

ΤΕΙ ΗΠΕΙΡΟΥ

ΣΧΟΛΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ

ΤΜΗΜΑ ΤΗΛΕΠΛΗΡΟΦΟΡΙΚΗΣ ΚΑΙ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

«Η ΑΝΕΡΓΙΑ ΣΤΟ ΝΟΜΟ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ»

ΣΠΟΥΔΑΣΤΗΣ: ΓΡΑΒΟΣ ΕΛΕΥΘΕΡΙΟΣ

ΕΠΙΒΛΕΠΟΥΣΑ ΚΑΘΗΓΗΤΡΙΑ: Msc. ΣΚΑΝΔΑΛΗ ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ

ΙΩΑΝΝΙΝΑ 2005

ΤΕΙ ΗΠΕΙΡΟΥ
ΣΧΟΛΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ
ΤΜΗΜΑ ΤΗΛΕΠΛΗΡΟΦΟΡΙΚΗΣ ΚΑΙ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

«Η ΑΝΕΡΓΙΑ ΣΤΟ ΝΟΜΟ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ»

ΣΠΟΥΔΑΣΤΗΣ: ΓΡΑΒΟΣ ΕΛΕΥΘΕΡΙΟΣ

ΕΠΙΒΛΕΠΟΥΣΑ ΚΑΘΗΓΗΤΡΙΑ: Msc. ΣΚΑΝΔΑΛΗ ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ

ΙΩΑΝΝΙΝΑ 2005

Σημείωση: Σε σημεία της εργασίας όπου χρησιμοποιήθηκαν αυτούσια μέρη από βιβλία και έρευνες υπάρχει παραπομπή που υποδεικνύει στον αναγνώστη ακριβώς ποιο βιβλίο, ποια έρευνα, και τίνος συγγραφέα αποτελεί πνευματική ιδιοκτησία. Το ίδιο ισχύει και για μέρη που χρησιμοποιήθηκαν από διαδικτυακούς τόπους και ιστοσελίδες. Τα υπόλοιπα μέρη της εργασίας αποτελούν πνευματική δημιουργία δική μου.

Περιεχόμενα

Περιεχόμενα	σελ. 3
Πρόλογος	σελ. 5
Κεφάλαιο 1: Το Φαινόμενο της Ανεργίας	σελ. 7
1.1 Εισαγωγή	σελ. 7
1.2 Ιστορική Ανασκόπηση Θεωριών της Ανεργίας	σελ. 8
1.3 Ορισμός Ανεργίας και είδη	σελ. 11
1.3.1 Ορισμός Ανεργίας	σελ. 11
1.3.2 Είδη Ανεργίας	σελ. 13
1.3.3 Ακούσια Ανεργία και υποκατηγορίες	σελ. 13
1.3.4 Εκούσια Ανεργία και υποκατηγορίες	σελ. 16
1.4 Επικρατέστερες Θεωρίες Ανεργίας	σελ. 18
1.4.1 Η Κλασική Θεωρία	σελ. 18
1.4.2 Η Μαρξιστική Θεωρία	σελ. 19
1.4.3 Η Μαλθουσιανή Θεωρία	σελ. 20
1.4.4 Ο Νεομαλθουσιανισμός	σελ. 21
1.4.5 Η Νεοκλασική Θεωρία	σελ. 21
1.4.6 Η Κεϋνσιανή Θεωρία	σελ. 22
1.4.7 Η Θεωρία του ΦΙΛΙΠΣ	σελ. 24
1.4.8 Νεοφιλελεύθερες Θεωρίες	σελ. 24
1.5. Τα Βαθύτερα Αίτια της Ανεργίας	σελ. 25
Κεφάλαιο 2: Η Ανεργία στο Νομό Ιωαννίνων	σελ. 28
2.1 Εισαγωγή	σελ. 28
2.2 Η Ανεργία στην Ελλάδα	σελ. 29
2.3. Η Ανεργία στην Ήπειρο	σελ. 32
2.4. Η Πορεία της Ανεργίας στο Νομό Ιωαννίνων από το 1991 έως σήμερα	σελ. 34
2.4.1 Αποτελέσματα Απογραφής 1991	σελ. 34
2.4.2 Αποτελέσματα Απογραφής 2001	σελ. 42
2.4.3 Η Ανεργία στο Νομό Ιωαννίνων σήμερα	σελ. 51
2.5 Σύγκριση των Απογραφών 1991 και 2001 με τα σημερινά στοιχεία	σελ. 54

2.6 Το Αλλοδαπό Εργατικό Δυναμικό	σελ. 59
Κεφάλαιο 3: Ανάλυση και Ερμηνεία των αποτελεσμάτων της έρευνας μέσω Ερωτηματολογίου	σελ. 65
3.1 Εισαγωγή	σελ. 65
3.2 Ανάλυση και Ερμηνεία των αποτελεσμάτων της έρευνας	σελ. 67
3.2.1 Ανάλυση και Ερμηνεία των αποτελεσμάτων της πρώτης ομάδας Ερωτήσεων: Προσωπικά Στοιχεία Ερωτώμενων	σελ. 67
3.2.2 Ανάλυση και Ερμηνεία των αποτελεσμάτων της δεύτερης ομάδας Ερωτήσεων: Εκπαιδευτικό και Εργασιακό προφίλ των Ανέργων	σελ. 70
3.2.3 Ανάλυση και Ερμηνεία των αποτελεσμάτων της τρίτης ομάδας Ερωτήσεων: Ειδικές Ερωτήσεις	σελ. 79
Κεφάλαιο 4: Μέτρα για την Αντιμετώπιση της Ανεργίας	σελ. 84
4.1. Εισαγωγή	σελ. 84
4.2 Το Κυβερνητικό Πρόγραμμα για την απασχόληση	σελ. 85
4.3 Προτιθέμενα μέτρα για την αντιμετώπιση της ανεργίας σε συνδυασμό με την λειτουργία του ΟΑΕΔ	σελ. 89
4.4 Οι προτάσεις του ΙΝΕ/ΓΣΕΕ/ΑΔΕΔΥ και του ΣΕΒ	σελ. 92
4.4.1 Οι προτάσεις του ΙΝΕ/ΓΣΕΕ/ΑΔΕΔΥ	σελ. 92
4.4.2 Οι προτάσεις του ΣΕΒ	σελ. 98
4.5 Τα προτεινόμενα μέτρα σύμφωνα με την Μαρξιστική Θεωρία	σελ. 99
Κεφάλαιο 5: Επίλογος	σελ. 104
Βιβλιογραφία	σελ. 109
Παράρτημα	σελ. 110

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Οι συντελούμενες, τα τελευταία χρόνια, μεγάλες διαρθρωτικές αλλαγές στο μοντέλο παραγωγής, όπως αυτό διαμορφώθηκε στην περίοδο της βιομηχανικής επανάστασης, δημιουργούν σήμερα την αναγκαιότητα μιας βαθύτερης επανεξέτασης των ακολουθούμενων παραδοσιακών πολιτικών απασχόλησης. Δεν υπάρχει αμφιβολία ότι τουλάχιστον για τις χώρες της Ε.Ε. η ανεργία αφενός αποτελεί το σοβαρότερο πρόβλημα με έντονες κοινωνικές και οικονομικές διαστάσεις και αφετέρου αποτελεί απόδειξη της αδυναμίας τους να επιτύχουν έναν ικανοποιητικό ρυθμό αύξησης απασχόλησης. Η αδιάψευστη παρουσία 20 εκ. ανέργων στις χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης (Ε.Ε.) σε μια περίοδο που το ΑΕΠ (ΑΚΑΘΑΡΙΣΤΟ ΕΓΧΩΡΙΟ ΠΡΟΪΟΝ) στις χώρες αυτές αυξάνει με ρυθμούς που κινούνται κατά μέσο όρο στο 3% ανατρέπει παραδοσιακές απόψεις που συνέδεαν το ΑΕΠ με την αύξηση των θέσεων εργασίας. Το γεγονός αυτό σε συνδυασμό με τη διόγκωση του φαινομένου της παρουσίας εκατομμυρίων ξένων εργατών οικονομικών, θρησκευτικών και πολιτικών μεταναστών, έχει διαμορφώσει μια ζοφερή εικόνα στην ευρωπαϊκή αγορά εργασίας.

Έτσι κι η χώρα μας δεν αποτελεί εξαίρεση, αντίθετα βρίσκεται στη δίνη αυτού του προβλήματος, που φαντάζει χαλύβδινος τοίχος αδύνατον να υπερπηδηθεί.

Τα τελευταία έτη το ποσοστό της ανεργίας για το σύνολο της χώρας παρουσιάζει πτωτική τάση. Η πτώση αυτή όμως και αυτό είναι το δυσάρεστο, δεν προέρχεται από την αύξηση της απασχόλησης αλλά από την μείωση του εργατικού δυναμικού. Η πτώση αυτή σχετίζεται με το φαινόμενο της αποθάρρυνσης (όταν η απασχόληση μειώνεται ή δεν αυξάνεται, άτομα που ανήκουν στον ενεργό πληθυσμό και τα οποία θα αναζητούσαν εργασία αναβάλλουν την είσοδό τους στην αγορά εργασίας εξαιτίας της μείωσης ή της στασιμότητας της απασχόλησης).

Η παρακάτω έρευνα που χρειάστηκε τόσο θεωρητική ανάλυση όσο και εμπειρική εργασία εστιάζεται στα προβλήματα ανεργίας που αντιμετωπίζει ο νομός Ιωαννίνων.

Παρουσιάζεται αρχικά κάποια θεωρητική ανάλυση όσον αφορά την ανεργία και τις θεωρίες σχετικά με αυτή που επικρατούν, έπειτα παρατίθενται στοιχεία και ποσοστά που αναφέρονται στην Ελλάδα, στην περιφέρεια Ήπειρο και στη συνέχεια μια αναλυτικότερη ματιά για τον Νομό Ιωαννίνων. Θα παρατεθούν τα αποτελέσματα της έρευνας, θα αναλυθούν και θα προταθούν μέτρα για την αντιμετώπιση του προβλήματος.

Τέλος θα αναφερθούν τα συμπεράσματα που θα έχουν εξαχθεί.

ΓΡΑΒΟΣ ΕΛΕΥΘΕΡΙΟΣ

ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ 2005

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1

ΤΟ ΦΑΙΝΟΜΕΝΟ ΤΗΣ ΑΝΕΡΓΙΑΣ

1.1 ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Το φαινόμενο της ανεργίας αποτελεί μια από τις σπουδαιότερες εκδηλώσεις διαταραχής ή μη ισορροπίας στην οικονομία της αγοράς και έχει προβληματίσει τόσο την οικονομική θεωρία όσο και την οικονομική πολιτική. Η επίτευξη υψηλού βαθμού απασχολήσεως του εργατικού δυναμικού, χαμηλού δηλαδή ποσοστού ανεργίας συνιστά μια από τις βασικότερες επιδιώξεις της ακολουθούμενης οικονομικής πολιτικής οποιασδήποτε κυβερνήσεως σε οποιαδήποτε χώρα. Σε πολλές μάλιστα χώρες οι προσπάθειες για την επίτευξη πλήρους απασχόλησης έχουν πάρει για τις κυβερνήσεις των χωρών αυτών τη μορφή νομοθετικής επιταγής που φθάνει μέχρι το σημείο να αποτελεί και συνταγματική διάταξη.

Ο λόγος για τον οποίο η αποφυγή και η καταπολέμηση της ανεργίας αποτελεί θεμελιώδη στόχο της οικονομικής πολιτικής είναι το γεγονός ότι αυτό το διαταρακτικό φαινόμενο συνεπάγεται ένα σημαντικό οικονομικό, κοινωνικό και κάποτε πολιτικό κόστος. Είναι πρώτα από όλα το κόστος του να παραμένουν αδρανείς ανθρωπίνι παραγωγικοί πόροι, οι οποίοι θα μπορούσαν να συνεισφέρουν στην αύξηση της παραγωγής. Έχουμε έτσι ένα διαφυγόν προϊόν, που μεταφράζεται σε διαφυγόν εισόδημα.

Το κόστος όμως της ανεργίας δεν περιορίζεται στο διαφυγόν εισόδημα αλλά έχει και μια βαθύτερη ανθρώπινη διάσταση. Ο ικανός να εργαστεί άνθρωπος, που ζητάει και δεν μπορεί να βρει απασχόληση, αισθάνεται να του στερείται ένα από τα βασικά του δικαιώματα που είναι η εργασία. Η εργασία, η παραγωγική απασχόληση, πέρα από το να εξασφαλίζει τα μέσα για τη συντήρηση του ατόμου και της οικογένειάς του, αποτελεί συστατικό στοιχείο της υποστάσεως του ανθρώπου που δεν θέλει να είναι ή να χαρακτηρίζεται αδρανής και έτσι μπορεί να θεωρηθεί σαν αναγκαία προϋπόθεση για τη διατήρηση της σωματικής και πνευματικής του υγείας. Η ανεργία ωθεί τους ανθρώπους σε αντικοινωνική συμπεριφορά και το κοινωνικό σύνολο σε παθολογικές καταστάσεις με αστάθμητες προεκτάσεις.¹

Εύλογα αντιλαμβανόμαστε λοιπόν ότι το πρόβλημα της ανεργίας έχει σοβαρές προεκτάσεις στο ευρύτερο κοινωνικό σύνολο το οποίο, αν η ανεργία δεν αντιμετωπιστεί και συνεχίσει να αυξάνεται, θα μπορούσε να χαρακτηριστεί με ωρολογιακή βόμβα έτοιμη να εκραγεί.

1.2 ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΣΚΟΠΗΣΗ ΘΕΩΡΙΩΝ ΤΗΣ ΑΝΕΡΓΙΑΣ

Η ανεργία με την μορφή που την γνωρίζουμε σήμερα είναι αυτονόητο ότι υπήρχε από πολύ παλιά. Ίσως κάποτε η απασχόληση του εργατικού δυναμικού να ήταν αυτόματα σχεδόν πλήρης ή να διαμορφωνόταν με τρόπο ώστε να μην υπάρχει καν το πρόβλημα της ανεργίας.

Για κάτι τέτοιο θα πρέπει κανείς να ανατρέξει σε αρχαϊκά και πρωτόγονα οικονομικά συστήματα, σε μορφές κοινωνικής οργάνωσης που βασίζονται σε απόλυτες ταξικές ή φυλετικές διακρίσεις (π.χ. δουλοκτησία, κάστες). Μπορεί να συμπεράνει κανείς ότι όσο απλούστερη και αυστηρότερα ιεραρχημένη είναι η

¹ Παναγιώτη Γ. Κορλίρα «Θεωρία ανεργίας και Πληθωρισμού», εκδόσεις Gutenberg

κοινωνική δομή και οργάνωση τόσο λιγότερο είναι η ανεργία πρόβλημα που απαιτεί εξήγηση και τρόπο αντιμετώπισής της.

Τα πρώτα συμπτώματα μαζικής εμφανίσεως της ανεργίας παρατηρήθηκαν από τις πρώτες περιόδους της βιομηχανικής επανάστασης. Από τότε άρχισε μια διαδικασία, ακόμα εμφανής στις χώρες που περνάνε τώρα τη φάση της εκβιομηχανίσεώς του, που τα κύρια χαρακτηριστικά της είναι: Πρώτο, το σπάσιμο των παραδοσιακών και φεουδαρχικών δεσμών στις σχέσεις εργασίας κυρίως στις αγροτικές και οικοβιοτεχνικές ασχολίες και η βαθμιαία αντικατάστασή τους με αγοραία συμβατική σχέση ανάμεσα σε εργοδότη και εργαζόμενο. Δεύτερο, η μαζική μετανάστευση από τις αγροτικές περιοχές στα αστικά κέντρα όπου και η αυξανόμενη ζήτηση για εργατικό δυναμικό τόσο στη βιομηχανία όσο, αργότερα και στον τομέα των υπηρεσιών. Με άλλα λόγια η ανεργία είναι ένα φαινόμενο που εμφανίστηκε έντονα και συνδέεται με τον μετασχηματισμό μιας δυναμικής οικονομίας που βασικά σημαίνει την εκβιομηχάνισή της.

Από τότε λοιπόν που υπάρχει η εγχρήματη οικονομία ο πληθωρισμός, ο οποίος έχει είτε ανταλλακτική σχέση είτε ορθώς ανάλογη με την ανεργία, απασχολεί την οικονομική σκέψη. Η παραδοσιακή θεωρία περί πληθωρισμού βασίζεται στην αντίληψη ότι οι μεταβολές στο επίπεδο των τιμών οφείλονται και εξηγούνται από τις μεταβολές στην ποσότητα ή προσφορά χρήματος. Η αντίληψη αυτή, γνωστή σαν «Ποσοτική Θεωρία του Χρήματος», ήταν ήδη λογικά διατυπωμένη και γενικά παραδεκτή από την εποχή των κλασικών και αποτελούσε μέχρι σχετικά πρόσφατα την ορθόδοξη νομισματική θεωρία. Με αξιοθαύμαστη αντοχή στις αλλαγές του οικονομικού συστήματος και των γενικότερων οικονομικών αντιλήψεων, επιζεί μέχρι σήμερα η αντίληψη αυτή, πιο γνωστή ως «Μονεταρισμός», όπου το κύριο μήνυμά της έχει περιβληθεί τις αναλυτικές λεπτομέρειες της σύγχρονης οικονομικής θεωρίας. Παρόλο που η ποσοτική θεωρία του χρήματος αποτελούσε την πιο διαδεδομένη και περισσότερο παραδεκτή νομισματική θεωρία, υπήρξαν πολλοί που αμφισβήτησαν την ορθότητα της ποσοτικής θεωρίας του χρήματος ήταν η “bullionist controversy”, στις αρχές του 19^{ου} αιώνα στην Αγγλία. Στη διαμάχη αυτή αμφισβητήθηκε η κυριότερη υπόθεση της θεωρίας αυτής, δηλαδή ότι η προσφορά χρήματος είναι μία μεταβλητή που ελέγχεται απόλυτα από τις νομισματικές αρχές.

Η κεϋνσιανή θεωρία αμφισβήτησε τη γενικότερη εφαρμογή των συμπερασμάτων της ποσοτικής θεωρίας αποδεικνύοντας ότι αυτά ισχύουν μόνο σε καταστάσεις πλήρους απασχολήσεως. Δηλαδή με τις δεδομένες συνθήκες μιας

οικονομίας οποιοδήποτε άτομο το οποίο είναι ικανό, στην κατάλληλη ηλικία και επιθυμεί να εργαστεί μπορεί να εξασφαλίσει απασχόληση. Πρόκειται για τον γνωστό «νόμο του Say» σύμφωνα με τον οποίο κάθε προσφορά-παραγωγή δημιουργεί ισόποση ζήτηση με αποτέλεσμα την πλήρη απασχόληση. Η κεϋνσιανή θεωρία, αντιστρέφοντας κατά κάποιον τρόπο το νόμο του Say με την αρχή της ενεργού ζήτησεως, υπονόμει την ποσοτική θεωρία του χρήματος αφού περιόρισε το πεδίο εφαρμογής της αποδεικνύοντας ότι οι καταστάσεις πλήρους απασχολήσεως αποτελούν μάλλον την εξαίρεση παρά τον κανόνα για την οικονομία της αγοράς.

Με βάση την ορθόδοξη κλασική σχολή η ανεργία δεν μπορεί να είναι παρά παροδικό φαινόμενο μέχρις ότου οι μισθοί μειωθούν όσο χρειάζεται ώστε να εξισωθούν η ζήτηση και η προσφορά εργασίας. Ουσιαστικά η ανεργία άρχισε να απασχολεί τους οικονομολόγους, αργότερα, όταν με την πρόοδο της εκβιομηχάνισης το πρόβλημα πήρε διαστάσεις τέτοιες που δεν ανταποκρινόταν στην ασήμαντη και πρόσκαιρη ανεργία που δεχόταν η κλασική θεωρία. Αναπτύχθηκαν έτσι πολλές θεωρίες περί περιοδικών οικονομικών κρίσεων ή διακυμάνσεων που η καθεμία τους απέδιδε τις κρίσεις αυτές σε διαφορετικούς συνδυασμούς ενός συνόλου αιτιών, και όπου η εμφάνιση της ανεργίας εξηγείται σαν φαινόμενο άρρηκτα συνδεδεμένο με τις διακυμάνσεις στη γενική οικονομική δραστηριότητα. Σύμφωνα με τη λογική των θεωριών περί οικονομικών διακυμάνσεων, η ανεργία πρέπει να θεωρηθεί σαν φαινόμενο ενδογενές της λειτουργίας της οικονομίας της αγοράς.

Στο σημείο αυτό μπορεί να αναφερθεί ο Μαρξ και η μαρξιστική σχολή, στην οποία οφείλεται η πρώτη συστηματική θεωρία περί οικονομικών κρίσεων και ανεργίας. Εξεταζόμενη ευρύτερα η θεωρία αυτή ξεκινάει από το στατικό εμπορευματικό χαρακτήρα της εργασίας στη βιομηχανική οικονομία της αγοράς με την απλή διαπίστωση ότι: για να είναι σε θέση κάποιος άνθρωπος να νοικιάσει την εργασία κάποιου άλλου θα πρέπει ο πρώτος να έχει μια σαφή οικονομική υπεροχή απέναντι στο δεύτερο. Η υπεροχή αυτή συνοψίζεται στην κατοχή και ιδιοκτησία κεφαλαίου. Έτσι λοιπόν ο εργοδότης, μέχρι να πουληθεί το προϊόν που θα έχει παραχθεί από τους εργαζόμενους θα πληρώνει από το κεφάλαιο. Αυτό μας οδηγεί στην κλασική θεωρία «αποθέματος μισθών» η οποία θεωρεί ότι το συνολικό ποσοστό απασχολήσεως του εργατικού δυναμικού εξαρτάται από το μέγεθος του υπάρχοντος αποθέματος κεφαλαίου (παλιότερα σε τρόφιμα στις μέρες μας σε οικονομικές μονάδες) που χρειάζεται να χρηματοδοτήσει την απασχόληση αυτή των εργατών.

Πέραν αυτού θα πρέπει να πούμε ότι η μαρξιστική θεωρία υποτάσσεται σε ένα ευρύτερο φιλοσοφικό-ιστορικό εξελικτικό σχήμα, σύμφωνα με το οποίο όχι μόνο οι οικονομικές κρίσεις είναι άλυτες και αναπότρεπτες, αλλά και οδηγούν σε τέτοια όξυνση των ταξικών αντιθέσεων (εργοδότης-εργαζόμενος) ώστε να προκληθεί η ανατροπή του συστήματος (Ιστορικός Υλισμός).

Φτάνοντας στο σήμερα η σύγχρονη αντίληψη για το φαινόμενο της ανεργίας (που όπως είπαμε ξεκίνησε με την κεϋνσιανή θεωρία) συμφωνεί με την μαρξιστική σχολή στο ότι η ανεργία είναι ένα ενδογενές πρόβλημα του συστήματος της οικονομίας της αγοράς αλλά ταυτόχρονα απορρίπτει τις καταστροφικές προβλέψεις του διαλεκτικού ιστορικού υλισμού.²

1.3 ΟΡΙΣΜΟΣ ΑΝΕΡΓΙΑΣ ΚΑΙ ΕΙΑΗ

1.3.1 Ορισμός Ανεργίας

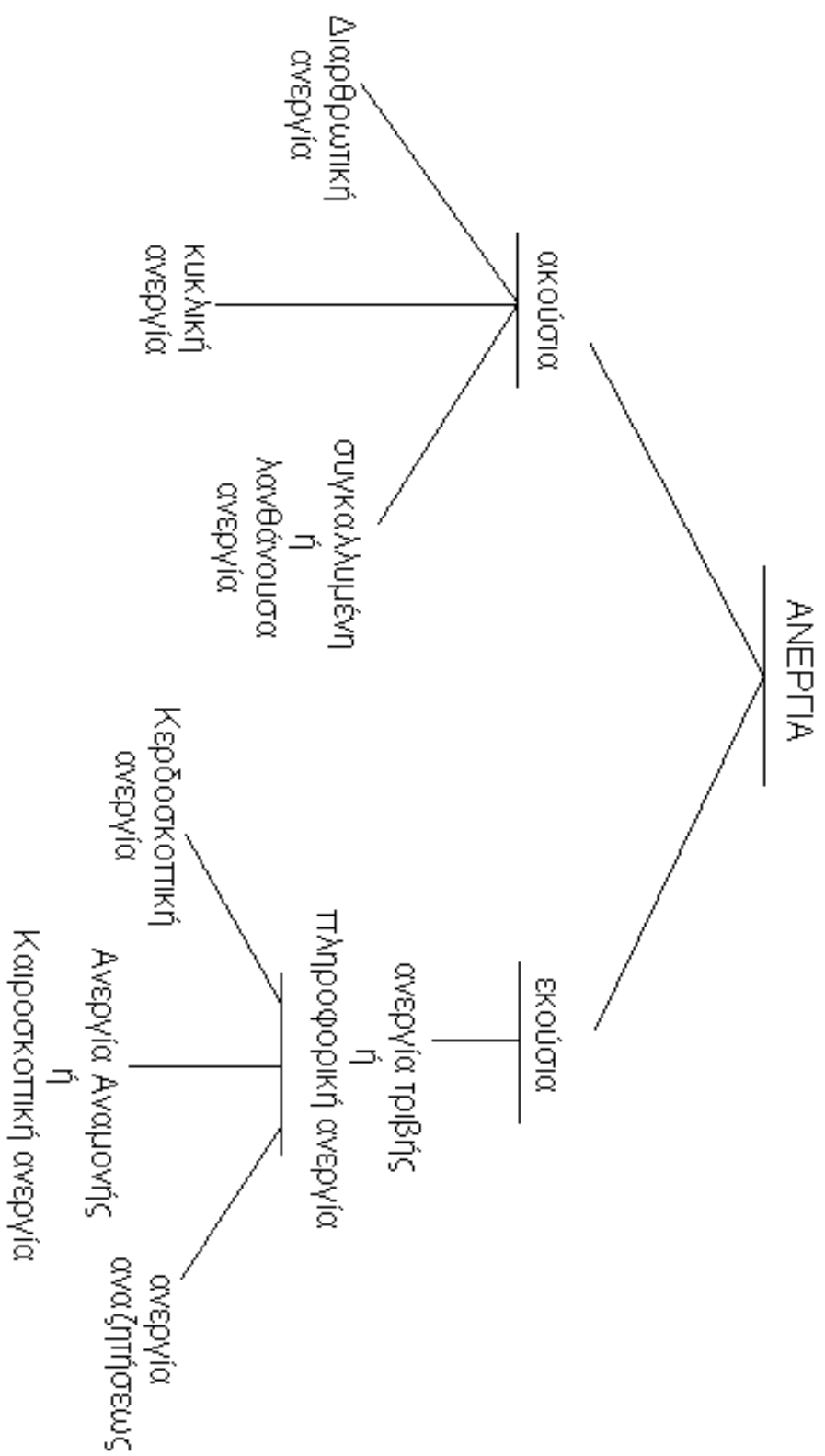
Είναι γεγονός ότι η ανεργία αφήνει αναξιοποίητο ένα σημαντικό κομμάτι του ανθρώπινου δυναμικού, γεγονός που συνιστά τη χειρότερη μορφή σπατάλης πόρων.

Σε αυτό το σημείο θα πρέπει να ορίσουμε την ανεργία. Σαν ανεργία λοιπόν ορίζεται το πηλίκο των ανέργων μιας περιοχής προς το συνολικό εργατικό δυναμικό σε αυτήν. Εκφράζεται ως ποσοστό επί τοις εκατό του εργατικού δυναμικού της συγκεκριμένης περιοχής.³ Πώς ορίζεται όμως το εργατικό δυναμικό μιας χώρας; Κατ' αρχήν για να συμπεριληφθεί ένα άτομο στο εργατικό δυναμικό θα πρέπει να είναι μεγαλύτερο από ένα ελάχιστο όριο ηλικίας. Στις περισσότερες χώρες το όριο ηλικίας καθορίζεται στα 16 χρόνια. Έπειτα για να θεωρείται ένα άτομο μέρος του εργατικού δυναμικού, πρέπει να είναι διαθέσιμο για απασχόληση και να επιζητεί να βρει εργασία ενεργά. Άρα, εργατικό δυναμικό μιας χώρας ή μιας περιοχής είναι το σύνολο των ατόμων που ήδη ασχολούνται και των ατόμων που ζητούν ενεργά να απασχοληθούν. Ο στατιστικός χειρισμός του πρώτου σκέλους είναι εύκολος. Το δεύτερο μέρος όμως, δηλαδή τα άτομα που είναι ακούσια άνεργα, παρουσιάζει μεγαλύτερες δυσκολίες στον υπολογισμό του. Ο κύριος λόγος είναι ότι δεν υπάρχει αντικειμενικό κριτήριο για να καθοριστεί αν ένα άτομο είναι εκούσια ή ακούσια άνεργο και πόσο ενεργά επιζητεί να απασχοληθεί.⁴

² Παναγιώτη Γ. Κορλίρα «Θεωρία ανεργίας και Πληθωρισμού», εκδόσεις Gutenberg

³ www.infopeloponnisos.gr/innovation/index1-4.html

⁴ Α. Κιντής, Ε. Πουρναράκης «Αρχές Οικονομικής Ανάλυσης», Εκδόσεις Σμπίλιας

1.3.2 Είδη Ανεργίας

Αυτό μας φέρνει στο επόμενο θέμα που είναι η ηθελημένη και η αθέλητη ανεργία. Δεν υπάρχει κάποιος ορισμός που να οριοθετεί την καθεμία. Επομένως, είναι δύσκολο να πούμε αν ένας εργαζόμενος είναι εκούσια ή ακούσια άνεργος, αφού το γεγονός της ανεργίας προϋποθέτει τη συνύπαρξη δύο κατηγοριών παραγόντων. Στην πρώτη κατηγορία έχουμε υποκειμενικούς παράγοντες όπως προσδοκίες, οι υποκειμενικές εκτιμήσεις για ευκαιρίες απασχολήσεως και για την απαιτούμενη χρονική διάρκεια της αναζήτησεως. Στη δεύτερη κατηγορία έχουμε αντικειμενικούς παράγοντες, όπως το κόστος της αναζήτησεως, τις αντικειμενικά υφιστάμενες ευκαιρίες απασχολήσεως και κυρίως το επίπεδο της συνολικής ζήτησεως που υπάρχει για το προϊόν που παράγουν οι εργαζόμενοι. Έτσι λοιπόν μπορούμε να καταλάβουμε ότι η διαφορά μεταξύ εκούσιας και ακούσιας ανεργίας είναι μια άγνη και μάταιη θεωρητική συζήτηση. Στην πραγματικότητα όμως η διαφορά στην έμφαση που δίνουν οι οικονομολόγοι ανάμεσα στους υποκειμενικούς και τους αντικειμενικούς παράγοντες συνδέεται όχι τόσο με τον θεωρητικό χαρακτηρισμό της ανεργίας σαν αντίστοιχα ηθελημένης και αθέλητης, όσο με τις πρακτικές συνέπειες που έχει ο καθένας από τους δύο αυτούς τρόπους σκέψεως στην αντιμετώπισή της. Εάν η ανεργία είναι εκούσια και περισσότερο πληροφοριακού χαρακτήρα τότε η αντί-ανεργιακή πολιτική δεν έχει νόημα αφού μόνο μακροχρόνιες μεταβολές στη δομή και στον τρόπο λειτουργίας του οικονομικού συστήματος μπορούν να επηρεάσουν το διαρθρωτικό αυτό φαινόμενο. Αντίθετα αν η ανεργία θεωρηθεί ακούσια τότε δικαιολογείται και είναι απαραίτητη μια αντί-ανεργιακή πολιτική με βάση τον επηρεασμό της συνολικής ζήτησεως που διαμορφώνει τις αντικειμενικές ευκαιρίες απασχολήσεως. Ένας εμπειρικός ορισμός της αθέλητης ανεργίας θα είναι ο εξής: Ένας εργάτης θα είναι ακούσια άνεργος όχι όταν αρνείται να δεχθεί ένα λογικό μισθό ή μια λογική προσφορά αλλά όταν δεν μπορεί να βρει μια τέτοια λογική προσφορά ή μισθό. Μπορούμε να θεωρήσουμε ότι το «λογικό» συμπίπτει με την κατώτατη αποδεκτή αξία προσφοράς απασχολήσεως.⁵

1.3.3 Ακούσια Ανεργία και Υποκατηγορίες

Την ακούσια ανεργία μπορούμε να την χωρίσουμε σε τρεις υποκατηγορίες: α) Την Διαρθρωτική Ανεργία, β) Την Κυκλική Ανεργία και γ) Την Συγκαλυμμένη ή λανθάνουσα ανεργία.

⁵ Παναγιώτη Γ. Κορλίρα «Θεωρία ανεργίας και Πληθωρισμού», εκδόσεις Gutenberg

I. Διαρθρωτική Ανεργία. Το είδος αυτό της ανεργίας είναι συνυφασμένο με την έννοια της δυναμικής οικονομίας, η οποία προσαρμόζεται σε νέες καταστάσεις που δημιουργούνται είτε από τη διαθεσιμότητα παραγωγικών συντελεστών, πηγών ενέργειας κτλ. είτε από τις νέες τεχνολογικές προόδους. Ιδιαίτερα στην τελευταία περίπτωση της τεχνολογικής πρόοδου και των νέων μεθόδων παραγωγής μπορούμε να δούμε εύκολα γιατί η πρόοδος μπορεί να αποτελέσει την αιτία για μείωση της απασχόλησης ή αύξηση της ανεργίας. Αναπόφευκτα με τη χρησιμοποίηση της τεχνολογίας δημιουργείται χάσμα μεταξύ ζήτησης και προσφοράς εργασίας. Σε ένα βαθμό η μηχανοποίηση της παραγωγής και γενικά η χρήση μεθόδων παραγωγής εντάσεως κεφαλαίου μειώνει τη ζήτηση εργατικών χεριών βραχυχρόνια τουλάχιστον. Αλλά και αν υποθεθεί ότι συγχρόνως δημιουργεί νέες ευκαιρίες απασχολήσεως, η προσφορά εργασίας του τύπου που απαιτούν οι νέες μέθοδοι παραγωγής ακολουθεί με χρονική υστέρηση ανάλογα με το χρόνο που απαιτείται για την απόκτηση των σχετικών γνώσεων από τους εργάτες που απασχολούνται σε παρόμοιας φύσεως εργασία ή και από νέους που εκπαιδεύονται για το σκοπό αυτό. Στο διάστημα αυτό που περνάει όμως έχουμε προσφορά εργασίας σε ένα τομέα που δεν μπορεί να ικανοποιήσει τη ζήτηση που δημιουργείται σε άλλο τομέα. Η ανεργία αυτή είναι διαρθρωτική ανεργία και βασικά οφείλεται στην έλλειψη ικανοποιητικού βαθμού κινητικότητας του εργατικού προσωπικού από ένα τύπο απασχολήσεως σε άλλο. Εκτός από την έλλειψη κινητικότητας, λόγω αδυναμίας παρακολούθησης των εξελίξεων στον τεχνικό τομέα μπορεί να έχουμε και διαρθρωτική ανεργία λόγω του μικρού βαθμού κινητικότητας από μια περιοχή σε άλλη σε σχετικά μικρό χρονικό διάστημα. Αν π.χ. δημιουργείται ευκαιρία απασχόλησης για ένα άτομο στη Θεσσαλονίκη αλλά η άμεση μετάβαση εκεί ενός κατοίκου Αθηνών που διαθέτει τα σχετικά προσόντα δεν είναι δυνατή έχουμε περίπτωση διαρθρωτικής ανεργίας.

Από τα παραπάνω βλέπουμε ότι η διαρθρωτική ανεργία μπορεί να προσομοιωθεί με την απόσβεση κεφαλαίου. Με την ίδια έννοια που η τελευταία χρησιμοποιείται για την ανανέωση του μηχανικού εξοπλισμού μιας επιχείρησης και η διαρθρωτική ανεργία είναι κατά κάποιο τρόπο το τίμημα που πληρώνει μια οικονομία για την προσαρμογή και ανανέωση των γνώσεων του εργατικού δυναμικού της.

II. Κυκλική Ανεργία. Ο όρος κυκλική εδώ χρησιμοποιείται όπως και στη θεωρία των κυκλικών διακυμάνσεων. Το χαρακτηριστικό του οικονομικού κύκλου στη φάση της ύφεσης είναι η μειωμένη ζήτηση για αγαθά και υπηρεσίες λόγω μειωμένων εισοδημάτων. Μια τέτοια μείωση στη ζήτηση αγαθών αναπόφευκτα συνεπάγεται

μείωση της ζήτησης συντελεστών, ιδιαίτερα εργασίας από τον κλάδο παραγωγής της οικονομίας. Η κυκλική ανεργία λοιπόν είναι το αποτέλεσμα ανεπαρκούς ζήτησης στην οικονομία και υποδηλώνει περίοδο οικονομικής δυσπραγίας. Όταν ο βαθμός ανεργίας αυξηθεί και ξεπεράσει τα ποσοστά διαρθρωτικής ανεργίας που θεωρούνται συνήθη σε περιόδους ομαλής λειτουργίας της οικονομίας τότε το πρόβλημα της ανεργία στο σύνολό του παίρνει ανησυχητικές διαστάσεις.

III. Συγκαλυμμένη ή λανθάνουσα ανεργία: Η μορφή αυτή της ανεργίας διαφέρει από τις άλλες δύο στο ότι τα άτομα που περιλαμβάνονται στην κατηγορία αυτή είναι μάλλον υποαπασχολημένα παρά εντελώς άνεργα. Επομένως δεν συμπεριλαμβάνονται καν στα στοιχεία της ανεργίας. Το πρόβλημα με τη συγκαλυμμένη ανεργία βρίσκεται στη χαμηλή παραγωγικότητα του εργαζόμενου. Παρότι τυπικά ή ονομαστικά απασχολημένοι, οι εργαζόμενοι της κατηγορίας αυτής αποδίδουν προϊόν μικρότερης αξίας από αυτό που δικαιολογεί ο μισθός τους. Το φαινόμενο της υποαπασχόλησης παρατηρείται περισσότερο στους γεωργικούς τομείς των υπό ανάπτυξη χωρών. Λόγω της ανεπάρκειας καλλιεργήσιμου εδάφους ο αγροτικός πληθυσμός σε ορισμένες περιοχές υποαπασχολείται με την έννοια ότι το οριακό προϊόν (παραγωγικότητα) μερικών μελών ενός αγροτικού νοικοκυριού είναι πολύ χαμηλό. Υποαπασχόληση είναι επίσης συνήθης στην τριτογενή παραγωγή δηλαδή στον τομέα υπηρεσιών. Για παράδειγμα μπορεί σε αυτή την περίπτωση τα άτομα να απασχολούνται κατά διαστήματα, κατά εποχές, λόγω της φύσης της δουλειάς όπως είναι τα τουριστικά επαγγέλματα.⁶ Ακόμη θα πρέπει να αναφέρουμε ότι η λανθάνουσα ανεργία θα μπορούσε να εμφανιστεί και με την μορφή της ετεροαπασχόλησης. Με αυτόν τον όρο εννοούμε ότι τα άτομα αναγκάζονται επειδή δεν βρίσκουν εργασία στον κλάδο για τον οποίο έχουν ειδικευτεί, να καταφεύγουν σε άλλους τομείς εργασίας. Αυτή η περίπτωση περικλείει ένα μεγάλο ψυχικό κόστος και μπορεί να οδηγήσει σε δραματικές μεταπτώσεις στη ζωή και στη συμπεριφορά των εργαζομένων και κατά συνέπεια σε ολόκληρη την κοινωνία.⁷ Από τον ορισμό της έννοιας της, θα έλεγε κανείς ότι η συγκαλυμμένη ανεργία δεν έχει αυτοτελή χαρακτήρα όπως στην περίπτωση των δυο προηγούμενων ειδών. Θα μπορούσε ίσως να χαρακτηριστεί σαν μια απόχρωση της κυκλικής ανεργίας αφού η αύξηση της συνολικής ζήτησης αναπόφευκτα θα μετέτρεπε την υποαπασχόληση των ατόμων σε πλήρη απασχόληση. Ενώ ένα τέτοιο επιχείρημα μπορεί να ευσταθεί για τον

⁶ Α. Κιντής, Ε. Πουρναράκης «Αρχές Οικονομικής Ανάλυσης», Εκδόσεις Σμπίλιας

⁷ Α. Κιτσάκης, λόγος δοκιμιακός «Το πρόβλημα της Ανεργίας στην Ελλάδα»

δευτερογενή και τον τριτογενή τομέα, δεν είναι όμως τόσο πειστικό για την περίπτωση της γεωργίας όπου η συγκαλυμμένη ανεργία σε πολλές χώρες έχει μόνιμο χαρακτήρα και παίρνει ανησυχητικές διαστάσεις. Η τόνωση της ζήτησης στην περίπτωση αυτή δεν μπορεί να έχει αποτελέσματα μακροχρόνια αν δεν επιτευχθεί μια πιο ισόρροπη συμμετοχή των παραγωγικών συντελεστών εργασίας εδάφους και κεφαλαίου. Το πρόβλημα επομένως έγκειται στην πλευρά της προσφοράς και όχι στην πλευρά της ζήτησης. Αν υπάρξει αύξηση της ζήτησης μόνο, το αποτέλεσμα θα είναι άνοδος του γενικού επιπέδου τιμών χωρίς ανάλογη αύξηση της προσφοράς.⁸

1.3.4 Εκούσια Ανεργία και Υποκατηγορίες

Αφού μιλήσαμε για την ακούσια ανεργία θα πρέπει να γίνει μια αναφορά και στην τόσο ρευστή και μη ελεγχόμενη εκούσια ανεργία. Δεν χωρίζεται σε διάφορα είδη. Θα μπορούσαμε να κατατάξουμε όμως ένα είδος ανεργίας στην ηθελημένη. Αυτό είναι η ανεργία τριβής ή αλλιώς πληροφοριακή ανεργία.

I. Ανεργία Τριβής ή Πληροφοριακή Ανεργία: Είναι αποτέλεσμα της δυναμικής αλλαγής σε μια οικονομία, αλλά ο λόγος της εμφάνισής της δεν είναι κυρίως η έλλειψη των σχετικών γνώσεων που απαιτεί η συγκεκριμένη απασχόληση αλλά η έλλειψη ενημέρωσης από τους μη απασχολούμενους για την ύπαρξη ευκαιριών απασχόλησης.⁹ Θεωρούμε ότι η ελλιπής αυτή πληροφοριοδότηση είναι χαρακτηριστικό σύμπτωμα μιας ανεπτυγμένης, πολύπλοκης και ιδίως δυναμικής οικονομίας, με τη μεγάλη ανομοιογένεια ανάμεσα στους ανθρώπους και τις ευκαιρίες απασχολήσεως που τη διακρίνει. Εάν όμως ο δυναμισμός και η πολυπλοκότητα της οικονομίας και η ανομοιογένεια ανθρώπων και εργασιών, έχουν σαν αναπόφευκτο αποτέλεσμα την ελλιπή πληροφοριοδότηση και αν αυτό ωθεί τους ανθρώπους να έχουν, έστω και πρόσκαιρα, ανελαστικές προσδοκίες, τότε καταλήγουμε στο συμπέρασμα ότι ένα ποσοστό του εργατικού δυναμικού θα βρίσκεται πάντοτε χωρίς απασχόληση, πέφτοντας θύμα του δυναμισμού της οικονομίας, ακόμα και όταν η οικονομία δεν υφίσταται διαταραχές. Έχει χαρακτήρα διαρθρωτικό ή καλύτερα τεχνικό-θεσμικό, πράγμα που σημαίνει ότι η μείωση του ποσοστού του συγκεκριμένου είδους απαιτεί βασικά ένα πιο αποτελεσματικό σύστημα πληροφοριοδοτήσεως και επανειδικεύσεως των εργαζομένων ώστε να βρίσκουν γρηγορότερα και ευκολότερα εναλλακτικές απασχολήσεις εάν και όταν χρειαστεί. Τα

⁸ Α. Κιντής, Ε. Πουρναράκης «Αρχές Οικονομικής Ανάλυσης», Εκδόσεις Σμπίλιας

⁹ Α. Κιντής, Ε. Πουρναράκης «Αρχές Οικονομικής Ανάλυσης», Εκδόσεις Σμπίλιας

τελευταία χρόνια έχει επικρατήσει το να ονομάζεται το αναπόφευκτο αυτό ποσοστό ανεργίας σαν «φυσικό ποσοστό ανεργίας».¹⁰

Στην κατηγορία της ανεργίας τριβής περιλαμβάνεται ένας μεγάλος αριθμός περιπτώσεων εργαζομένων που παρουσιάζουν μεγάλη αστάθεια στην συμμετοχή τους στο εργατικό δυναμικό της οικονομίας με την έννοια ότι οι υπηρεσίες της εργασίας τους προσφέρονται μόνο κατά διαστήματα. Εδώ, μπορούμε να αναφέρουμε το παράδειγμα των φοιτητών, οι οποίοι υπολογίζουν να εργαστούν μέρος μόνο του χρόνου, κυρίως τους καλοκαιρινούς μήνες, για να χρηματοδοτήσουν τις σπουδές τους. Επίσης, μερικά άτομα εργάζονται μόνο σε περιόδους αιχμής της οικονομικής δραστηριότητας, όπως οι περίοδοι συγκομιδής των προϊόντων στον γεωργικό τομέα, η περίοδος εορτών κτλ. θεωρητικά τα άτομα αυτά από τη στιγμή που αποτελούν μέρος της προσφοράς εργασίας, προστίθενται στο εργατικό δυναμικό μιας οικονομίας και μέχρι να απασχοληθούν θεωρούνται άνεργα. Ας σημειωθεί όμως ότι σε πολλές χώρες, ο ορισμός της ανεργίας δεν συμπεριλαμβάνει μερικές από τις παραπάνω κατηγορίες εργατικού δυναμικού για το λόγο ότι είναι δύσκολος ο χειρισμός του υποκειμενικού στοιχείου που υπεισέρχεται στον καθορισμό του αν ένα άτομο επιζητεί ενεργώς εργασία και για πόσο χρονικό διάστημα.¹¹

Υπάρχει λοιπόν ένα ευρύτερο φάσμα πληροφοριακής ανεργίας που μπορούμε να δώσουμε εδώ μια σύντομη τυπολογία του, ανάλογα με τις αιτίες ή τα κίνητρα της συμπεριφοράς που οδηγούν στην ανεργία αυτή. Διακρίνουμε λοιπόν τους εξής 3 τύπους πληροφοριακής ανεργίας.

α) Κερδοσκοπική Ανεργία, που αναφέρεται στην περίπτωση που ένας εργαζόμενος απέχει από ενεργό με πληρωμή απασχόληση, επειδή πιστεύει ότι οι τωρινοί ονομαστικοί μισθοί έχουν προσωρινά μειωθεί σε σχέση με την προβλεπόμενη μελλοντική τους αγοραστική δύναμη.

β) Ανεργία Αναμονής ή Καιροσκοπική Ανεργία, όταν βρίσκεται κανείς στο ενδιάμεσο δυο εργασιών περιμένοντας την απροσδόκητη καλύτερη προσφορά απασχολήσεως, ή όταν περιμένει να κενωθεί μια θέση που νομίζει ότι θα του προσφερθεί και την οποία δεν μπορεί να εξασφαλίσει δεχόμενος μείωση της αμοιβής του.

¹⁰ Παναγιώτη Γ. Κορλίρα «Θεωρία ανεργίας και Πληθωρισμού», εκδόσεις Gutenberg

¹¹ Α. Κιντής, Ε. Πουρναράκης «Αρχές Οικονομικής Ανάλυσης», Εκδόσεις Σμπίλιας

γ) Ανεργία Αναζήτησεως, όταν κάποιος προτιμά την ανεργία απορρίπτοντας μια προσφορά για να αφιερώσει χρόνο σε αναζήτηση μιας καλύτερης εργασίας είτε από θέμα θέσης και μισθού είτε από θέμα εργασιακού περιβάλλοντος.¹²

1.4 ΕΠΙΚΡΑΤΕΣΤΕΡΕΣ ΘΕΩΡΙΕΣ ΑΝΕΡΓΙΑΣ

1.4.1 Η Κλασική θεωρία

Κάτω από τους κλασικούς το πρόβλημα του ύψους απασχολήσεως ανάγεται στις δυνάμεις της ζήτησης και της προσφοράς εργασίας και λύνεται με την λιγότερη δυνατή παρέμβαση από τη μεριά του κράτους.

Η ζήτηση εργασίας που προέρχεται από τους επιχειρηματίες εξάγεται από τη σχέση μεγιστοποιήσεως των κερδών τους και εξαρτάται από το ύψος του πραγματικού μισθού. Οι δυο αυτές δυνάμεις της ζήτησεως και της προσφοράς εργασίας εμφανίζονται στην αγορά και καθορίζουν το ύψος του πραγματικού μισθού και το επίπεδο απασχολήσεως της εργασίας. Το επίπεδο δε απασχολήσεως της εργασίας είναι το επίπεδο της πλήρους απασχολήσεως. Με άλλα λόγια δεν είναι δυνατό να υπάρξει υποαπασχόληση αν στην αγορά εργασίας λειτουργεί απρόσκοπτα και ελεύθερα ο ανταγωνισμός μεταξύ των επιχειρήσεων που ζητούν την εργασία και μεταξύ των εργατών που προσφέρουν την εργασία. Αν υπάρχουν εργάτες που είναι υποαπασχόλητοι γιατί δεν δέχονται να εργαστούν με την αμοιβή εργασίας που διαμορφώθηκε ελεύθερα στην αγορά, τότε έχουμε την περίπτωση της εκούσιας ανεργίας, η οποία όμως δεν εξετάζεται στο κλασικό οικονομικό σύστημα. Το συμπέρασμα λοιπόν που προκύπτει είναι αφ' ενός ότι οι εργάτες δεν έχουν την αυταπάτη του χρήματος – για αυτό και η προσφορά εργασίας εξαρτάται από τον πραγματικό και όχι από τον χρηματικό μισθό- και αφ' ετέρου ότι η οικονομία θα βρίσκεται πάντοτε σε κατάσταση πλήρους απασχολήσεως αν και εφόσον υπάρχει ελεύθερος ανταγωνισμός στην αγορά εργασίας.

Ο τρόπος με τον οποίο οι κλασικοί πίστευαν ότι ο ελεύθερος ανταγωνισμός θα οδηγήσει σε κατάσταση πλήρους απασχολήσεως ήταν ο εξής. Αν υπάρχουν αναπασχόλητοι εργάτες στην αγορά εργασίας, τότε ο ανταγωνισμός μεταξύ τους θα έχει ως αποτέλεσμα τη μείωση του χρηματικού μισθού. Αυτό θα έχει εξάλλου ως συνέπεια τη μείωση του πραγματικού μισθού, αν φυσικά την πτώση των χρηματικών μισθών δεν ακολουθεί αναλογικά ισόποση πτώση και του γενικού επιπέδου των

¹² Παναγιώτη Γ. Κορλίρα «Θεωρία ανεργίας και Πληθωρισμού», εκδόσεις Gutenberg

τιμών P. Η μείωση του πραγματικού μισθού σημαίνει ουσιαστικά αύξηση των κερδών των επιχειρήσεων, η οποία θα οδηγήσει σε αύξηση της απασχόλησεως και ολόκληρη η διαδικασία θα συνεχιστεί, ώσπου να επιτευχθεί η πλήρης απασχόληση.

Άρα ευκαμψία των χρηματικών μισθών θα οδηγήσει ασφαλώς σε πλήρη απασχόληση της εργασίας. Κατά συνέπεια οι κλασικοί θεωρούν ότι υπάρχει άμεση σχέση μεταξύ μειώσεως των χρηματικών μισθών και αύξησης της απασχόλησης εργασίας.¹³

1.4.2 Η Μαρξιστική Θεωρία

Είναι εύλογο να καταλάβει κανείς ότι λόγω των πεποιθήσεών του και του πολιτικού του υποβάθρου ο Καρλ Μαρξ αναγάγει το πρόβλημα της ανεργίας στον καπιταλισμό.

Ο Μαρξ ανακάλυψε και ανέπτυξε το γενικό νόμο της καπιταλιστικής συσσώρευσης του κεφαλαίου που δημιουργεί και αυξάνει τον βιομηχανικό εφεδρικό στρατό, δηλαδή την ανεργία. Ο εφεδρικός στρατός των ανέργων αποτελεί τον σχετικό υπερπληθυσμό κι αυτό γιατί οι κεφαλαιοκρατικές σχέσεις παραγωγής προκαλούν πλεόνασμα της εργατικής δύναμης, όχι γενικά σε σχέση με τις ανάγκες του κεφαλαίου για να βγάλει υπεραξία.

Όπως είναι γνωστό, η κινητήρια δύναμη του καπιταλισμού ο βασικός του νόμος είναι η αποκόμιση μέγιστης υπεραξίας ή στην παραλλαγμένη μορφή της, μέγιστου κέρδους. Για να αυξάνουν την υπεραξία, δηλαδή την απλήρωτη δουλειά των εργατών και να κάνουν συσσώρευση, οι καπιταλιστές αυξάνουν το βαθμό εκμετάλλευσης των εργατών, μειώνουν τους εργατικούς μισθούς, εντατικοποιούν την εργασία και τη χρήση των μέσων παραγωγής, υιοθετούν νέα τεχνική και τεχνολογία κατά τρόπο άναρχο και σε κλάδους που τους εξασφαλίζουν μέγιστο κέρδος. Η υπερσυσσώρευση όμως του κεφαλαίου στη βάση της καινούριας τεχνικής και τεχνολογίας και η αύξηση της παραγωγικής δύναμης της εργασίας, δημιουργεί δυσκολίες στη ρευστοποίηση των προϊόντων στην αγορά λόγω της σχετικά χαμηλής αγοραστικής δύναμης των εργαζομένων, γεγονός που βαθαίνει την βασική αντίθεση, χάσμα (εργαζόμενου-εργοδότη) και οξύνει την ανεργία. Μα στην πράξη η αύξηση της παραγωγικής δύναμης της εργασίας σημαίνει πιο γρήγορη μεγέθυνση του μέρους του κεφαλαίου που δαπανάται για αγορά μηχανών και πρώτων υλών δηλαδή του σταθερού κεφαλαίου σε σύγκριση με το μέρος του κεφαλαίου που προορίζεται για αγορά της

¹³ Θεόδωρος Π. Λιανός, Θεοφάνης Ε. Μπένος, «Μακροοικονομική Θεωρία και Πολιτική», Εκδόσεις Ευγ. Μπένου

εργατικής δύναμης, πράγμα που γεννά ανεργία γιατί η αύξηση του συνολικού κεφαλαίου συνοδεύεται από ολοένα και μικρότερη σχετικά ζήτηση εργατικής δύναμης.

Συνεπώς η δημιουργία και αύξηση του σχετικού υπερπληθυσμού, δηλαδή της ανεργίας αποτελεί ιδιόμορφο νόμο που χαρακτηρίζει το καπιταλιστικό σύστημα. Όλη η ιστορία ανάπτυξης και ύπαρξης του καπιταλισμού επιβεβαιώνει το θεωρητικό συμπέρασμα του Μαρξ, ότι στο βαθμό που συσσωρεύεται το κεφάλαιο κι αυξάνει ο πλούτος της καπιταλιστικής τάξης, ο σχετικός υπερπληθυσμός, η ανεργία αυξάνει.

1.4.3 Η Μαλθουσιανή Θεωρία

Ο Θωμάς Μάλθους υιοθέτησε το δόγμα για τη μόνιμη και εξελισσόμενη δυσαναλογία, μεταξύ του γρήγορα αυξανόμενου πληθυσμού και της με πιο μικρούς ρυθμούς αύξησης των υλικών αγαθών που είναι αναγκαία για τη ζωή του.

Για να θεμελιώσει τις θέσεις του ο Μάλθους χρησιμοποιεί ένα τεράστιο όγκο στατιστικών στοιχείων. Ανέπτυξε δύο βασικές θέσεις: αν ο πληθυσμός δεν εμποδιστεί από κανένα εξωτερικό παράγοντα, τότε θα διπλασιάζεται κάθε είκοσι πέντε χρόνια και θα αυξάνει από περίοδο σε περίοδο βάσει των κανόνων της γεωμετρικής προόδου ενώ στις πιο κατάλληλες συνθήκες τα μέσα ύπαρξης των ανθρώπων δεν μπορούν να αυξάνονται πιο γρήγορα από τους ρυθμούς μιας αριθμητικής προόδου. Και καταλήγει στα παρακάτω:

- α) Ο πληθυσμός οπωσδήποτε περιορίζεται από τα μέσα ύπαρξης
- β) Ο πληθυσμός οπωσδήποτε πολλαπλασιάζεται παντού, όπου τα μέσα ύπαρξης αυξάνουν, εκτός αν σταματήσουν αυτή την αύξηση ισχυρά και φανερά εμπόδια.
- γ) Τα εμπόδια αυτά, υποχρεώνουν το μέγεθος του πληθυσμού να υποχωρήσει μέχρι το επίπεδο των μέσων ύπαρξης.

Αναφέρει τρία είδη εμποδίων: ηθική χαλιναγωγή, ελάττωμα, δυστυχία. Από τα τρία είδη εμποδίων θεωρεί καθοριστικό τον πόλεμο τις επιδημίες και την πείνα που θερίζουν τον παραπανίσιο πληθυσμό.

Με λίγα λόγια υποστηρίζει την πραγματικότητα του υπερπληθυσμού κάτω από όλες τις κοινωνικές μορφές, ο οποίος κατά τη γνώμη του, προσδιορίζεται από στατιστικά στοιχεία ή απόλυτα όρια παραγωγής τροφίμων. Συσχετίζει λοιπόν μια ορισμένη ποσότητα ανθρώπων με μία ορισμένη ποσότητα τροφίμων. Κατά πολλούς εφευρίσκει την υπεράριθμη προσφορά εργασίας, μέσα από απόλυτους αριθμούς, που σχετίζονται με τον πληθυσμό των ανθρώπων.

1.4.4 Ο Νεομαλθουσιανισμός

Ακόμα και στη σημερινή εποχή, οι απόψεις του Μάλθους βρίσκουν κάποια έκφραση. Στην περίοδο του μεσοπολέμου ο καθηγητής Μολ ανέπτυξε την άποψη ότι η δυστυχία των μαζών δεν είναι μόνο συνέπεια του συστήματος διανομής αλλά επίσης το φυσικό αποτέλεσμα της υπερβολικής αύξησης του πληθυσμού.

Επίσης, ο νεομαλθουσιανισμός εκφράζεται και με την αντίληψη του επιθυμητού ορίου του πληθυσμού όπου το δημογραφικό πρόβλημα δεν υπόκειται στις νομοτέλειες ανάπτυξης του κοινωνικού συστήματος, αλλά στις σχέσεις ανάμεσα στον πραγματικό και επιθυμητό αριθμό του πληθυσμού. Και όπου η αύξηση του πληθυσμού πέρα από τα «όρια» αναπόφευκτα οδηγεί στην ανεργία με συνέπειες την πτώση του βιοτικού επιπέδου, την φτώχεια και την εξαθλίωση.

Μετά το δεύτερο παγκόσμιο πόλεμο η προσοχή των οικονομολόγων σχετικά με το δημογραφικό πρόβλημα στράφηκε προς τις μη ανεπτυγμένες και αναπτυσσόμενες χώρες. Η οικονομική σκέψη ισχυρίζεται ότι η μαλθουσιανή θεωρία δεν αφορά μόνο τις βιομηχανικά ανεπτυγμένες χώρες αλλά ισχύει πλήρως και για τις αναπτυσσόμενες. Κατά την άποψή τους η αυτοδύναμη οικονομική ανάπτυξη των μη ανεπτυγμένων χωρών του τρίτου κόσμου δεν μπορεί να αποφέρει καλύτερευση της οικονομικής κατάστασης του πληθυσμού γιατί η συνεχής αύξησή του, θα απορροφά όλα τα μέσα συσσώρευσης της οικονομίας και δεν θα αφήνει αποθέματα για την ανάπτυξή τους. Θεωρούν ότι η εκβιομηχάνιση του τρίτου κόσμου θα τραβήξει αντικειμενικά κεφάλαια από τη γεωργία πράγμα το οποίο θα χειροτερεύσει τη γεωργική παραγωγή και θα επιφέρει επισιτισμό.

Βλέπουμε ότι η θεωρία αυτή εντοπίζεται στις φτωχές χώρες περισσότερο, εκεί που ο πληθυσμός αυξάνεται ραγδαία. Όμως εκεί, ο επισιτισμός ήδη υπάρχει οπότε η εκβιομηχάνιση των χωρών αυτών θα δημιουργήσει θέσεις εργασίας και δεν γίνεται να κάνει τα πράγματα χειρότερα αρκεί να μην βλέπει τις πλουτοπαραγωγικές πηγές του τρίτου κόσμου σαν λεία που θα αφανίσει και θα αφήσει πίσω ένα σάπιο κουφάρι.

1.4.5 Η Νεοκλασική Θεωρία

Οι οπαδοί της νεοκλασικής σχολής θεωρούν τους εαυτούς τους συνεχιστές του έργου των κλασικών με τη διαφορά πως θεωρούν ότι το κράτος θα λύσει το πρόβλημα της ανεργίας και έτσι συστήνουν στην πολιτεία διάφορα μέτρα.

Ξεκινούν από την αντίληψη ότι όταν ο μισθός είναι πάνω από το κανονικό επίπεδο και με δοσμένη τη συνολική δαπάνη, για μισθούς, είναι μέγεθος αμετάβλητο, τότε παρουσιάζεται η ανεργία. Άρα, υπεύθυνους για την ανεργία θεωρούν τους

εργαζόμενους που με τους διεκδικητικούς τους αγώνες μέσα από τα συνδικάτα αποσπών υψηλότερους μισθούς. Και επειδή κάθε μισθός υψηλότερος του κανονικού, αποσπά μεγαλύτερο μέρος από τη συνολική δαπάνη για μισθούς το αποτέλεσμα είναι η τελευταία να μη φτάνει για όλους τους εργαζόμενους και έτσι να εκδηλώνεται η ανεργία. Θεωρούν ότι για να λειτουργήσει το σύστημα θα πρέπει να εξασφαλιστούν οι σωστές αναλογίες μεταξύ των μισθών και της συνολικής δαπάνης μισθών. Ο Μίλτον Φρίντμαν στο βιβλίο του «Ελεύθερος να διαλέξεις» γράφει συγκεκριμένα: «η εναλλακτική λύση να επιβάλλεις ένα μισθολόγιο είναι να περιορίσεις έμμεσα τον αριθμό των ενδιαφερόμενων για μια απασχόληση».

Παρεμφερής μπορεί να θεωρηθεί και ο περιβόητος «σιδηρούς νόμος των μισθών» του Φερδινάνδου Λασάλ. Σύμφωνα με τον Λασάλ ο μισθός εργασίας κυμαίνεται γύρω από ένα ελάχιστο όριο αναγκαίων μέσων για την ύπαρξη των εργαζομένων. Ο μισθός εργασίας δεν μπορεί για μεγάλο χρονικό διάστημα να κινείται πάνω ή κάτω από αυτό το ελάχιστο όριο. Στην περίπτωση που οι μισθοί ξεπεράσουν αυτό το όριο, η καλύτερευση της κατάστασης της εργατικής τάξης βαθμιαία θα οδηγήσει στην αύξηση των γάμων και της γεννητικότητας. Όλη αυτή η διαδικασία θα έχει ως αποτέλεσμα την αυξημένη προσφορά εργατικών χεριών, δηλαδή την ανεργία.

Ο Λασάλ θεωρεί το συνολικό μέγεθος των μισθών σε εθνικό επίπεδο αμετάβλητο και το μοιράζονται περισσότεροι ή λιγότεροι εργάτες.

1.4.6 Η Κεϋνσιανή Θεωρία

Ο Τζ. Μ. Κέυνς και το έργο του εμφανιστήκαν σε μια εποχή που το παραδοσιακό μοντέλο λειτουργίας του συστήματος δεν ανταποκρινόταν στις νέες απαιτήσεις του ανταγωνισμού. Ο μηχανισμός επαναφοράς της ισορροπίας στην διαδικασία της παραγωγής της αγοράς είχε κλονιστεί από γεγονότα όπως ο πρώτος παγκόσμιος πόλεμος, Οκτωβριανή επανάσταση και την μεγάλη κρίση του 1929.

Η κεϋνσιανή επανάσταση σηματοδοτούσε την εποχή της κρατικής παρέμβασης και ρύθμισης της οικονομίας. Ο Κέυνς απορρίπτει μια σειρά δογμάτων της κλασικής και της νεοκλασικής οικονομικής σκέψης και προσδιορίζει την κρατικομονοπωλιακή ρύθμιση σαν το μοναδικό μέσο για την εξάλειψη των αδυναμιών της σύγχρονης οικονομίας. Η θεωρία αυτή προβάλλει τη δυνατότητα για την πλήρη απασχόληση των παραγωγικών μέσων και της εργατικής δύναμης στις συνθήκες του σύγχρονου καπιταλισμού.

Σε αντίθεση με τους προγενέστερούς του, ο Κένυς θεωρεί ότι ο καπιταλισμός κάτω από το ελεύθερο παιχνίδι των δυνάμεων της αγοράς, απειλείται από μόνιμη ανεργία και χρόνια ανεπάρκεια των παραγωγικών μέσων. Έτσι απορρίπτει την κυρίαρχη θεωρία βάσει της οποίας η ανεργία στον καπιταλισμό έχει εκούσιο χαρακτήρα. Ειδικότερα μετά από την βαθιά κρίση του 1929 παραδέχεται ότι η ανεργία έχει κατά βάση εκούσιο χαρακτήρα στη σύγχρονη δυναμική κοινωνία.

Ο Κένυς ανέπτυξε τη θεωρία της «ενεργούς ζήτησης» (το μέγεθος της συνολικής δαπάνης προσδιορίζει το επίπεδο απασχόλησης) και την ανήγαγε σε βασικό μοχλό λύσης προβλημάτων. Θεωρεί ότι η ανεργία σε μια οικονομία είναι αναπόφευκτη αλλά επιδέχεται θεραπευτική αγωγή. Στα παραπάνω καταλήγει αναλύοντας το εθνικό εισόδημα. Ταυτίζει το εθνικό εισόδημα με την ενεργό ζήτηση εξετάζει τα δυο συστατικά της τελευταίας δηλαδή την καταναλωτική ζήτηση και την επενδυτική ζήτηση. Θεωρεί ότι η καταναλωτική ζήτηση είναι ανεπαρκής, γιατί οι άνθρωποι έχουν μεν την τάση να αυξάνουν την κατανάλωσή τους παράλληλα με την αύξηση των εισοδημάτων τους, όχι όμως στον ίδιο βαθμό με τον οποίο τα αυξάνουν. Για την ανεπαρκή επενδυτική ζήτηση ο Κένυς θεωρεί αιτία τα υψηλά επιτόκια. Όταν αυτά βρίσκονται σε υψηλά επίπεδα τότε αντί για επενδύσεις τα χρήματα αποταμιεύονται, δεν δημιουργούνται νέες θέσεις εργασίας, μειώνεται ή δεν αυξάνεται η απασχόληση και δημιουργείται ανεργία. Από τα παραπάνω συμπεραίνει ότι υπάρχει ανεπαρκής ενεργός ζήτηση πράγμα που βοηθά στην αύξηση της ανεργίας. Το θεωρητικό σχήμα που προτείνει ως λύση ο Κένυς είναι: Μείωση του επιτοκίου-αύξηση ποσοστού κέρδους-αύξησης της ροπής για επενδύσεις-ανάπτυξη της παραγωγής-πλήρης απασχόληση-γενική ισορροπία της ζήτησης και της προσφοράς-εξάλειψη των κρίσεων από τη σύγχρονη καπιταλιστική οικονομία. Ακόμη, σπουδαίο μέσο ρυθμιστικής πολιτικής θεωρεί τον προϋπολογισμό. Επίσης μεγάλη σημασία έχει η ποσότητα των χρημάτων στην κυκλοφορία. Κατά τον Κένυς είναι απαραίτητο να μειωθούν οι πραγματικοί μισθοί των εργαζομένων με μια παράλληλη αύξηση των ονομαστικών. Αυτό μπορεί να επιτευχθεί με «ελεγχόμενο πληθωρισμό» δηλαδή αύξηση των ονομαστικών μισθών με μικρότερο ποσοστό από την αύξηση του πληθωρισμού.

Όλα αυτά βέβαια ο Κένυς θεωρεί ότι είναι εφικτά μόνο με τη ρυθμιστική παρέμβαση του κράτους που θεωρεί ότι είναι η μοναδική εγγύηση για μια ανάπτυξη χωρίς τρανταγμούς και κρίσεις.

1.4.7 Η θεωρία του Φίλιπς

Μια αρκετά διαδεδομένη θεωρία «πληθωρισμός ή ανεργία» είναι η λεγόμενη «καμπύλη του Φίλιπς». Η καμπύλη Φίλιπς είναι η ονομασία σειράς μοντέλων που περιγράφουν τη σχέση μεταξύ της ανεργίας, μισθών και πληθωρισμού.

Βάσει στοιχείων για τη Μ. Βρετανία της περιόδου 1861-1957 ο Φίλιπς εξετάζει τη σχέση μεταξύ των μεταβολών της ανεργίας (σαν ποσοστιαίο μέγεθος του πληθυσμού) και του ονομαστικού μισθού (σαν ετήσια προσαύξηση σε ποσοστό). Χρησιμοποιώντας μοντέλα για τρεις μεγάλες υποπεριόδους ανακαλύπτει μη γραμμική αρνητική σχέση μεταξύ ανεργίας και μισθών, πράγμα το οποίο σημαίνει ότι κατά την αύξηση της ανεργίας οι μισθοί μειώνονται και αντίστροφα. Όταν η ανεργία φτάσει το 5,5% οι μισθοί σταθεροποιούνται σε κάποιο επίπεδο. Εξετάζοντας τη σχέση ανεργίας μισθού, ο Φίλιπς δέχεται σαν ανεξάρτητη μεταβλητή την ανεργία και σαν εξαρτημένη τους μισθούς.

Παραπέρα ο Φίλιπς εμπειρικά ανακαλύπτει την ύπαρξη αντίστροφης μη γραμμικής σχέσης μεταξύ των αλλαγών της ανεργίας και των μισθών. Αυτή η σχέση μπορεί να επεκταθεί και πάνω στον πληθωρισμό (αύξηση τιμών), μόνο αν η αύξηση των μισθών αντιστοιχεί αναλογικά στις αυξήσεις των μισθών.

Οι επίγονοι του Φίλιπς, Π. Σάμουελσον και Ρ.Σ. Σόλοου από το 1960 αλλάζουν το χαρακτήρα της σχέσης, αντικαθιστώντας τους μισθούς με τον πληθωρισμό και πιστοποιούν την ύπαρξη της σχέσης του Φίλιπς, αλλά τώρα μεταξύ ανεργίας και πληθωρισμού (στο μοντέλο τους εξαρτημένη μεταβλητή είναι όχι η αύξηση των μισθών ,αλλά η αύξηση του πληθωρισμού). Από αυτό συνάγουν και ένα πολύ σημαντικό συμπέρασμα της οικονομικής πολιτικής: δημιουργείται η δυνατότητα μέσω της ανεργίας να ρυθμίζεται ο πληθωρισμός. Η σχέση αυτή δείχνεται σύμφωνα με τους Σάμουελσον και Σόλοου στην αναλογία μεταξύ ονομαστικού μισθού (που εξαρτάται από την ανεργία) και του πληθωρισμού.

1.4.8 Νεοφιλελεύθερες Θεωρίες

Μετά την κρίση του 1974-1975 και την έντονη κριτική εναντίον κεϋνσιανών και νεοκεϋνσιανών ανοίγεται ο δρόμος για τους φιλελεύθερους οι οποίοι βρίσκονται σε «αναμονή» από την περίοδο ακόμη της εμφάνισης του κεϋνσιανισμού.

Η βασική τους αρχή, δηλαδή η πλήρης ελευθερία στη λειτουργία της οικονομίας μακριά από κάθε κρατική παρέμβαση τα τελευταία χρόνια έχει υποστεί ορισμένες αλλαγές λόγω των αντικειμενικών αναγκών του καπιταλιστικού

συστήματος. Έτσι δέχονται τη χρησιμοποίηση έμμεσων τρόπων κρατικής παρέμβασης στην οικονομία.

Ο Α. Ανδριανόπουλος στο βιβλίο του «Αυτός είναι ο φιλελευθερισμός» γράφει ότι: «το πιο ισορροπημένο μοντέλο έκφρασης του σύγχρονου φιλελευθερισμού, όπως εξάλλου σήμερα κυριαρχεί σε όλες τις δημοκρατικές χώρες της δύσης είναι ο νεοφιλελευθερισμός. Όπου η κρατική παρέμβαση δεν εξοβελίζεται από την πολιτική ζωή».

Ο καθηγητής Ξ. Ζολώτας υποστηρίζει ότι: «στην περίπτωση της ελεύθερης οικονομίας, βασιζομένη στην ατομική ιδιοκτησία των μέσων παραγωγής και τον αυτοματισμό της αγοράς, η οικονομική ανάπτυξη εξαρτάται κατά βάση από την ιδιωτική πρωτοβουλία.

Ο ρόλος του κράτους υποτίθεται ότι θα έπρεπε να περιορίζεται στη δημιουργία της οικονομικής υποδομής και στη λήψη ορισμένων μέτρων δια των οποίων είναι δυνατόν να επηρεασθεί η λειτουργία των μηχανισμών της αγοράς προς ορισμένες κατευθύνσεις, βάσει των συγκεκριμένων επιδιώξεων της οικονομικής πολιτικής».¹⁴

1.5. ΤΑ ΒΑΘΥΤΕΡΑ ΑΙΤΙΑ ΤΗΣ ΑΝΕΡΓΙΑΣ

Όπως προκύπτει από διάφορες έρευνες αλλά και από αναλύσεις επιστημόνων, ένας μεγάλος αριθμός ανέργων απαρτίζεται από άτομα που αρνούνται να κάνουν ορισμένες εργασίες γιατί τις θεωρούν υποβιβαστικές και συνήθως κακοπληρωμένες. Κατά κανόνα δε, οι εργασίες αυτές εκτελούνται από νόμιμους ή παράνομους μετανάστες. Άρα λοιπόν το άλλοθι που πολλοί υιοθετούν ότι το αλλοδαπό εργατικό δυναμικό ευθύνεται εν μέρει για την εργασία δεν ισχύει. Άλλωστε, όπως έχει προκύψει από έρευνα του καθηγητή οικονομικών επιστημών του Πανεπιστημίου Αθηνών Α. ΣΑΡΡΗ, για κάθε 5 μετανάστες χάνουν τη δουλειά τους 2 Έλληνες. Πρόκειται για την νεοαποκαλούμενη «παράδοξη ανεργία» η οποία για να καταπολεμηθεί απαιτεί συγκροτημένες και μακροπρόθεσμες πολιτικές διόλου απλές.¹⁵

Έχει παρατηρηθεί σε χώρες οι οποίες φθάνουν σε ένα συγκεκριμένο επίπεδο οικονομικής αναπτύξεως ότι οι μόνιμοι κάτοικοι που έχουν γεννηθεί και μεγαλώσει εντός συνόρων αρνούνται να κάνουν δουλειές όπως οικιακοί βοηθοί ή δεν δέχονται

¹⁴ ΚΕΝΤΡΟ ΜΑΡΞΙΣΤΙΚΩΝ ΕΡΕΥΝΩΝ «ΑΝΕΡΓΙΑ ΚΑΙ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ»,

Εκδόσεις Σύγχρονη Εποχή

¹⁵ www.e-grammes.gr/2002/02/voridis.htm

τις αποκαλούμενες μηδενικής εξειδικεύσεως εργασίες. Η εθνική αγορά εργασίας των χωρών αυτών αρχίζει να διαφέρει από τις αντίστοιχες άλλων χωρών χαμηλότερου αναπτυξιακού επιπέδου. Συνεπώς, η αγορά εργασίας σε μια σχετικώς ανεπτυγμένη οικονομία υπακούει σε κανόνες που επηρεάζονται από το χώρο και την επαγγελματική κατάρτιση καθώς και από υποκειμενικούς παράγοντες, που ανάγονται στην ψυχολογία.

Από έρευνες που έγιναν σε πολλές χώρες μέλη του Οργανισμού οικονομικής συνεργασίας και Ανάπτυξης (ΟΟΣΑ) προκύπτει ότι όσο πιο χαμηλή είναι η επαγγελματική εξειδίκευση τόσο περιορισμένη είναι και η κινητικότητα των εργαζομένων. Έτσι, ελάχιστοι είναι οι εργαζόμενοι αυτής της κατηγορίας που αναζητούν εργασία εκτός της πόλης τους ή έξω από το νομό όπου υπάγονται. Οι εξαιρέσεις που παρατηρούνται στον κανόνα αυτό είναι συνάρτηση του ύψους αποδοχών. Ένας χαμηλής εξειδίκευσης εργαζόμενος μετακινείται μόνο όταν υπάρχει ισχυρό οικονομικό κίνητρο, άρα κοστίζει ακριβά. Διαφορετικά δεν μετακινείται και συνεπώς αδυνατεί να επωφεληθεί από την απελευθέρωση της κυκλοφορίας των εργαζομένων.

Ας σημειωθεί επίσης ότι- περισσότερο στην Ελλάδα, παρά σε άλλες χώρες- είναι εξαιρετικά χαμηλός ο δείκτης της οριζοντίου κινητικότητας, ο οποίος αποτυπώνει την πρόθεση και διάθεση ενός εργαζομένου να αλλάξει επάγγελμα. Χαρακτηριστικό από την άποψη αυτή είναι το γεγονός ότι τα κατώτερα και μεσαία στελέχη που έχουν υψηλή προϋπόθεση για επαγγελματική αλλαγή συνήθως πάνε υψηλά στις ιεραρχίες των επιχειρήσεων, πλην όμως σπανίως γίνονται για τους άλλους παραδείγματα προς μίμηση.

Όπως υπογραμμίζει και ο Βέλγος καθηγητής διοικήσεως ανθρώπινου δυναμικού, Γκυ Μισώ, πολλά και διάφορα λέγονται και γράφονται για την ανάγκη να εθιστούν οι εργαζόμενοι στο ενδεχόμενο πολλών επαγγελματικών αλλαγών, πλην όμως οι σχετικές δράσεις είναι ανύπαρκτες σε επίπεδο επικοινωνίας. Κατά συνέπεια οι εργαζόμενοι έχουν ελάχιστη συγκεκριμένη πληροφόρηση για τις συνθήκες λειτουργίας της αγοράς εργασίας.

Ερχόμενοι στην Ελλάδα βλέπουμε ότι μεγάλοι επαγγελματικοί κλάδοι παραμένουν άγνωστοι στο ευρύ κοινό ενώ επίσης είναι ανύπαρκτη και η εφαρμογή προγραμμάτων επαγγελματικού προσανατολισμού. Επιπλέον η σχεδόν μηδαμινή εξωστρέφεια των εγχώριων επιχειρήσεων, η κατασυκοφάντηση της

επιχειρηματικότητας και η τεράστια διαφθορά της άκαμπτης και ξεπερασμένης δημόσια διοίκησης παίζουν το δικό τους ρόλο στην άμβλυνση του προβλήματος.¹⁶

¹⁶ www.bulls.gr, Άρθρο Παπανδρόπουλου Αθανασίου

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2

Η ΑΝΕΡΓΙΑ ΣΤΟ ΝΟΜΟ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

2.1 ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Αναζητώντας τα αίτια της ανεργίας στην Ελλάδα πρέπει να επισημάνουμε ότι το πρόβλημα είναι πρώτα από όλα δομικό και έπειτα πρόβλημα νοοτροπίας. Η υποδομή στο βιομηχανικό τομέα ήταν από ανύπαρκτη μέχρι ξεπερασμένη με αποτέλεσμα η παραγωγή στο σύνολό της σχεδόν να μην είναι ανταγωνιστική. Η χαμηλή παραγωγικότητα μεγάλωνε το κόστος παραγωγής ενώ από το άλλο μέρος η ποιότητα των προϊόντων περιόριζε τη ζήτηση των ελληνικών προϊόντων και εδώ και στο εξωτερικό με αποτέλεσμα να είναι περιορισμένες οι θέσεις εργασίας, να έχουμε δηλαδή ανεργία. Από την άλλη μεριά κλάδοι της βιομηχανίας, βασικής στρατηγικής σημασίας που θα παρήγαγαν λ.χ. τεχνολογικό εξοπλισμό για παραπέρα χρήση ήταν ανύπαρκτοι και είναι. Αυτό ασφαλώς σημαίνει απώλεια θέσεων εργασίας και μετατόπισή τους σε άλλες χώρες του εξωτερικού, πέρα από την οικονομική και πολιτική εξάρτηση που συνεπάγονται αυτού του είδους οι προμήθειες. Η προσέλευση

ξένων επενδυτών στην Ελλάδα δεν έλυσε ούτε το πρόβλημα της τεχνολογικής υποδομής ούτε το πρόβλημα της απασχόλησης αφού το ξένο κεφάλαιο σκόπευε περισσότερο να εκμεταλλευτεί απ' τη μια μεριά τα φτηνά εργατικά χέρια και από την άλλη το δικαίωμα εξαγωγής συναλλάγματος.

Όπως ήδη αναφέραμε πριν, το πρόβλημα της ανεργίας στην Ελλάδα συνδέεται και με τη νοοτροπία που αναπτύχθηκε. Η ιδεολογική κατεύθυνση που διαιρούσε τα επαγγέλματα σε πνευματικά και χειρωνακτικά και που έδινε ξεχωριστή κοινωνική θέση σ' όσους ασχολούνταν με τα πρώτα ήταν καθοριστική. Οι αγροτικές κυρίως οικογένειες προσπαθούσαν να προωθήσουν τα παιδιά τους σε τέτοιες σπουδές ώστε να εξασφαλίσουν από τη μια μεριά κάποια οικονομική βελτίωση και από την άλλη μια βελτίωση της οικονομικής τους θέσης.¹⁷

2.2 Η ΑΝΕΡΓΙΑ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Η Ελλάδα καλύπτει το νοτιοδυτικό άκρο της Ευρωπαϊκής Ηπείρου. Είναι μια χερσονησιακή χώρα, που συμπεριλαμβάνεται σε αυτή και ένα αρχιπέλαγος 2000 νήσων. Το έδαφός της είναι κυρίως ορεινό, έτσι λοιπόν η καλλιεργούμενη γη είναι το 21,1% της συνολικής έκτασης της χώρας, η οποία είναι 131.940 km². Με τη στεριά να καλύπτει 130.800 km² και το νερό να καλύπτει 1.140 km². Το μήκος των συνόρων της είναι 1.228 km. Από αυτά τα 282 km είναι με την Αλβανία, τα 494 km με την Βουλγαρία, τα 206 km με την Τουρκία και τα 246 km με το Φύρομ. Επιπρόσθετα η ακτογραμμή της προσδιορίζεται στα 13.676 km. Ο ρυθμός αύξησης του πληθυσμού είναι 0,19%.¹⁸

Ο πληθυσμός της χώρας ανέρχεται στους 10.964.020 (ΕΣΥΕ) κατοίκους και η ανεργία, που κυρίως μαστίζει τους νέους, είναι στο 9,6%¹⁹, σχεδόν μια ποσοστιαία μονάδα παραπάνω από τον ευρωπαϊκό μέσο όρο των 25, ο οποίος είναι 8,7%.²⁰ Στην Ελλάδα το ποσοστό της ανεργίας στους νέους ανέρχεται στο 38,3% και το 56% είναι άνεργοι για πάνω από 12 μήνες.²¹ Στην Ε.Ε. το ποσοστό της ανεργίας στους νέους είναι 17,7%.²²

Στη συνέχεια ακολουθεί ένας πίνακας με τις περιφέρειες της Ελλάδας, τους αριθμούς των ανέργων και τα ποσοστά που αντιστοιχούν σε αυτούς. Όπως φαίνεται,

¹⁷ Μ. ΠΛΩΡΙΤΗΣ ΛΟΓΟΣ ΔΟΚΙΜΙΑΚΟΣ, «Η ΑΝΕΡΓΙΑ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ».

¹⁸ www.CIA.gov/cia/publications/factbook/geos/gr.html

¹⁹ www.statistics.gr

²⁰ www.eurostat.com

²¹ www.imerisia.gr

²² www.eurostat.com

λοιπόν, στον παρακάτω πίνακα η Ήπειρος κατέχει τη δεύτερη θέση μετά την περιφέρεια της Δ. Μακεδονίας με ποσοστό 14,0%. Αντίθετα την χαμηλότερη θέση στον πίνακα της ανεργίας ανά περιφέρεια κατέχει η περιφέρεια Νοτίου Αιγαίου με ποσοστό 4,3%.

ΣΥΝΟΛΟ ΕΝΕΡΓΟΥ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥ, ΑΡΙΘΜΟΣ ΑΝΕΡΓΩΝ			
Περιφέρειες Ελλάδος	Οικονομικώς ενεργοί με βάση την απογραφή του 2001	Μέχρι την 31/08/05	Ποσοστό ανεργίας
	Σύνολο	Άνεργοι Σύνολο	
ΣΥΝΟΛΟ ΕΛΛΑΔΟΣ	4.615.470	446.243	9,6
ΑΝΑΤΟΛΙΚΗ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ & ΘΡΑΚΗ	243.649	29.248	12,0
ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ	788.673	84.005	10,7
ΔΥΤΙΚΗ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ	112.246	20.653	18,4*
ΘΕΣΣΑΛΙΑ	298.860	36.230	12,1
ΗΠΕΙΡΟΣ	130.494	18.806	14,4
ΙΟΝΙΑ ΝΗΣΙΑ	85.348	5.718	6,7
ΔΥΤΙΚΗ ΕΛΛΑΔΑ	282.060	32.409	11,5
ΣΤΕΡΕΑ ΕΛΛΑΔΑ	222.741	23.387	10,5*
ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΣ	246.654	17.070	6,9
ΑΤΤΙΚΗΣ	1.746.401	162.753	9,3
ΒΟΡΕΙΟ ΑΙΓΑΙΟ	73.457	7.659	10,4*
ΝΟΤΙΟ ΑΙΓΑΙΟ	125.793	5.389	4,3
ΚΡΗΤΗ	259.094	16.536	6,4

Πηγή ΠΑΕΠ / ΕΣΥΕ

*Πηγή www.imerisia.gr

2.3 Η ΑΝΕΡΓΙΑ ΣΤΗΝ ΗΠΕΙΡΟ

Η περιφέρεια Ηπείρου καταλαμβάνει το βορειοδυτικό τμήμα της χώρας. Δυτικά βρέχεται από το Ιόνιο Πέλαγος, ενώ ανατολικά συνορεύει με τη Μακεδονία και τη Θεσσαλία. Νότια εκτείνεται μέχρι τον Αμβρακικό κόλπο και τον νομό Αιτωλοακαρνανίας. Τέλος στα βόρεια συνορεύει με την Αλβανία. Έχει συνολική έκταση 9.203 χμ² και καλύπτει το 6,7% της συνολικής χώρας.²³ Από γεωμορφολογική άποψη οι ορεινές περιοχές της Ηπείρου καλύπτουν το 74~77,4%, οι ημιορεινές περιοχές το 12,9-15% και οι πεδινές εκτάσεις το 9,7~14%. Τα όρη της, που καλύπτουν το μεγαλύτερο μέρος της περιφέρειας αποτελούν συνέχεια των αλβανικών Άλπεων και φέρουν το όνομα Πίνδος.²⁴ Η βόρεια Πίνδος χωρίζει την Ήπειρο από την Περιφέρεια της Δυτικής Μακεδονίας ενώ η Νότια Πίνδος από την Περιφέρεια της Θεσσαλίας και αποτελεί φυσικό εμπόδιο και βασικό παράγοντα απομόνωσης της περιφέρειας από την υπόλοιπη ηπειρωτική χώρα. Οι μόνες πεδινές εκτάσεις είναι των νομών Άρτας και Πρεβέζης καθώς και οι κοιλάδες των ποταμών Αχέροντα και Θύαμη (Καλαμάς). Οι κυριότεροι ποταμοί της περιφέρειας είναι ο Αώος, ο Θύαμις, ο Αχέροντας, ο Λούρος και ο Αραχθός και η σημαντικότερη λίμνη αυτή των Ιωαννίνων (Παμβώτιδα).

Η Ήπειρος χωρίζεται στους εξής τέσσερις νομούς:

1. Νομός Ιωαννίνων: με έκταση 4.999 χμ² (3^{ος} μεγαλύτερος νομός της χώρας) που καλύπτει πάνω από το μισό (54%) της Ηπείρου. Μόνο το 3,5% του νομού είναι πεδινές εκτάσεις.
2. Νομός Θεσπρωτίας: Με έκταση 1.515 χμ²
3. Νομός Άρτας: Με έκταση 1.662 χμ²
4. Νομός Πρέβεζας: Με έκταση 1.036 χμ² ²⁵

Ο πληθυσμός της Ηπείρου ανέρχεται σε 396.732 άτομα με το μεγαλύτερο ποσοστό αυτών να είναι συγκεντρωμένο στο Νομό Ιωαννίνων (44,64%). Ακολουθεί ο Νομός Άρτας με ποσοστό 24,52%. Στη συνέχεια έρχεται ο Νομός Πρεβέζης με 17,58% ποσοστό, και τέλος ο νομός Θεσπρωτίας με ποσοστό 13,25%.

²³ www.roe.gr/region/face.htm

²⁴ www.bicipirus.gr

²⁵ www.bicipirus.gr

Πίνακας 2.3.1. Νόμιμος πληθυσμός κατανομημένος και παρόντες απογραφέντες σε άλλους δήμους και κοινότητες και προσωρινώς απόντες στο εξωτερικό.

ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΗ ΠΕΡΙΟΧΗ	2001	ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟΣ	ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ
	ΣΥΝΟΛΟ	Απογραφέντες στο δήμο/ κοινότητα που είναι δημότες	Απογραφέντες σε άλλους δήμους/κοινότητες ή προσωρινούς απόντες στο εξωτερικό
ΗΠΕΙΡΟΣ	396.752	271.479	125.253
Ν. ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ	177.137	119.164	57.973
Ν. ΑΡΤΑΣ	97.265	66.179	31.086
Ν. ΠΡΕΒΕΖΗΣ	69.743	48.884	20.859
Ν. ΘΕΣΣΠΡΩΤΙΑΣ	52.587	37.252	15.335

ΕΣΥΕ Απογραφή 2001

Το 60% περίπου του πληθυσμού κατοικεί σε αγροτικές περιοχές. Το υπόλοιπο 40% κατοικεί σε αστικά κέντρα και ημιαστικές περιοχές τιμή, πολύ χαμηλότερη από τον εθνικό μέσο όρο του 58%. Η πυκνότητα του πληθυσμού είναι κατά 50% χαμηλότερη από την εθνική μέση τιμή (με εξαίρεση την πόλη των Ιωαννίνων).

Ο πρωτογενής τομέας συνεισφέρει κατά 30,3% στον σχηματισμό του ΑΕΠ και απασχολεί το 42,5% του εργατικού δυναμικού. Ο δευτερογενής τομέας συμβάλει κατά 26,2% στο ΑΕΠ και κατά 24,5% στην απασχόληση της Περιφέρειας. Ο τριτογενής τομέας, δεν αντιμετωπίζει ιδιαίτερα προβλήματα και καταλαμβάνει το μεγαλύτερο ποσοστό με 56,5%.²⁶

Με βάση την απογραφή του 2001 ο οικονομικώς ενεργός πληθυσμός της Ηπείρου ανέρχεται σε 130.494 άτομα από τα οποία τα 16.808 είναι άνεργα, ποσοστό 12,88%. Σημερινά στοιχεία (μέχρι 31/8/05) δείχνουν ένα ποσοστό της τάξεως του 14,41%, 1,5 ποσοστιαία μονάδα παραπάνω ή 1998 παραπάνω άνεργα άτομα.

Από τα 18.806 άνεργα άτομα τα 5.683 είναι άντρες και τα 13.123 γυναίκες. Ποσοστά 30,25% και 69,78% αντίστοιχα. Είναι εμφανές ότι η ανεργία μαστίζει τις γυναίκες με αυτό το συντριπτικό ποσοστό.

Πίνακας 2.3.2.

ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΗ ΠΕΡΙΟΧΗ	Οικονομικώς ενεργός πληθυσμός (2001)	ΑΝΕΡΓΟΙ ΑΝΤΡΕΣ	ΑΝΕΡΓΕΣ ΓΥΝΑΙΚΕΣ	ΠΟΣΟΣΤΟ ΑΝΤΡΩΝ	ΠΟΣΟΣΤΟ ΓΥΝΑΙΚΩΝ
ΗΠΕΙΡΟΣ	130.494	5.683	13.123	30,21%	69,78%
Ν.ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ	62.357	2.513	6.495	27,90%	72,10%
Ν. ΑΡΤΗΣ	27.357	1.381	3.030	31,31%	68,69%
Ν. ΠΡΕΒΕΖΗΣ	23.400	858	1.871	31,44%	68,56%
Ν.ΘΕΣΣΠΡΩΤΙΑΣ	17.380	931	1.727	35,03%	64,97%

*Απογραφή ΕΣΥΕ 2001
ΠΑΕΠ (Μέχρι 31/8/05)*

²⁶ www.bicipirus.gr

2.4 Η ΠΟΡΕΙΑ ΤΗΣ ΑΝΕΡΓΙΑΣ ΣΤΟ Ν. ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ ΑΠΟ ΤΟ 1991 ΈΩΣ ΣΗΜΕΡΑ

2.4.1. Αποτελέσματα απογραφής 1991.

Στη συνέχεια ακολουθεί ένας πίνακας με τα συγκεντρωτικά αποτελέσματα του οικονομικώς ενεργού και μη ενεργού πληθυσμού του Νομού Ιωαννίνων για το 1991. Όπως βλέπουμε το σύνολο του πραγματικού πληθυσμού είναι 138.855 και οι οικονομικώς ενεργοί είναι 53.533 δηλαδή αποτελούν το 41,43% του συνόλου. Από αυτό το ποσοστό το 68,70% είναι άντρες, δηλαδή 39.528 και το 31,29% δηλαδή 18.005 είναι γυναίκες. Οι απασχολούμενοι στο σύνολό τους είναι 50.997 ή ποσοστό 88,64%. Οι άνεργοι είναι 6.536 ή 11,36%. Από τους άνεργους οι 3.518 κατατάσσονται στην κατηγορία νέων ανέργων, ηλικίας έως 40-45 ετών και αποτελούν το 53,82%. Από τους άνεργους νέους οι 1.802 είναι άντρες ή 3,13% επί του συνόλου των οικονομικά ενεργών ανθρώπων που είναι 35.779. Οι νέες άνεργες γυναίκες είναι 1.716 ή 9,53%, επί του συνόλου των οικονομικά ενεργών γυναικών. Βλέπουμε λοιπόν ότι για το 1991 στο Νομό Ιωαννίνων κυμαίνεται στο 11,36% ενώ σε ολόκληρη τη χώρα κυμαίνεται στο 8,09%. Επιπρόσθετα βλέπουμε ότι οι γυναίκες μαστίζονται από την ανεργία και αυτό φαίνεται και στο ότι στις 18.005 οικονομικώς ενεργών γυναικών οι άνεργες είναι 2.787 ή ποσοστό 15,47% έναντι 9,48% των αντρών επί του συνόλου των οικονομικά ενεργών γυναικών και αντρών αντίστοιχα.

Πίνακας 2.4.1. Οικονομικώς ενεργός και μη ενεργός πληθυσμός κατά φύλο και ομάδες ηλικιών.

Φύλο και ομάδες ηλικιών	1991 ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟΣ ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ				Οικονομικώς μη ενεργός πληθυσμός
	Οικονομικώς Ενεργός πληθυσμός	ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΣ ΕΝΕΡΓΟΙ		ΑΝΕΡΓΟΙ ΝΕΟΙ	
		ΑΠΑΣΧΟΛΟΥΜΕΝΟΙ	ΑΝΕΡΓΟΙ		
ΣΥΝΟΛΟ	57.533	50.997	3.018	3.518	81.322
ΑΡΡΕΝΕΣ	39.528	35.779	1.947	1.802	27.573
10-29ετών	9.383	6.972	780	1.631	11.942
30-65+	30.145	28.807	1.167	171	15.631
ΘΗΛΕΙΣ	18.005	15.218	1.071	1.716	53.749
10-29ετών	5.663	3.628	499	1.536	17.187
30-65+	12.342	11.590	572	180	36.562

ΠΗΓΗ ΕΣΥΕ

Στη συνέχεια ακολουθεί ανάλυση του προηγούμενου πίνακα με την παρουσίαση του οικονομικά ενεργού πληθυσμού ανά δήμο και κοινότητα για τον Νομό Ιωαννίνων.²⁷

²⁷ Πηγή για τους παρακάτω πίνακες: ΕΣΥΕ

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΣ ΕΝΕΡΓΟΣ ΚΑΙ ΜΗ ΕΝΕΡΓΟΣ ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ κατά φύλο και ομάδες ηλικιών.

ΔΗΜΟΣ ΑΓ. ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ

Φύλο και ομάδες ηλικιών	1991 ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟΣ ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ				Οικονομικός μη ενεργός πληθυσμός
	Οικονομικός Ενεργός πληθυσμός	ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΣ ΕΝΕΡΓΟΙ		ΑΝΕΡΓΟΙ ΝΕΟΙ	
		ΑΠΑΣΧΟΛΟΥΜΕΝΟΙ	ΑΝΕΡΓΟΙ		
ΣΥΝΟΛΟ	2.265	2.114	76	75	3.076
ΑΡΡΕΝΕΣ	1.610	1.521	56	33	1.033
10-29ετών	310	251	27	32	389
30-65+	1.300	1.270	29	1	644
ΘΗΛΕΙΣ	655	593	20	42	2.043
10-29ετών	138	83	15	40	517
30-65+	517	510	5	2	1.526

ΔΗΜΟΣ ΑΝΑΤΟΛΗΣ

Φύλο και ομάδες ηλικιών	1991 ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟΣ ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ				Οικονομικός μη ενεργός πληθυσμός
	Οικονομικός Ενεργός πληθυσμός	ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΣ ΕΝΕΡΓΟΙ		ΑΝΕΡΓΟΙ ΝΕΟΙ	
		ΑΠΑΣΧΟΛΟΥΜΕΝΟΙ	ΑΝΕΡΓΟΙ		
ΣΥΝΟΛΟ	2.011	1.779	139	93	2.679
ΑΡΡΕΝΕΣ	1.446	1.323	87	36	859
10-29ετών	397	331	33	33	501
30-65+	1.049	992	54	3	358
ΘΗΛΕΙΣ	565	456	52	57	1.820
10-29ετών	221	138	35	47	738
30-65+	344	318	16	10	1.082

ΔΗΜΟΣ ΑΝΑΤΟΛΙΚΟΥ ΖΑΓΟΡΙΟΥ

Φύλο και ομάδες ηλικιών	1991 ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟΣ ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ				Οικονομικός μη ενεργός πληθυσμός
	Οικονομικός Ενεργός πληθυσμός	ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΣ ΕΝΕΡΓΟΙ		ΑΝΕΡΓΟΙ ΝΕΟΙ	
		ΑΠΑΣΧΟΛΟΥΜΕΝΟΙ	ΑΝΕΡΓΟΙ		
ΣΥΝΟΛΟ	885	823	20	42	1.209
ΑΡΡΕΝΕΣ	623	589	11	23	413
10-29ετών	130	102	7	21	118
30-65+	493	487	4	2	295
ΘΗΛΕΙΣ	262	234	9	19	796
10-29ετών	52	29	4	19	169
30-65+	210	205	5	0	627

ΔΗΜΟΣ ΑΝΩ ΚΑΛΑΜΑ

Φύλο και ομάδες ηλικιών	1991 ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟΣ ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ		1991 ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟΣ ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ		Οικονομικός μη ενεργός πληθυσμός
	Οικονομικός Ενεργός πληθυσμός	ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΣ ΕΝΕΡΓΟΙ		ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΣ ΕΝΕΡΓΟΙ	
		ΑΠΑΣΧΟΛΟΥΜΕΝΟΙ	ΑΝΕΡΓΟΙ		
ΣΥΝΟΛΟ	1.207	1.115	54	38	1.821
ΑΡΡΕΝΕΣ	868	794	44	30	616
10-29ετών	172	128	20	24	122
30-65+	696	666	24	6	494
ΘΗΛΕΙΣ	339	321	10	8	1.205
10-29ετών	73	64	3	6	226
30-65+	266	257	7	2	979

ΔΗΜΟΣ ΑΝΩ ΠΩΓΩΝΙΟΥ

Φύλο και ομάδες ηλικιών	1991 ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟΣ ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ		1991 ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟΣ ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ		Οικονομικός μη ενεργός πληθυσμός
	Οικονομικός Ενεργός πληθυσμός	ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΣ ΕΝΕΡΓΟΙ		ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΣ ΕΝΕΡΓΟΙ	
		ΑΠΑΣΧΟΛΟΥΜΕΝΟΙ	ΑΝΕΡΓΟΙ		
ΣΥΝΟΛΟ	741	592	65	84	1.189
ΑΡΡΕΝΕΣ	550	453	43	54	427
10-29ετών	144	90	12	42	122
30-65+	406	363	31	12	305
ΘΗΛΕΙΣ	191	139	22	30	762
10-29ετών	52	22	4	26	171
30-65+	139	117	18	4	591

ΔΗΜΟΣ ΔΕΛΒΙΝΑΚΙΟΥ

Φύλο και ομάδες ηλικιών	1991 ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟΣ ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ		1991 ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟΣ ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ		Οικονομικός μη ενεργός πληθυσμός
	Οικονομικός Ενεργός πληθυσμός	ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΣ ΕΝΕΡΓΟΙ		ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΣ ΕΝΕΡΓΟΙ	
		ΑΠΑΣΧΟΛΟΥΜΕΝΟΙ	ΑΝΕΡΓΟΙ		
ΣΥΝΟΛΟ	1.097	882	105	110	2.043
ΑΡΡΕΝΕΣ	820	674	77	69	748
10-29ετών	246	140	50	56	116
30-65+	574	534	27	13	632
ΘΗΛΕΙΣ	277	208	28	41	1.295
10-29ετών	104	50	20	34	165
30-65+	173	158	8	7	1.130

ΔΗΜΟΣ ΔΕΡΒΙΖΙΑΝΩΝ

Φύλο και ομάδες ηλικιών	1991 ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟΣ ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ		1991 ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟΣ ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ		Οικονομικός μη ενεργός πληθυσμός
	Οικονομικός Ενεργός πληθυσμός	ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΣ ΕΝΕΡΓΟΙ		ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΣ ΕΝΕΡΓΟΙ	
		ΑΠΑΣΧΟΛΟΥΜΕΝΟΙ	ΑΝΕΡΓΟΙ		
ΣΥΝΟΛΟ	1.319	1.247	27	45	1.705
ΑΡΡΕΝΕΣ	967	914	17	36	522
10-29ετών	205	165	7	33	198
30-65+	762	749	10	3	324
ΘΗΛΕΙΣ	352	333	10	9	1.183
10-29ετών	56	47	0	9	268
30-65+	296	286	10	0	915

ΔΗΜΟΣ ΔΩΔΩΝΗΣ

Φύλο και ομάδες ηλικιών	1991 ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟΣ ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ		1991 ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟΣ ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ		Οικονομικός μη ενεργός πληθυσμός
	Οικονομικός Ενεργός πληθυσμός	ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΣ ΕΝΕΡΓΟΙ		ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΣ ΕΝΕΡΓΟΙ	
		ΑΠΑΣΧΟΛΟΥΜΕΝΟΙ	ΑΝΕΡΓΟΙ		
ΣΥΝΟΛΟ	716	669	20	27	878
ΑΡΡΕΝΕΣ	458	425	15	18	305
10-29ετών	76	53	8	15	48
30-65+	382	372	7	3	257
ΘΗΛΕΙΣ	258	244	5	9	573
10-29ετών	33	19	5	9	82
30-65+	225	225	0	0	488

ΔΗΜΟΣ ΕΓΝΑΤΙΑΣ

Φύλο και ομάδες ηλικιών	1991 ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟΣ ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ		1991 ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟΣ ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ		Οικονομικός μη ενεργός πληθυσμός
	Οικονομικός Ενεργός πληθυσμός	ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΣ ΕΝΕΡΓΟΙ		ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΣ ΕΝΕΡΓΟΙ	
		ΑΠΑΣΧΟΛΟΥΜΕΝΟΙ	ΑΝΕΡΓΟΙ		
ΣΥΝΟΛΟ	1.050	943	55	52	1.692
ΑΡΡΕΝΕΣ	817	735	50	32	548
10-29ετών	188	137	19	32	193
30-65+	629	598	31	0	355
ΘΗΛΕΙΣ	233	208	5	20	1.144
10-29ετών	50	27	3	20	255
30-65+	183	181	2	0	889

ΔΗΜΟΣ ΕΚΑΛΗΣ

Φύλο και ομάδες ηλικιών	1991 ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟΣ ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ		1991 ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟΣ ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ		Οικονομικός μη ενεργός πληθυσμός
	Οικονομικός Ενεργός πληθυσμός	ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΣ ΕΝΕΡΓΟΙ		ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΣ ΕΝΕΡΓΟΙ	
		ΑΠΑΣΧΟΛΟΥΜΕΝΟΙ	ΑΝΕΡΓΟΙ		
ΣΥΝΟΛΟ	634	592	2	40	1.059
ΑΡΡΕΝΕΣ	493	465	2	26	325
10-29ετών	107	76	0	21	116
30-65+	386	379	2	5	209
ΘΗΛΕΙΣ	141	127	0	14	734
10-29ετών	40	34	0	6	199
30-65+	101	93	0	8	535

ΔΗΜΟΣ ΕΥΡΥΜΕΝΩΝ

Φύλο και ομάδες ηλικιών	1991 ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟΣ ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ		1991 ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟΣ ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ		Οικονομικός μη ενεργός πληθυσμός
	Οικονομικός Ενεργός πληθυσμός	ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΣ ΕΝΕΡΓΟΙ		ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΣ ΕΝΕΡΓΟΙ	
		ΑΠΑΣΧΟΛΟΥΜΕΝΟΙ	ΑΝΕΡΓΟΙ		
ΣΥΝΟΛΟ	425	401	6	18	885
ΑΡΡΕΝΕΣ	320	303	5	12	310
10-29ετών	57	41	4	12	69
30-65+	263	262	1	0	241
ΘΗΛΕΙΣ	105	98	1	6	575
10-29ετών	22	16	0	6	113
30-65+	83	82	1	0	462

ΔΗΜΟΣ ΖΙΤΣΑΣ

Φύλο και ομάδες ηλικιών	1991 ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟΣ ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ		1991 ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟΣ ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ		Οικονομικός μη ενεργός πληθυσμός
	Οικονομικός Ενεργός πληθυσμός	ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΣ ΕΝΕΡΓΟΙ		ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΣ ΕΝΕΡΓΟΙ	
		ΑΠΑΣΧΟΛΟΥΜΕΝΟΙ	ΑΝΕΡΓΟΙ		
ΣΥΝΟΛΟ	659	621	16	22	1.080
ΑΡΡΕΝΕΣ	457	435	13	9	380
10-29ετών	113	96	8	9	87
30-65+	344	339	5	0	293
ΘΗΛΕΙΣ	202	186	3	13	700
10-29ετών	48	33	2	13	137
30-65+	154	153	1	0	563

ΔΗΜΟΣ ΙΩΑΝΝΙΤΩΝ

Φύλο και ομάδες ηλικιών	1991 ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟΣ ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ		1991 ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟΣ ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ		Οικονομικός μη ενεργός πληθυσμός
	Οικονομικός Ενεργός πληθυσμός	ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΣ ΕΝΕΡΓΟΙ		ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΣ ΕΝΕΡΓΟΙ	
		ΑΠΑΣΧΟΛΟΥΜΕΝΟΙ	ΑΝΕΡΓΟΙ		
ΣΥΝΟΛΟ	22.874	19.952	1.247	1.675	32.250
ΑΡΡΕΝΕΣ	14.585	13.202	664	719	10.915
10-29ετών	3.512	2.623	233	656	6.317
30-65+	11.073	10.579	431	63	4.598
ΘΗΛΕΙΣ	8.289	6.750	583	956	21.335
10-29ετών	3.135	2.034	257	844	9.142
30-65+	5.154	4.716	326	112	12.193

ΔΗΜΟΣ ΚΑΛΠΑΚΙΟΥ

Φύλο και ομάδες ηλικιών	1991 ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟΣ ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ		1991 ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟΣ ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ		Οικονομικός μη ενεργός πληθυσμός
	Οικονομικός Ενεργός πληθυσμός	ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΣ ΕΝΕΡΓΟΙ		ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΣ ΕΝΕΡΓΟΙ	
		ΑΠΑΣΧΟΛΟΥΜΕΝΟΙ	ΑΝΕΡΓΟΙ		
ΣΥΝΟΛΟ	1.143	754	291	98	1.259
ΑΡΡΕΝΕΣ	807	545	200	62	438
10-29ετών	313	137	114	62	129
30-65+	494	408	86	0	309
ΘΗΛΕΙΣ	336	209	91	36	821
10-29ετών	125	37	52	36	173
30-65+	211	172	39	0	648

ΔΗΜΟΣ ΚΑΤΣΑΝΟΧΩΡΙΩΝ

Φύλο και ομάδες ηλικιών	1991 ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟΣ ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ		1991 ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟΣ ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ		Οικονομικός μη ενεργός πληθυσμός
	Οικονομικός Ενεργός πληθυσμός	ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΣ ΕΝΕΡΓΟΙ		ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΣ ΕΝΕΡΓΟΙ	
		ΑΠΑΣΧΟΛΟΥΜΕΝΟΙ	ΑΝΕΡΓΟΙ		
ΣΥΝΟΛΟ	870	798	27	45	1.571
ΑΡΡΕΝΕΣ	645	602	22	21	545
10-29ετών	124	95	8	21	134
30-65+	521	507	14	0	411
ΘΗΛΕΙΣ	225	196	5	24	1.026
10-29ετών	63	36	4	23	177
30-65+	162	160	1	1	849

ΔΗΜΟΣ ΚΕΝΤΡΙΚΟΥ ΖΑΓΟΡΙΟΥ

Φύλο και ομάδες ηλικιών	1991 ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟΣ ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ		1991 ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟΣ ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ		Οικονομικός μη ενεργός πληθυσμός
	Οικονομικός Ενεργός πληθυσμός	ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΣ ΕΝΕΡΓΟΙ		ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΣ ΕΝΕΡΓΟΙ	
		ΑΠΑΣΧΟΛΟΥΜΕΝΟΙ	ΑΝΕΡΓΟΙ		
ΣΥΝΟΛΟ	501	452	3	46	817
ΑΡΡΕΝΕΣ	350	321	3	26	279
10-29ετών	80	57	1	22	61
30-65+	270	264	2	4	218
ΘΗΛΕΙΣ	151	131	0	20	538
10-29ετών	54	36	0	18	102
30-65+	97	95	0	2	436

ΔΗΜΟΣ ΚΟΝΙΤΣΑΣ

Φύλο και ομάδες ηλικιών	1991 ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟΣ ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ		1991 ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟΣ ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ		Οικονομικός μη ενεργός πληθυσμός
	Οικονομικός Ενεργός πληθυσμός	ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΣ ΕΝΕΡΓΟΙ		ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΣ ΕΝΕΡΓΟΙ	
		ΑΠΑΣΧΟΛΟΥΜΕΝΟΙ	ΑΝΕΡΓΟΙ		
ΣΥΝΟΛΟ	2.159	1.941	77	141	3.565
ΑΡΡΕΝΕΣ	1.558	1.404	61	93	1.309
10-29ετών	359	155	26	80	413
30-65+	1.199	1.251	35	13	896
ΘΗΛΕΙΣ	601	537	16	48	2.256
10-29ετών	151	103	4	44	466
30-65+	450	434	12	4	1.790

ΔΗΜΟΣ ΜΑΣΤΟΡΟΧΩΡΙΩΝ

Φύλο και ομάδες ηλικιών	1991 ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟΣ ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ		1991 ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟΣ ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ		Οικονομικός μη ενεργός πληθυσμός
	Οικονομικός Ενεργός πληθυσμός	ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΣ ΕΝΕΡΓΟΙ		ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΣ ΕΝΕΡΓΟΙ	
		ΑΠΑΣΧΟΛΟΥΜΕΝΟΙ	ΑΝΕΡΓΟΙ		
ΣΥΝΟΛΟ	641	598	21	22	1.158
ΑΡΡΕΝΕΣ	489	459	15	15	415
10-29ετών	95	77	3	15	64
30-65+	394	382	12	0	351
ΘΗΛΕΙΣ	152	139	6	7	743
10-29ετών	33	26	0	7	107
30-65+	119	113	6	0	636

ΔΗΜΟΣ ΜΕΤΣΟΒΟΥ

Φύλο και ομάδες ηλικιών	1991 ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟΣ ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ		1991 ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟΣ ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ		Οικονομικός μη ενεργός πληθυσμός
	Οικονομικός Ενεργός πληθυσμός	ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΣ ΕΝΕΡΓΟΙ		ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΣ ΕΝΕΡΓΟΙ	
		ΑΠΑΣΧΟΛΟΥΜΕΝΟΙ	ΑΝΕΡΓΟΙ		
ΣΥΝΟΛΟ	1.319	1.223	37	59	2.252
ΑΡΡΕΝΕΣ	1.106	1.044	32	30	669
10-29ετών	299	261	9	29	263
30-65+	807	783	23	1	406
ΘΗΛΕΙΣ	213	179	5	29	1.583
10-29ετών	90	58	4	28	525
30-65+	123	121	1	1	1.058

ΔΗΜΟΣ ΜΟΛΟΣΣΩΝ

Φύλο και ομάδες ηλικιών	1991 ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟΣ ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ		1991 ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟΣ ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ		Οικονομικός μη ενεργός πληθυσμός
	Οικονομικός Ενεργός πληθυσμός	ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΣ ΕΝΕΡΓΟΙ		ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΣ ΕΝΕΡΓΟΙ	
		ΑΠΑΣΧΟΛΟΥΜΕΝΟΙ	ΑΝΕΡΓΟΙ		
ΣΥΝΟΛΟ	1.202	1.137	22	43	2.127
ΑΡΡΕΝΕΣ	840	798	16	26	740
10-29ετών	155	133	6	16	184
30-65+	685	665	10	10	556
ΘΗΛΕΙΣ	362	339	6	17	1.387
10-29ετών	72	52	3	17	238
30-65+	290	287	3	0	1.149

ΔΗΜΟΣ ΜΠΙΖΑΝΙΟΥ

Φύλο και ομάδες ηλικιών	1991 ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟΣ ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ		1991 ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟΣ ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ		Οικονομικός μη ενεργός πληθυσμός
	Οικονομικός Ενεργός πληθυσμός	ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΣ ΕΝΕΡΓΟΙ		ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΣ ΕΝΕΡΓΟΙ	
		ΑΠΑΣΧΟΛΟΥΜΕΝΟΙ	ΑΝΕΡΓΟΙ		
ΣΥΝΟΛΟ	1.242	1.130	20	92	1.457
ΑΡΡΕΝΕΣ	833	781	11	41	488
10-29ετών	160	115	8	37	203
30-65+	673	666	3	4	285
ΘΗΛΕΙΣ	409	349	9	51	969
10-29ετών	111	61	6	44	239
30-65+	298	288	3	7	730

ΔΗΜΟΣ ΠΑΜΒΩΤΙΔΑΣ

Φύλο και ομάδες ηλικιών	1991 ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟΣ ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ		1991 ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟΣ ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ		Οικονομικός μη ενεργός πληθυσμός
	Οικονομικός Ενεργός πληθυσμός	ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΣ ΕΝΕΡΓΟΙ		ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΣ ΕΝΕΡΓΟΙ	
		ΑΠΑΣΧΟΛΟΥΜΕΝΟΙ	ΑΝΕΡΓΟΙ		
ΣΥΝΟΛΟ	4.057	3.696	186	175	4.450
ΑΡΡΕΝΕΣ	2.751	2.513	147	91	1.478
10-29ετών	595	468	40	87	749
30-65+	2.156	2.045	107	4	729
ΘΗΛΕΙΣ	1.306	1.183	39	84	2.972
10-29ετών	317	226	15	76	1.025
30-65+	989	957	24	8	1.947

ΔΗΜΟΣ ΠΑΣΣΑΡΩΝΟΣ

Φύλο και ομάδες ηλικιών	1991 ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟΣ ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ		1991 ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟΣ ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ		Οικονομικός μη ενεργός πληθυσμός
	Οικονομικός Ενεργός πληθυσμός	ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΣ ΕΝΕΡΓΟΙ		ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΣ ΕΝΕΡΓΟΙ	
		ΑΠΑΣΧΟΛΟΥΜΕΝΟΙ	ΑΝΕΡΓΟΙ		
ΣΥΝΟΛΟ	2.872	2.647	116	109	3.427
ΑΡΡΕΝΕΣ	1.945	1.806	75	64	1.157
10-29ετών	484	389	32	63	468
30-65+	1.461	1.417	43	1	689
ΘΗΛΕΙΣ	927	841	41	45	2.270
10-29ετών	237	172	21	44	736
30-65+	690	669	20	1	1.534

ΔΗΜΟΣ ΠΕΡΑΜΑΤΟΣ

Φύλο και ομάδες ηλικιών	1991 ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟΣ ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ		1991 ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟΣ ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ		Οικονομικός μη ενεργός πληθυσμός
	Οικονομικός Ενεργός πληθυσμός	ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΣ ΕΝΕΡΓΟΙ		ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΣ ΕΝΕΡΓΟΙ	
		ΑΠΑΣΧΟΛΟΥΜΕΝΟΙ	ΑΝΕΡΓΟΙ		
ΣΥΝΟΛΟ	1.613	1.401	122	90	2.054
ΑΡΡΕΝΕΣ	1.211	1.088	66	57	636
10-29ετών	332	246	33	53	293
30-65+	879	842	33	4	343
ΘΗΛΕΙΣ	402	313	56	33	1.418
10-29ετών	125	68	26	31	477
30-65+	277	245	30	2	941

ΔΗΜΟΣ ΠΡΑΜΑΝΤΩΝ

Φύλο και ομάδες ηλικιών	1991 ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟΣ ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ		1991 ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟΣ ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ		Οικονομικός μη ενεργός πληθυσμός
	Οικονομικός Ενεργός πληθυσμός	ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΣ ΕΝΕΡΓΟΙ		ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΣ ΕΝΕΡΓΟΙ	
		ΑΠΑΣΧΟΛΟΥΜΕΝΟΙ	ΑΝΕΡΓΟΙ		
ΣΥΝΟΛΟ	604	567	15	22	994
ΑΡΡΕΝΕΣ	451	432	11	8	373
10-29ετών	106	93	4	8	108
30-65+	345	339	7	0	265
ΘΗΛΕΙΣ	153	135	4	14	621
10-29ετών	41	26	2	13	135
30-65+	112	109	2	1	486

ΔΗΜΟΣ ΣΕΛΛΩΝ

Φύλο και ομάδες ηλικιών	1991 ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟΣ ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ		1991 ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟΣ ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ		Οικονομικός μη ενεργός πληθυσμός
	Οικονομικός Ενεργός πληθυσμός	ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΣ ΕΝΕΡΓΟΙ		ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΣ ΕΝΕΡΓΟΙ	
		ΑΠΑΣΧΟΛΟΥΜΕΝΟΙ	ΑΝΕΡΓΟΙ		
ΣΥΝΟΛΟ	860	797	40	23	1.201
ΑΡΡΕΝΕΣ	598	556	29	13	432
10-29ετών	108	82	13	13	108
30-65+	490	474	16	0	324
ΘΗΛΕΙΣ	262	241	11	10	769
10-29ετών	43	28	5	10	141
30-65+	219	213	6	0	628

ΔΗΜΟΣ ΤΖΟΥΜΕΡΚΩΝ

Φύλο και ομάδες ηλικιών	1991 ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟΣ ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ		1991 ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟΣ ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ		Οικονομικός μη ενεργός πληθυσμός
	Οικονομικός Ενεργός πληθυσμός	ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΣ ΕΝΕΡΓΟΙ		ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΣ ΕΝΕΡΓΟΙ	
		ΑΠΑΣΧΟΛΟΥΜΕΝΟΙ	ΑΝΕΡΓΟΙ		
ΣΥΝΟΛΟ	581	547	20	14	877
ΑΡΡΕΝΕΣ	410	383	19	8	328
10-29ετών	65	53	6	6	85
30-65+	345	330	13	2	243
ΘΗΛΕΙΣ	171	164	1	6	549
10-29ετών	20	17	1	2	86
30-65+	151	147	0	4	463

ΔΗΜΟΣ ΤΥΜΦΗΣ

Φύλο και ομάδες ηλικιών	1991 ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟΣ		ΠΑΛΗΘΥΣΜΟΣ		Οικονομικός μη ενεργός πληθυσμός
	Οικονομικός Ενεργός πληθυσμός	ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΣ		ΕΝΕΡΓΟΙ	
		ΑΠΑΣΧΟΛΟΥΜΕΝΟΙ	ΑΝΕΡΓΟΙ	ΑΝΕΡΓΟΙ ΝΕΟΙ	
ΣΥΝΟΛΟ	536	464	36	26	726
ΑΡΡΕΝΕΣ	410	360	30	20	255
10-29ετών	113	81	13	19	54
30-65+	297	279	17	1	201
ΘΗΛΕΙΣ	126	104	6	16	471
10-29ετών	44	25	3	16	78
30-65+	82	79	3	0	393

ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ ΑΕΤΟΜΗΛΙΤΣΗΣ

Φύλο και ομάδες ηλικιών	1991 ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟΣ		ΠΑΛΗΘΥΣΜΟΣ		Οικονομικός μη ενεργός πληθυσμός
	Οικονομικός Ενεργός πληθυσμός	ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΣ		ΕΝΕΡΓΟΙ	
		ΑΠΑΣΧΟΛΟΥΜΕΝΟΙ	ΑΝΕΡΓΟΙ	ΑΝΕΡΓΟΙ ΝΕΟΙ	
ΣΥΝΟΛΟ	138	134	1	3	132
ΑΡΡΕΝΕΣ	107	104	1	2	51
10-29ετών	18	18	0	0	23
30-65+	89	86	1	2	28
ΘΗΛΕΙΣ	31	30	0	1	81
10-29ετών	8	7	0	1	35
30-65+	23	23	0	0	46

ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ ΒΑΘΥΠΕΔΟΥ

Φύλο και ομάδες ηλικιών	1991 ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟΣ		ΠΑΛΗΘΥΣΜΟΣ		Οικονομικός μη ενεργός πληθυσμός
	Οικονομικός Ενεργός πληθυσμός	ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΣ		ΕΝΕΡΓΟΙ	
		ΑΠΑΣΧΟΛΟΥΜΕΝΟΙ	ΑΝΕΡΓΟΙ	ΑΝΕΡΓΟΙ ΝΕΟΙ	
ΣΥΝΟΛΟ	22	21	0	1	32
ΑΡΡΕΝΕΣ	18	18	0	0	9
10-29ετών	6	6	0	0	3
30-65+	12	12	0	0	6
ΘΗΛΕΙΣ	4	3	0	1	23
10-29ετών	2	1	0	1	8
30-65+	2	2	0	0	15

2.4.2. Αποτελέσματα απογραφής 2001

Σε αυτό το σημείο παρατίθεται ένας πίνακας όμοιος με τον πίνακα 2.4.1., μόνο που εδώ φαίνεται ο οικονομικός ενεργός και μη ενεργός πληθυσμός για το 2001. Όπως φαίνεται το σύνολο του πραγματικού πληθυσμού για το Νομό Ιωαννίνων είναι 161.027. Από αυτούς οι οικονομικός ενεργοί είναι 62.357 ή το 38,72% του συνόλου. Από αυτό το ποσοστό το 63,10% είναι άντρες, δηλαδή 39.347, και το 36,90 είναι γυναίκες, δηλαδή 23.010 γυναίκες. Οι απασχολούμενοι στο σύνολό τους είναι 54.496 ή ποσοστό 86,33% επί του συνόλου του οικονομικά ενεργού πληθυσμού. Οι άνεργοι είναι 7.861 ή 13,67%. Από το σύνολο των ανέργων που είναι 7.861 οι 4.539

κατατάσσονται στην κατηγορία των νέων ανέργων ηλικίας έως 40-45 ετών με ποσοστό 57,74%. Από τους νέους άνεργους οι 2.322 είναι άντρες και αποτελούν το 29,53% επί του συνόλου των ανέργων και 3,72% επί του συνόλου του οικονομικά ενεργού πληθυσμού. Οι 2.217, με ποσοστό 28,86% είναι νέες ανεργές γυναίκες επί του συνόλου των ανέργων νέων. Το ποσοστό που καταλαμβάνουν στο σύνολο του οικονομικά ενεργού πληθυσμού είναι 3,56%. Το 2001 η ανεργία στο Νομό είναι της τάξεως του 12,61% επί του συνόλου του οικονομικά ενεργού πληθυσμού, ενώ σε όλη τη χώρα είναι 11,13%. Επιπρόσθετα βλέπουμε ότι οι γυναίκες είναι αυτές που πλήττονται πιο πολύ με ποσοστό 15,02% έναντι 10,84% των αντρών επί του συνόλου των οικονομικά ενεργών γυναικών και αντρών αντίστοιχα.

ΠΙΝΑΚΑΣ 2.4.2. Οικονομικώς ενεργός και μη ενεργός πληθυσμός κατά φύλο και ομάδες ηλικιών.

Φύλο και ομάδες ηλικιών	2001 ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟΣ ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ				Οικονομικώς μη ενεργός πληθυσμός
	Οικονομικώς Ενεργός πληθυσμός	ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΣ ΕΝΕΡΓΟΙ			
		ΑΠΑΣΧΟΛΟΥΜΕΝΟΙ	ΑΝΕΡΓΟΙ	ΑΝΕΡΓΟΙ ΝΕΟΙ	
ΣΥΝΟΛΟ	62.357	54.496	3.322	4.539	98.670
ΑΡΡΕΝΕΣ	39.347	35.084	1.943	2.322	38.402
10-29ετών	9.742	7.230	568	1.935	15.433
30-65+	29.605	27.854	1.375	387	22.969
ΘΗΛΕΙΣ	23.010	19.412	1.379	2.217	60.268
10-29ετών	6.679	4.573	437	1.662	18.140
30-65+	16.331	14.839	942	555	42.128

Πηγή ΕΣΥΕ

Στη συνέχεια ακολουθεί ανάλυση του προηγούμενου πίνακα με την παρουσίαση του οικονομικά ενεργού και μη ενεργού πληθυσμού κατά φύλο και ομάδες ηλικιών, ανά δήμο, κοινότητα και δημοτικό διαμέρισμα.²⁸

²⁸ Πηγή για τους παρακάτω πίνακες ΕΣΥΕ

Οικονομικός ενεργός, μη ενεργός πληθυσμός και απασχολούμενοι.								
Νομός, Δήμος / Κοινότητα και Δ. Διαμέρισμα								
Απογραφή πληθυσμού της 18ης Μαρτίου 2001								
Νομός Δήμος/Κοινότητα και Δ. Διαμέρισμα	Οικονομικώς ενεργοί						Οικονομικώς μη ενεργοί	
	Σύνολο	Απασχολούμενοι				Άνεργοι		
		Σύνολο	Πρωτογενής Τομέας NACE A-B	Δευτερογενής Τομέας NACE C-F	Τριτογενής Τομέας NACE G-Q	Δε δήλωσαν κλάδο οικονομικής δραστηριότητας		Σύνολο
1	2	3	4	5	6	7	8	
ΝΟΜΟΣ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ	62.357	54.496	6.843	11.775	32.662	3.216	7.861	98.670
ΔΗΜΟΣ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ	31.973	27.814	530	5.086	20.804	1.394	4.159	43.577
Δ.Δ. Ιωαννιτών	28.301	24.677	371	4.472	18.666	1.168	3.624	39.083
Δ.Δ. Εξοχή (της πρώην κοινότητας Περάματος 331284)	637	500	7	129	355	9	137	898
Δ.Δ. Μαργαρίων	1.019	903	93	207	543	60	116	1.215
Δ.Δ. Νεοχωροπούλου	420	365	21	41	271	32	55	543
Δ.Δ. Σταυράκιου	1.596	1.369	38	237	969	125	227	1.838
ΔΗΜΟΣ ΑΓΙΟΥ ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ	1.879	1.550	330	304	648	268	329	3.609
Δ.Δ. Θεριακλήσιου	136	121	29	35	45	12	15	263
Δ.Δ. Αβγού	152	142	42	27	66	7	10	179
Δ.Δ. Αγίας Τριάδος	9	7	0	2	4	1	2	54
Δ.Δ. Βαρθαύμ	20	17	3	4	7	3	3	87
Δ.Δ. Βουκιάστης	67	49	7	1	10	31	18	133
Δ.Δ. Επακτοπικού	111	97	22	23	49	3	14	170
Δ.Δ. Κοπάνης	108	93	22	13	31	27	15	235
Δ.Δ. Κουκλεσίου	121	94	9	27	39	19	27	248
Δ.Δ. Κρυφοβού	219	184	43	17	118	6	35	312
Δ.Δ. Μελιάς	30	30	11	7	12	0	0	51
Δ.Δ. Μουσωνίτης	378	286	56	24	101	105	92	698
Δ.Δ. Μυροδάφνης	23	19	9	5	4	1	4	83
Δ.Δ. Πέτρικας	60	43	15	9	17	2	17	105
Δ.Δ. Πεστίων	41	40	7	7	23	3	1	105
Δ.Δ. Ραβενίων	41	30	9	4	16	1	11	68
Δ.Δ. Σερβιανών	154	129	9	57	51	12	25	316
Δ.Δ. Σκλίβανης	91	76	7	21	23	25	15	241
Δ.Δ. Τεράβου	118	93	30	21	32	10	25	263
ΔΗΜΟΣ ΑΝΑΤΟΛΗΣ	3.351	2.952	180	789	1.918	65	399	4.383
Δ.Δ. Ανατολής	2.758	2.462	86	653	1.679	44	296	3.624
Δ.Δ. Μπάφρας	313	256	66	89	88	13	57	359
Δ.Δ. Νεοκαισαρείας	280	234	28	47	151	8	46	400
ΔΗΜΟΣ ΑΝΑΤΟΛΙΚΟΥ ΖΑΓΟΡΙΟΥ	571	505	246	67	170	22	86	1.243
Δ.Δ. Δεματίου	149	141	58	22	53	8	8	363
Δ.Δ. Αγία Παρασκευή (της πρώην κοινότητας Πέτρας 331290)	4	4	4	0	0	0	0	8
Δ.Δ. Ανάρακτης	19	17	6	2	6	3	2	31
Δ.Δ. Γρεβεντίου	49	39	16	8	15	0	10	113
Δ.Δ. Δόλιανης (Νέου Αμμουσιού)	27	19	6	2	8	3	8	49

Δ.Δ. Ελατοχωρίου	28	27	18	0	9	0	1	92
Δ.Δ. Ήτας	70	66	42	6	17	1	4	55
Δ.Δ. Καβαλλαρίου	13	12	8	1	2	1	1	31
Δ.Δ. Καρυών	22	22	10	3	9	0	0	50
Δ.Δ. Καστανίνας Ζαγορίου	9	9	6	1	1	1	0	19
Δ.Δ. Μακρινού	21	20	15	0	4	1	1	26
Δ.Δ. Πέτρα	95	78	17	21	36	4	17	270
Δ.Δ. Ποταμό (της πρώην κοινότητας Κρυόβρεσης 331229)	8	8	7	0	1	0	0	20
Δ.Δ. Τριπένου	24	22	17	0	5	0	2	68
Δ.Δ. Φλαμπουραρίου	33	21	16	1	4	0	12	49
ΔΗΜΟΣ ΑΝΩ ΚΑΛΑΜΑ	681	594	259	109	197	29	87	1.682
Δ.Δ. Παρακάλαμου	315	261	99	47	98	17	55	631
Δ.Δ. Αρετής	19	19	8	5	6	0	0	75
Δ.Δ. Βροντισμένης	49	45	17	7	19	2	4	60
Δ.Δ. Ιερωνήλης	14	14	7	1	5	0	0	104
Δ.Δ. Καταράκτου	7	7	2	3	2	0	0	44
Δ.Δ. Κουκλιών	86	75	36	15	21	4	10	276
Δ.Δ. Μαζαρακίου	83	79	54	10	13	2	4	139
Δ.Δ. Μαυρονόρους	19	18	4	7	6	1	1	76
Δ.Δ. Ρεπελιστής	34	27	5	8	13	1	7	85
Δ.Δ. Ρισχάβου	22	18	12	2	4	0	4	79
Δ.Δ. Σιτοράς	32	30	15	4	9	2	2	113
ΔΗΜΟΣ ΑΝΩ ΠΩΓΩΝΙΟΥ	398	344	94	100	120	30	54	1.000
Δ.Δ. Κεφαλοβρέσας	260	228	44	77	86	21	32	601
Δ.Δ. Αγίου Κοσμά	12	8	5	1	2	0	4	23
Δ.Δ. Βασιλικού	62	52	19	10	17	6	10	197
Δ.Δ. Κακολάκκου	0	0	0	0	0	0	0	11
Δ.Δ. Κάτω Μερσής	14	14	11	1	2	0	0	40
Δ.Δ. Μερσής	1	1	0	0	1	0	0	5
Δ.Δ. Παλαισπύργου	13	11	3	2	6	0	2	52
Δ.Δ. Ρουφός	10	10	1	3	3	3	0	32
Δ.Δ. Ωρακοσπίτου	26	20	11	6	3	0	6	39
ΔΗΜΟΣ ΔΕΛΒΙΝΑΚΙΟΥ	666	574	166	104	254	50	92	1.679
Δ.Δ. Δελβινάκλου	247	217	41	33	119	24	30	428
Δ.Δ. Αγίας Μαρίας	20	19	2	10	7	0	1	111
Δ.Δ. Αργυροχωρίου	3	2	1	0	1	0	1	27
Δ.Δ. Βήσσανης	131	118	57	19	36	6	13	214
Δ.Δ. Καστανής	18	17	2	1	7	7	1	136
Δ.Δ. Κερασόβου	17	17	1	3	13	0	0	46
Δ.Δ. Κρυονερίου	16	13	8	1	2	2	3	70
Δ.Δ. Κπαμάτων	55	50	5	20	22	3	5	179
Δ.Δ. Λίμνης	23	17	7	1	9	0	6	81
Δ.Δ. Μαυρατσίου	33	24	12	4	5	3	9	115
Δ.Δ. Ορενιά Έπρωβάλου	11	11	9	1	1	0	0	27
Δ.Δ. Περισπέρου	23	9	0	1	7	1	14	73
Δ.Δ. Ποντικιών	13	12	4	2	5	1	1	21
Δ.Δ. Στρατινάστης	18	15	1	2	11	1	3	45
Δ.Δ. Τεραχίου	2	2	1	0	1	0	0	26
Δ.Δ. Φοραγγίου	7	4	2	0	0	2	3	7
Δ.Δ. Χαρουγής	29	27	13	6	8	0	2	71
ΔΗΜΟΣ ΔΕΡΒΙΖΙΑΝΩΝ	727	601	303	101	165	32	126	1.652

Δ.Δ. Δερβιζάνων	45	35	3	3	26	3	10	187
Δ.Δ. Αλεποχωριού Μπότσαρη	33	31	17	3	8	3	2	94
Δ.Δ. Αρδούτσιω	26	20	16	0	4	0	6	51
Δ.Δ. Αχλαδεών	68	56	19	18	17	2	12	210
Δ.Δ. Βαργιάδων	56	48	18	9	20	1	8	117
Δ.Δ. Γευργιάνων	84	75	15	28	22	10	9	245
Δ.Δ. Ελάφου	30	21	8	2	7	4	9	80
Δ.Δ. Μπεσπός	67	40	16	11	13	0	27	150
Δ.Δ. Παλαχοχωριού Μπότσαρη	54	50	43	2	5	0	4	75
Δ.Δ. Πεντολάκκου	52	43	27	5	10	1	9	94
Δ.Δ. Ρωμανού	107	95	63	12	18	2	12	149
Δ.Δ. Σερτζιανών	21	16	12	1	3	0	5	45
Δ.Δ. Σιστρονίου	63	52	39	3	9	1	11	114
Δ.Δ. Συμυριάς	21	19	7	4	3	5	2	41
ΔΗΜΟΣ ΔΟΔΩΝΗΣ	283	229	41	43	108	37	54	930
Δ.Δ. Δωδώνης	44	40	5	3	24	8	4	134
Δ.Δ. Αγίας Αναστασίας	40	17	0	1	8	8	23	80
Δ.Δ. Δραγαμάς	6	6	0	3	0	3	0	38
Δ.Δ. Δραμασιών	30	26	5	5	10	6	4	99
Δ.Δ. Κωστήνανης	21	19	3	6	9	1	2	107
Δ.Δ. Μαντίου	27	24	4	4	15	1	3	95
Δ.Δ. Μελεγγών	76	63	17	12	27	7	13	198
Δ.Δ. Πολυγύρου	17	17	4	6	6	1	0	121
Δ.Δ. Ψήνας	22	17	3	3	9	2	5	58
ΔΗΜΟΣ ΕΓΝΑΤΙΑΣ	873	786	347	214	174	51	87	1.596
Δ.Δ. Μικρού Περιστερίου	88	83	34	24	21	4	5	135
Δ.Δ. Μεγάλης Γόσσας	112	98	40	11	30	17	14	236
Δ.Δ. Μεγάλου Περιστερίου	153	132	50	41	28	13	21	416
Δ.Δ. Μικράς Γόσσας	75	72	42	6	22	2	3	164
Δ.Δ. Σίπωνα (της πρώην κανότητας Πέτρας 331290)	45	33	8	10	12	3	12	98
Δ.Δ. Χρυσόβιτης	400	368	173	122	61	12	32	547
ΔΗΜΟΣ ΕΚΑΛΗΣ	542	573	178	145	244	6	89	1.008
Δ.Δ. Μεταμόρφωσης (τ. Καρυών Ασφάκας)	295	265	32	93	137	3	30	393
Δ.Δ. Ασφάκας	110	95	30	31	33	1	15	172
Δ.Δ. Βαταιάδων	4	4	1	2	1	0	0	15
Δ.Δ. Βλαχιάδων	13	13	5	3	4	1	0	26
Δ.Δ. Γαβριαίων	11	9	1	1	7	0	2	43
Δ.Δ. Λιγυριάς	38	33	21	5	6	1	5	93
Δ.Δ. Πεταλίου	171	154	88	10	56	0	17	266
ΔΗΜΟΣ ΕΥΡΥΜΕΝΩΝ	392	356	93	120	137	6	36	773
Δ.Δ. Κληματιάς	234	207	32	94	76	5	27	392
Δ.Δ. Βασιλοπούλου	26	26	11	6	9	0	0	90
Δ.Δ. Δελβινακοπούλου	12	12	9	2	1	0	0	32
Δ.Δ. Κοκκινοχώματος	13	13	7	1	5	0	0	44
Δ.Δ. Λευκοθέας	23	21	8	4	9	0	2	57
Δ.Δ. Παλιούρης	67	61	20	11	29	1	6	90
Δ.Δ. Ραΐκου	4	3	1	1	1	0	1	20
Δ.Δ. Σουλαπούλου	13	13	5	1	7	0	0	48
ΔΗΜΟΣ ΖΙΤΣΕΑΣ	613	529	191	139	186	13	84	1.190
Δ.Δ. Ζίτσης	316	277	110	70	96	1	39	563
Δ.Δ. Διαφοριότου	34	25	2	10	13	0	9	63

Δ.Δ.Καρίτσας	113	97	18	37	41	1	16	220
Δ.Δ.Λιθίου	27	24	8	4	10	2	3	46
Δ.Δ.Πρωτόπαππο	123	106	53	18	26	9	17	298
ΔΗΜΟΣ ΚΑΛΠΑΚΙΟΥ	642	562	256	106	175	25	80	1.344
Δ.Δ.Καλπακίου	240	214	93	46	67	8	26	480
Δ.Δ.Άνω Ραβενίων	21	13	9	2	2	0	8	86
Δ.Δ.Γεροπλατάνου	51	41	24	6	8	3	10	96
Δ.Δ.Δολιχών	204	174	59	34	69	12	30	412
Δ.Δ.Κάτω Ραβενίων	26	24	17	1	6	0	2	73
Δ.Δ.Μαυροβουνίου	1	1	1	0	0	0	0	22
Δ.Δ.Νεγρόδων	55	53	28	10	14	1	2	71
Δ.Δ.Χρυσορράχης	44	42	25	7	9	1	2	104
ΔΗΜΟΣ								
ΚΑΤΣΑΝΟΧΩΡΙΩΝ	578	528	60	83	139	246	50	1.501
Δ.Δ.Καλεντζίου	112	105	0	1	0	104	7	253
Δ.Δ.Αστορράχης	35	30	8	10	12	0	5	78
Δ.Δ.Ελληνικού	144	133	30	36	65	2	11	336
Δ.Δ.Κορίθνης	21	21	0	0	0	21	0	46
Δ.Δ.Μονοίθιου	56	55	11	12	23	9	1	135
Δ.Δ.Πηγαδίων	44	39	0	0	0	39	5	104
Δ.Δ.Πλασίων Μαλακασίου	59	55	0	0	0	55	4	151
Δ.Δ.Πλατανιάσσης	80	68	8	15	29	16	12	319
Δ.Δ.Φορτσίου	27	22	3	9	10	0	5	79
ΔΗΜΟΣ ΚΕΝΤΡΙΚΟΥ								
ΖΑΓΟΡΙΟΥ	441	370	105	44	173	48	71	776
Δ.Δ.Ασπραγγέλων	85	79	5	10	44	20	6	151
Δ.Δ.Αγίου Μηνά	9	9	1	1	7	0	0	28
Δ.Δ.Άνω Πεδινών	54	42	20	2	17	3	12	100
Δ.Δ.Αρίστης	33	30	9	7	11	3	3	125
Δ.Δ.Βίτοης	54	47	18	8	20	1	7	74
Δ.Δ.Δικωφόρου	9	7	0	0	5	2	2	15
Δ.Δ.Διλόφου	15	12	4	0	8	0	3	10
Δ.Δ.Διποτάμου	13	12	1	3	7	1	1	25
Δ.Δ.Ελάτης	10	10	0	5	4	1	0	20
Δ.Δ.Ελαφότοπου	31	29	12	4	13	0	2	54
Δ.Δ.Καλουπά	8	6	4	0	2	0	2	19
Δ.Δ.Κάτω Πεδινών	33	28	17	1	9	1	5	28
Δ.Δ.Μανασσή	0	0	0	0	0	0	0	4
Δ.Δ.Μεσοβουνίου	29	20	2	1	9	8	9	27
Δ.Δ.Μονοδενδρίου	58	39	12	2	17	8	19	96
ΔΗΜΟΣ ΚΟΝΙΤΣΙΑΣ	1.885	1.648	366	400	820	62	237	3.805
Δ.Δ.Κονίτης	1.098	959	143	218	563	35	138	1.771
Δ.Δ.Αγίας Βαρβάρας	14	14	3	7	4	0	0	44
Δ.Δ.Αγίας Παρασκευής	84	67	15	34	14	4	17	229
Δ.Δ.Αετοπέτρας Κονίτης	68	62	23	20	18	1	6	103
Δ.Δ.Αηδονοχωρίου	32	30	4	8	18	0	2	128
Δ.Δ.Αμυράντου	30	29	5	20	4	0	1	90
Δ.Δ.Αρμάτων	16	8	1	2	4	1	8	46
Δ.Δ.Γανοδίου	10	6	0	2	3	1	4	40
Δ.Δ.Ελευθέρου	28	23	9	1	12	1	5	80
Δ.Δ.Εξοχής	11	8	0	1	7	0	3	44
Δ.Δ.Ηλιορράχης	44	40	14	8	18	0	4	90
Δ.Δ.Καβασιτών	11	10	6	1	3	0	1	46
Δ.Δ.Καλλιθέας	79	67	41	1	22	3	12	112
Δ.Δ.Κλειβωνίας	65	56	32	3	21	0	9	142

Δ.Δ. Μαζίου	109	102	37	31	28	6	7	219
Δ.Δ. Μελισσάμπετρας	18	17	3	2	10	2	1	78
Δ.Δ. Μολιτίης	22	21	0	5	13	3	1	47
Δ.Δ. Μολυβδοσκεπτάσου	19	19	3	4	12	0	0	62
Δ.Δ. Μοναστηρίου	5	5	4	0	1	0	0	18
Δ.Δ. Νικάνορος	24	23	0	11	11	1	1	55
Δ.Δ. Πάδων	4	3	0	1	1	1	1	25
Δ.Δ. Παλαιοσελλίου	28	21	6	2	10	3	7	59
Δ.Δ. Πηγής	45	38	10	12	16	0	7	158
Δ.Δ. Πουρνής	14	14	6	4	4	0	0	56
Δ.Δ. Πύργου	7	6	1	2	3	0	1	65
ΔΗΜΟΣ								
ΜΑΣΤΟΡΟΧΩΡΙΩΝ	375	331	121	104	100	6	44	1.007
Δ.Δ. Πυραυλιανής	57	51	2	30	19	0	6	162
Δ.Δ. Ασημωγίου	14	11	2	2	5	2	3	48
Δ.Δ. Βούρμπανης	27	23	10	3	10	0	4	66
Δ.Δ. Γοργοποτάμου	17	15	5	1	9	0	2	43
Δ.Δ. Δρασοπηγής	15	10	0	6	3	1	5	100
Δ.Δ. Καστανίας	29	27	12	7	8	0	2	105
Δ.Δ. Κεραλαχωρίου	66	57	32	3	22	0	9	150
Δ.Δ. Λαγκάδας	64	61	32	23	5	1	3	97
Δ.Δ. Οξιάς	20	19	5	5	8	1	1	53
Δ.Δ. Πλαγιάς	20	18	15	2	1	0	2	44
Δ.Δ. Πληκταίου	38	35	5	22	7	1	3	88
Δ.Δ. Χιονάδων	8	4	1	0	3	0	4	51
ΔΗΜΟΣ ΜΕΤΣΟΒΟΥ	1.418	1.240	158	394	553	135	178	2.661
Δ.Δ. Μετσόβου	1.053	910	67	280	483	80	143	1.910
Δ.Δ. Αιηλίου	199	172	26	77	27	42	27	428
Δ.Δ. Ανθοχωρίου Μετσόβου	65	58	17	22	16	4	6	179
Δ.Δ. Βατοναίου	101	99	48	15	27	9	2	144
ΔΗΜΟΣ ΜΟΛΟΣΣΩΝ	525	475	184	97	176	18	50	1.368
Δ.Δ. Βουτσαρά	39	36	6	4	24	2	3	106
Δ.Δ. Αετοπέτρας Δωδώνης	15	12	7	2	2	1	3	73
Δ.Δ. Βιρηνικής	32	31	26	3	2	0	1	43
Δ.Δ. Βροσίνης	34	30	8	5	17	0	4	99
Δ.Δ. Βρυσούλας	34	32	7	4	20	1	2	68
Δ.Δ. Γουργυλιτσάς	21	19	8	3	8	0	2	50
Δ.Δ. Γκιρμπόβου	33	32	21	1	10	0	1	83
Δ.Δ. Γρανίτης	24	22	5	8	9	0	2	83
Δ.Δ. Γρανισσοπούλας	6	6	1	3	2	0	0	38
Δ.Δ. Δεσποτικού	28	28	13	5	8	0	2	86
Δ.Δ. Δοβλά	15	14	7	1	6	0	1	31
Δ.Δ. Εκκληροχωρίου	7	5	2	1	2	0	2	55
Δ.Δ. Ζαλόγγου	59	50	9	32	9	0	9	97
Δ.Δ. Καλοχωρίου	19	19	6	4	7	2	0	51
Δ.Δ. Κουρέντων	42	36	15	6	14	1	6	106
Δ.Δ. Πολυδώρου	8	7	1	1	5	0	1	36
Δ.Δ. Ραδοβιζίου	55	49	26	8	15	0	6	78
Δ.Δ. Ρίζου	12	11	0	0	0	11	1	64
Δ.Δ. Φωτεινού	16	14	5	3	6	0	2	10
Δ.Δ. Χίγκας	26	24	11	3	10	0	2	111
ΔΗΜΟΣ ΜΠΙΖΑΝΙΟΥ	1.541	1.357	270	292	744	51	184	2.407
Δ.Δ. Γεθιγής	725	654	101	138	408	7	71	1.215
Δ.Δ. Αμπελίας	167	144	53	27	63	1	23	158

Δ.Δ. Ασβεστοχωριού	125	106	10	38	45	13	19	169
Δ.Δ. Κόνιακας	80	59	5	16	25	13	21	196
Δ.Δ. Κοσμηρής	143	129	16	25	73	15	14	289
Δ.Δ. Μανολιάσης	89	82	20	19	43	0	7	177
Δ.Δ. Μπιζανίου	212	183	65	29	87	2	29	203
ΔΗΜΟΣ ΠΑΜΒΟΥΤΙΔΟΣ	4.136	3.677	756	1.064	1.627	230	459	5.768
Δ.Δ. Κασιλά	1.250	1.096	122	241	637	96	154	1.731
Δ.Δ. Ανατολικής	42	41	15	11	10	5	1	86
Δ.Δ. Βασιλικής	236	206	72	31	81	22	30	254
Δ.Δ. Δαφνούλας	161	141	30	56	52	3	20	216
Δ.Δ. Δροσοχωριού	349	311	111	88	93	19	38	451
Δ.Δ. Ηλιοκάλης	172	161	25	77	56	3	11	248
Δ.Δ. Καστρίτης	335	284	70	69	120	25	51	336
Δ.Δ. Κουταελαίου	576	513	95	152	238	28	63	861
Δ.Δ. Κράμης	40	35	21	9	4	1	5	64
Δ.Δ. Λογγαδών	353	319	88	74	136	21	44	496
Δ.Δ. Μουζακαίων	155	144	22	59	62	1	11	286
Δ.Δ. Πλατανιάς	250	233	29	122	76	6	17	436
Δ.Δ. Πλάτανος (της πρώην κοινότητας Πετροβουνίου 331291)	80	71	27	27	17	0	9	117
Δ.Δ. Χαροκόπων (της πρώην κοινότητας Πετροβουνίου 331291)	127	122	29	48	45	0	5	185
ΔΗΜΟΣ ΠΑΣΕΑΡΩΝΟΣ	3.444	3.116	631	944	1.473	68	328	4.968
Δ.Δ. Ελευσίσης	1.297	1.163	190	395	567	11	134	1.587
Δ.Δ. Αγίου Ιωάννου	285	261	26	69	159	7	24	474
Δ.Δ. Αναργύρων	53	51	23	11	17	0	2	62
Δ.Δ. Άνω Λαμιάς	157	149	55	38	55	1	8	201
Δ.Δ. Βαγινιού	23	23	8	6	9	0	0	50
Δ.Δ. Βουνοπλαγιάς	394	346	54	87	198	7	48	507
Δ.Δ. Γραμμένου	71	64	13	21	28	2	7	213
Δ.Δ. Ζωοδόχου	149	120	7	47	64	2	29	252
Δ.Δ. Κάτω Λαμιάς	185	176	66	42	66	2	9	228
Δ.Δ. Λοφικού	11	8	0	4	4	0	3	37
Δ.Δ. Λύγγου	24	24	8	4	10	2	0	86
Δ.Δ. Μεγάλου Γορτίκιου	78	76	33	15	25	3	2	135
Δ.Δ. Νεοχωριού	93	82	35	27	19	1	11	168
Δ.Δ. Περύτη	11	9	0	3	5	1	2	42
Δ.Δ. Πετραλώνων	62	57	19	21	16	1	5	96
Δ.Δ. Πολυλόφου	83	75	27	19	25	4	8	197
Δ.Δ. Ροδοσταίου	468	432	67	135	206	24	36	635
ΔΗΜΟΣ ΠΕΡΑΜΑΤΟΣ	1.999	1.765	235	590	856	84	234	3.612
Δ.Δ. Περάμα	765	661	60	179	392	30	104	1.801
Δ.Δ. Αμφιάδας	242	216	27	67	114	8	26	327
Δ.Δ. Κρανούλας	256	227	15	108	103	1	29	356
Δ.Δ. Κρύας	302	277	65	117	87	8	25	408
Δ.Δ. Κρυόβρυση	48	45	5	5	13	22	3	103
Δ.Δ. Λυγκιάδων	76	73	26	12	29	6	3	107
Δ.Δ. Μάζιας	120	111	3	46	53	7	9	182
Δ.Δ. Περιβλέπτου	183	148	29	53	64	2	35	325
Δ.Δ. Σπόθων (της πρώην κοινότητας Κρυόβρυσης 331229)	7	7	5	1	1	0	0	3
ΔΗΜΟΣ ΠΡΑΜΑΝΤΩΝ	355	324	85	82	133	24	31	947
Δ.Δ. Πραμάντων	310	286	76	69	123	18	24	741
Δ.Δ. Αμπελοχωριού	13	12	5	3	2	2	1	97

Δ.Δ. Ραφτανίων	32	26	4	10	8	4	6	109
ΔΗΜΟΣ ΣΕΛΛΩΝ	406	372	144	77	131	20	34	996
Δ.Δ. Μπαουσιών	47	42	1	11	21	9	5	97
Δ.Δ. Αγίου Ανδρέου	14	13	7	1	4	1	1	48
Δ.Δ. Αγίου Νικολάου	40	39	13	7	16	3	1	66
Δ.Δ. Ανθοχωρίου Δωδυνής	24	23	15	3	5	0	1	42
Δ.Δ. Αρστούλας	29	27	11	3	12	1	2	91
Δ.Δ. Ασπροχωρίου	13	12	9	2	1	0	1	30
Δ.Δ. Βαλανιδιάς	17	16	5	2	9	0	1	42
Δ.Δ. Ζωπικού	52	41	22	6	13	0	11	94
Δ.Δ. Καταμάχης	30	30	15	6	9	0	0	53
Δ.Δ. Κερασάς	22	22	10	8	4	0	0	81
Δ.Δ. Κουμαριάς	31	28	11	3	12	0	5	80
Δ.Δ. Λίππας	17	16	4	3	9	0	1	62
Δ.Δ. Παρδαλίτης	20	18	4	5	6	3	2	58
Δ.Δ. Πλατανίων	18	15	2	6	6	1	3	87
Δ.Δ. Σενίκου	32	32	15	11	4	2	0	85
ΔΗΜΟΣ ΤΖΟΥΜΕΡΚΩΝ	144	136	61	34	34	7	8	504
Δ.Δ. Χουλιερδών	13	13	5	4	3	1	0	106
Δ.Δ. Βασιτσιού	27	27	15	5	5	2	0	87
Δ.Δ. Κέδρου (της πρώην κοινότητας Πετροβουνίου 331291)	7	7	4	1	2	0	0	19
Δ.Δ. Μιχαλιτσίου	34	30	15	9	4	2	4	132
Δ.Δ. Παλαχωρίου Σιράκου	14	12	3	3	6	0	2	52
Δ.Δ. Πετροβούνων	32	30	16	5	7	2	2	33
Δ.Δ. Ποσειδών (της πρώην κοινότητας Πετροβουνίου 331291)	7	7	0	3	4	0	0	35
Δ.Δ. Προσήλιου	10	10	3	4	3	0	0	40
ΔΗΜΟΣ ΤΥΜΦΗΣ	322	260	116	19	104	21	62	684
Δ.Δ. Τραπεζοβίου	120	96	34	11	44	7	24	228
Δ.Δ. Βραδέου	7	6	5	0	1	0	1	5
Δ.Δ. Βρυσχωρίου	8	8	1	1	5	1	0	50
Δ.Δ. Ηλιοχωρίου	14	13	4	3	5	1	1	22
Δ.Δ. Καπεσάβου	10	9	1	1	5	2	1	26
Δ.Δ. Κήπων	24	18	4	0	13	1	6	45
Δ.Δ. Κουκουλλίου	5	5	0	0	5	0	0	35
Δ.Δ. Λαΐσης	7	5	2	0	3	0	2	97
Δ.Δ. Λεπτοκαριάς Ζαγορίου	16	10	8	0	2	0	6	29
Δ.Δ. Νεγάνων	4	3	1	0	1	1	1	16
Δ.Δ. Σκαμνιλλίου	87	68	43	2	15	8	19	76
Δ.Δ. Φραγκάδων	20	19	13	1	5	0	1	55
ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ ΑΕΤΟΜΗΛΙΤΣΗΣ	9	8	6	0	1	1	1	30
Κ.Δ. Αετομηλίτης	9	8	6	0	1	1	1	30
ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ ΒΑΘΥΠΕΔΟΥ	5	3	0	0	2	1	2	26
Κ.Δ. Βαθυπέδου	5	3	0	0	2	1	2	26
ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ ΒΟΒΟΥΣΗΣ	76	72	56	4	8	4	4	74
Κ.Δ. Βοβούσης	76	72	56	4	8	4	4	74
ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ ΔΙΣΤΡΑΤΟΥ	189	157	90	13	54	0	32	231
Κ.Δ. Διστράτου	189	157	90	13	54	0	32	231

ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ ΚΑΛΑΡΙΤΩΝ	54	39	28	4	6	1	15	35
Κ.Δ.Καλαριτών	54	39	28	4	6	1	15	35
ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ ΛΑΒΔΑΝΗΣ	20	10	6	0	2	2	10	103
Κ.Δ.Λαβδανής	17	9	6	0	1	2	8	64
Κ.Δ.Διμοκάρειου	3	1	0	0	1	0	2	39
ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ ΜΑΤΣΟΥΚΙΟΥ	50	43	14	20	7	2	7	117
Κ.Δ.Ματσουκίου	50	43	14	20	7	2	7	117
ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ ΜΗΛΕΑΣ	180	167	24	4	26	113	13	449
Κ.Δ.Μηλίας	180	167	24	4	26	113	13	449
ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ ΝΗΣΟΥ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ	140	122	17	19	78	8	18	214
Κ.Δ.Νήσου Ιωαννίνων (νήσος)	140	122	17	19	78	8	18	214
ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ ΠΑΠΙΓΚΟΥ	72	65	3	6	42	14	7	89
Κ.Δ.Παπίγκου	72	65	3	6	42	14	7	89
ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ ΠΟΓΩΝΙΑΝΗΣ	226	188	56	50	62	20	38	546
Κ.Δ.Πωγωνιανής	122	102	25	30	33	14	20	356
Κ.Δ.Δολκού	51	44	20	2	21	1	7	11
Κ.Δ.Δρυμάδων	28	21	0	11	6	4	7	111
Κ.Δ.Σταυροασαδίου	25	21	11	7	2	1	4	68
ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ ΣΙΡΑΚΟΥ	29	15	5	2	6	2	14	16
Κ.Δ.Σιράκου	29	15	5	2	6	2	14	16
ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ ΦΟΥΡΚΑΣ	47	39	32	2	5	0	8	70
Κ.Δ.Φούρκας	47	39	32	2	5	0	8	70

2.4.3. Η Ανεργία στο Νομό Ιωαννίνων σήμερα

Σήμερα η ανεργία στον Ν. Ιωαννίνων κυμαίνεται σε αρκετά υψηλά επίπεδα της τάξεως του 14,44% (με βάση τον οικονομικά ενεργό πληθυσμό του 2001). Οι άντρες κατέχουν το 4,03% του οικονομικά ενεργού πληθυσμού και οι γυναίκες το 10,41%.

ΠΙΝΑΚΑΣ 2.4.3. Ν. Ιωαννίνων (Εγγεγραμμένοι Άνεργοι μέχρι 31/8/05)

ΦΥΛΟ	ΠΛΗΘΟΣ ΑΝΕΡΓΩΝ	ΠΟΣΟΣΤΑ	ΠΟΣΟΣΤΑ ΕΠΙ ΣΥΝΟΛΟΥ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΣ ΕΝΕΡΓΟΥ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥ (2001)
ΑΝΤΡΕΣ	2.513	27,90%	4,03%
ΓΥΝΑΙΚΕΣ	6.495	72,10%	10,41%
ΣΥΝΟΛΟ	9.008	100%	14,44%

ΠΗΓΗ ΠΑΕΠ

Όπως είναι προφανές οι γυναίκες κατέχουν την θλιβερή πρωτιά με συντριπτική πλειοψηφία έναντι των αντρών. Οι άντρες άνεργοι είναι 2.513 με ποσοστό 27,90% επί του συνόλου των ανέργων και οι γυναίκες είναι 6.495 με ποσοστό-ρεκόρ- 72,10% επί του συνόλου των ανέργων.

Σε αυτό το σημείο εύλογο είναι να αναφέρουμε πώς είναι η κατανομή των αντρών και των γυναικών ανέργων, όπως αυτή εξελίσσεται με δεδομένα του ΠΑΕΠ μέχρι την 31/8/05, κατά επίπεδο εκπαίδευσης.

Πίνακας 2.4.4. Κατανομή ανέργων ανδρών και γυναικών κατά επίπεδο εκπαίδευσης (στοιχεία της 31/8/05) στο Νομό Ιωαννίνων.

Εκπαιδευτικό Επίπεδο	Πλήθος ανδρών ανέργων	Πλήθος γυναικών ανέργων
Διδακτορικό	0	1
Μεταπτυχιακό	11	16
Απόφοιτος ΑΕΙ	394	1.157
Απόφοιτος ΤΕΙ	115	400
Απόφοιτος ΙΕΚ	41	271
Απόφοιτος λυκείου	689	2.257
Απόφοιτος τριτάξιου γυμνασίου	755	1.296
Απόφοιτος δημοτικού	455	1.002
Δεν έχει τελειώσει το δημοτικό	8	16
Άλλο	45	79
ΣΥΝΟΛΟ	2.513	6.495

Πηγή ΠΑΕΠ

Βλέπουμε από τον παραπάνω πίνακα, ότι στους άντρες οι περισσότεροι άνεργοι είναι οι απόφοιτοι 3τάξιου γυμνασίου και ακολουθούν οι απόφοιτοι λυκείου. Στην τρίτη θέση έρχονται οι απόφοιτοι δημοτικού και τέταρτοι οι απόφοιτοι ΑΕΙ. Στις γυναίκες αντίθετα πρώτες στην ανεργία με συντριπτική πλειοψηφία είναι οι απόφοιτοι λυκείου και στη συνέχεια ακολουθούν οι απόφοιτοι γυμνασίου. Στην τρίτη θέση έρχονται με τριπλάσιο σχεδόν αριθμό οι γυναίκες απόφοιτοι των ΑΕΙ σε αντίθεση με τους άντρες και στην τέταρτη οι απόφοιτοι δημοτικού. Είναι προφανές ότι οι άντρες απόφοιτοι των ΑΕΙ είναι πιο διαλλακτικοί στην εύρεση εργασίας, από ότι οι γυναίκες του ίδιου τύπου. Θα πρέπει να σημειώσουμε ότι και στις 2 περιπτώσεις αυτοί που δεν έχουν καταφέρει να τελειώσουν το δημοτικό είναι οι λιγότεροι σε αριθμό άνεργοι σε σχέση με το σύνολο. Αυτό μπορεί να συμβαίνει γιατί οι άνθρωποι αυτοί λόγω έλλειψης προσόντων, είναι πρόθυμοι να δουλέψουν οπουδήποτε. Επιπρόσθετα από μικρή ηλικία (μόλις σταματούν το σχολείο) ειδικεύονται σε κάποια τεχνική εργασία, και εφόσον στη σημερινή εποχή επαγγέλματα τέτοιου τύπου διέπονται από έλλειψη ανθρώπων που να ξέρουν να τα κάνουν, δεν μένουν χωρίς εργασία. Θα πρέπει επίσης να σημειώσουμε ότι και στις 2 περιπτώσεις (ανέργων ανδρών-ανέργων γυναικών) οι άνεργοι απόφοιτοι των ΤΕΙ είναι λιγότεροι από τους μισούς σε σχέση με τους απόφοιτους των ΑΕΙ. Αυτό είναι πιθανό να συμβαίνει γιατί οι απόφοιτοι των ΤΕΙ αποτελούν φθηνότερο εργατικό δυναμικό από τους αντίστοιχους των ΑΕΙ. Για τον ίδιο λόγο, οι άνεργοι απόφοιτοι των ΙΕΚ είναι πολύ λίγοι σε σχέση με το σύνολο, ότι δηλαδή από τις τρεις περιπτώσεις (ΑΕΙ-ΤΕΙ-ΙΕΚ) αποτελούν το φθηνότερο ειδικευμένο εργατικό δυναμικό.

Στη συνέχεια παρατίθεται ένας παλιότερος πίνακας, με τα ίδια περιεχόμενα.²⁹

Πίνακας 2.4.5. Κατανομή ανέργων ανδρών και γυναικών κατά επίπεδο εκπαίδευσης (στοιχεία της 31/4/05) στο Νομό Ιωαννίνων.

Εκπαιδευτικό Επίπεδο	Πλήθος ανδρών ανέργων	Πλήθος γυναικών ανέργων
Διδακτορικό	2	1
Μεταπτυχιακό	6	14
Απόφοιτος ΑΕΙ	392	911
Απόφοιτος ΤΕΙ	119	342
Απόφοιτος ΙΕΚ	81	298
Απόφοιτος λυκείου	1.154	2.724
Απόφοιτος τριτάξιου γυμνασίου	1.719	1.721
Απόφοιτος δημοτικού	1.333	1.357
Δεν έχει τελειώσει το δημοτικό	21	26
Άλλο	6	7
ΣΥΝΟΛΟ	4.833	7.401

Στα παραπάνω παλαιότερα στοιχεία το πρώτο που παρατηρούμε είναι ότι το σύνολο των ανέργων και των αντρών και των γυναικών είναι μεγαλύτερο από τα σημερινά στοιχεία που διαθέτουμε. Οι άντρες άνεργοι είναι 2.320 λιγότεροι σήμερα και οι γυναίκες 906 λιγότερες. Αυτό που δεν έχει αλλάξει είναι ότι το γυναικείο φύλο είναι αυτό που σφυροκοπείται από το φαινόμενο της ανεργίας και στα παλαιότερα στοιχεία και στα σημερινά. Επιπρόσθετα οι άντρες άνεργοι μέσα σε 1,5 χρόνο μειώνονται στο μισό περίπου ενώ αντίθετα η μείωση στις γυναίκες είναι μηδαμινή, σε σχέση με τον αριθμό τους. Αυτό που παρατηρούμε στη συνέχεια είναι ότι οι κάτοχοι διδακτορικού που είναι άντρες από 2 που ήταν άνεργοι με σημερινά στοιχεία δεν είναι κανείς. Οι γυναίκες σε αυτόν τον τομέα παρέμειναν σταθερές. Αυτό που κάνει εντύπωση είναι ότι οι άνεργοι κάτοχοι μεταπτυχιακών τίτλων και οι κάτοχοι πτυχίου ΑΕΙ και στις δυο περιπτώσεις αυξήθηκαν. Αυτό είναι αποτέλεσμα ότι χρόνο με το χρόνο πιο εύκολα κανείς διεξάγει σπουδές πέραν του πτυχίου του και κατά συνέπεια, έχοντας υψηλά προσόντα, απαιτεί μία δουλειά που να μπορεί να τον αντιπροσωπεύσει. Στην προκειμένη περίπτωση, η αύξηση (όπως θα δούμε σε παρακάτω πίνακα) είναι πολύ μικρή και οφείλεται όπως είπαμε στον αυξανόμενο αριθμό κατόχων μεταπτυχιακών τίτλων. Στους άντρες απόφοιτους των ΤΕΙ ο αριθμός των ανέργων σε σχέση με παλαιότερα στοιχεία μειώθηκε κατά 4 άτομα, ενώ αντίθετα στις γυναίκες αυξήθηκε κατά 58. σε όλες τις υπόλοιπες περιπτώσεις με εξαίρεση μία, οι άνεργοι και των 2 φύλων μειώθηκαν, σε σχέση με τα παλαιότερα στοιχεία. Στην

²⁹ Παλαιότερα στοιχεία, σύμφωνα με τον ΠΑΕΠ, δεν υπάρχουν δημοσιευμένα. Για πρώτη φορά, μετά από προτροπή του Διοικητή του ΟΑΕΔ και του Υπουργού Απασχόλησης και Εργασίας, δημοσιεύονται οι εγγεγραμμένοι άνεργοι κατά επίπεδο εκπαίδευσης και ανά Νομό, στις 30/4/05.

κατηγορία που δεν διευκρινίζεται το επίπεδο της εκπαίδευσης υπάρχει αύξηση των ανέργων και των δυο φύλων σήμερα σε σχέση με τα στοιχεία της 30/4/04.

Πίνακας 2.4.6. Ποσοστό επί τοις εκατό ανέργων και των δύο φύλων επί του συνόλου του οικονομικά ενεργού πληθυσμού του 2001, κατά επίπεδο εκπαίδευσης στο Νομό Ιωαννίνων.

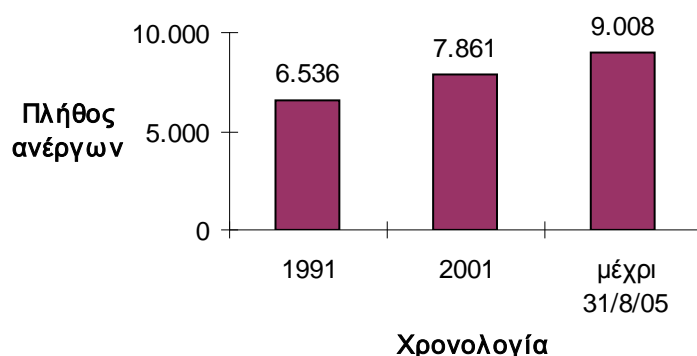
Εκπαιδευτικό Επίπεδο	Στοιχεία της 30/4/05		Στοιχεία 31/8/05	
	Ποσοστό ανέργων ανδρών (%)	Ποσοστό ανέργων γυναικών (%)	Ποσοστό ανέργων ανδρών (%)	Ποσοστό ανέργων γυναικών (%)
Διδακτορικό	0,003	0,001	-	0,001
Μεταπτυχιακό	0,009	0,02	0,02	0,03
Απόφοιτος ΑΕΙ	0,63	1,46	0,63	1,86
Απόφοιτος ΤΕΙ	0,19	0,55	0,18	0,64
Απόφοιτος ΙΕΚ	0,13	0,48	0,07	0,43
Απόφοιτος λυκείου	1,85	4,372	1,10	3,62
Απόφοιτος τριτάξιου γυμνασίου	2,76	2,76	1,21	2,08
Απόφοιτος δημοτικού	2,14	2,18	0,73	1,61
Δεν έχει τελειώσει το δημοτικό	0,03	0,04	0,01	0,03
Άλλο	0,009	0,01	0,07	0,13

Βλέπουμε λοιπόν και σε ποσοστά, ότι αυτοί που πλήττονται στο Νομό από την ανεργία και στα δυο φύλα είναι οι απόφοιτοι λυκείου, οι απόφοιτοι 3τάξιου γυμνασίου και οι απόφοιτοι δημοτικού. Σχετικά ψηλά, ή τουλάχιστον ψηλότερα ποσοστά από τα ΤΕΙ, κατέχουν οι πτυχιούχοι ΑΕΙ. Τέλος τα χαμηλότερα ποσοστά είναι ανάμεσα σε αυτούς που δεν τα κατάφεραν να τελειώσουν το δημοτικό, και στους κατόχους διδακτορικών διπλωμάτων. Τα δυο άκρα.

2.5 ΣΥΓΚΡΙΣΗ ΤΩΝ ΑΠΟΓΡΑΦΩΝ 1991 ΚΑΙ 2001 ΜΕ ΤΑ ΣΗΜΕΡΙΝΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ

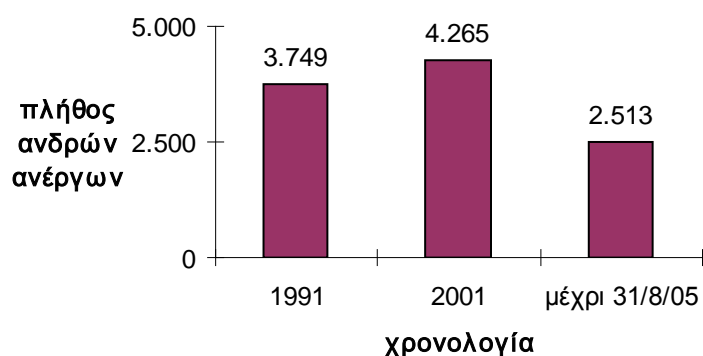
Στη συνέχεια θα επιχειρήσουμε μια σύγκριση από το 1991 έως σήμερα με σκοπό την εξαγωγή συμπερασμάτων.

Γράφημα 1. Πλήθος ανέργων από το 1991 έως σήμερα

Βλέπουμε από το γράφημα 1 ότι ο αριθμός των ανέργων αυξήθηκε από 6.536 το 1991 κατά 1.325 άτομα, στα 7.861 το 2001 ποσοστό 20,27%. Από το 2001 μέχρι σήμερα οι άνεργοι αυξήθηκαν κατά 1.147 άτομα, ή με ποσοστό 14,59%. Θα πρέπει να αναφέρουμε ότι ο οικονομικά ενεργός πληθυσμός το 1991 ανερχόταν σε 57.533 άτομα και το 2001 σε 62.357 άτομα αύξηση 4.824 ατόμων ή ποσοστό 8,38%. Σημερινά στοιχεία για τον οικονομικά ενεργό πληθυσμό δεν είναι διαθέσιμα, παρ' όλα αυτά είναι προφανές ότι το ποσοστό αύξησης της ανεργίας στον Νομό ξεπερνά το ποσοστό αύξησης του οικονομικά ενεργού πληθυσμού.

Γράφημα 2. Πλήθος ανδρών ανέργων από το 1991 έως σήμερα

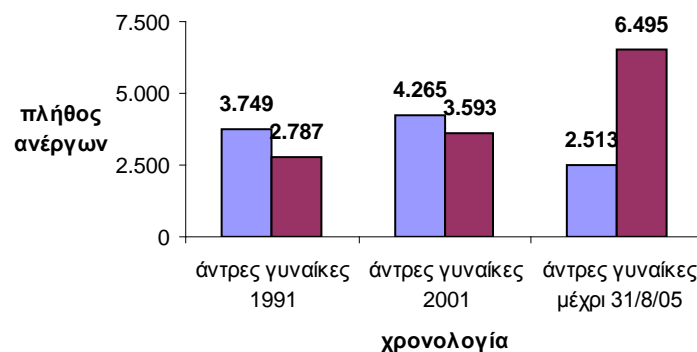
Βλέπουμε ότι το 1991 οι άνδρες άνεργοι στο νομό ανερχόταν στους 3.749 και αυξήθηκαν ως την απογραφή του 2001 στους 4.265, ποσοστό αύξησης 13,76% ή 516 άτομα. Στη συνέχεια ο αριθμός των ανδρών ανέργων, φαινομενικά πέφτει στους 2.513, ή ποσοστό μείωσης 69,72%. Θα πρέπει να αναφέρουμε σε αυτό το σημείο ότι ο αριθμός 2.513 αφορά τους εγγεγραμμένους άνδρες άνεργους μέχρι την 31/8/05. Με τους ρυθμούς που επικρατούν, αν δεν ληφθούν μέτρα ο αριθμός αυτός είναι σίγουρο ότι θα διπλασιαστεί μέχρι την επόμενη απογραφή.

Γράφημα 3. Πλήθος γυναικών ανέργων από το 1991 έως σήμερα.

Είναι προφανής η αύξηση από το 1991 έως το 2001 των ανέργων γυναικών. Αναλυτικότερα από το 1991 έως το 2001 οι άνεργες γυναίκες αυξήθηκαν κατά 806 άτομα ή ποσοστό 28,92%. Στην συνέχεια μέχρι την 31/8/05 βλέπουμε μια αλματώδη αύξηση των ανέργων γυναικών κατά 2.902 άτομα ή ποσοστό 80,77%.

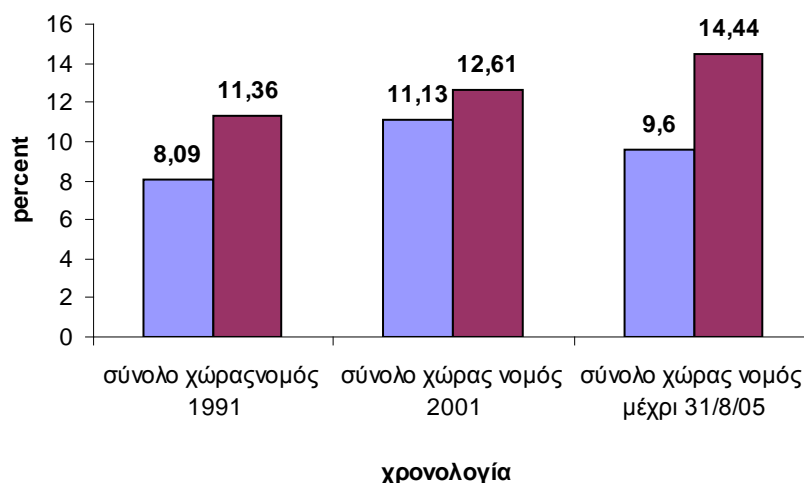
Γράφημα 4. Πλήθος ανέργων (ανδρών-γυναικών) από το 1991 έως και σήμερα.

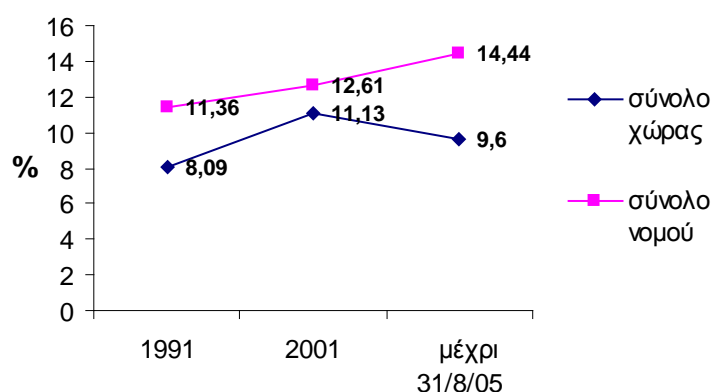
Φαινομενικά, βλέποντας κάποιος το παραπάνω γράφημα θα καταλάβει ότι, τουλάχιστον για τις δυο πρώτες απογραφές οι άντρες άνεργοι είναι περισσότεροι από τις γυναίκες. Αυτό μέχρι ένα σημείο είναι αληθές γιατί σαν απλοί αριθμοί υπερτερούν των γυναικών. Θα πρέπει να λάβουμε υπόψη μας ότι ο αριθμός των οικονομικά ενεργών γυναικών είναι πολύ μικρότερος. Αναλυτικότερα το 1991 οικονομικά ενεργοί άντρες ήταν 39.528 και γυναίκες 18.005. από αυτές οι 2.787 είναι άνεργες, αριθμός που αντιστοιχεί σε ποσοστό 15,47%, ενώ οι άνεργοι άντρες ανέρχονται στους 3.749, ποσοστό 9,48%. Βλέπουμε λοιπόν, πλέον καθαρά ποια είναι η σκληρή πραγματικότητα. Οι σημερινοί αριθμοί, δεν διαψεύδουν το γεγονός ότι το ασθενές

φύλο είναι αυτό που πλήττεται περισσότερο. Έτσι έχουμε μέχρι την 31/8/05, 2.513 άνεργους άντρες και 6.495 άνεργες γυναίκες, 3.982 περισσότερα άτομα.

Γράφημα 5. Σύγκριση ποσοστών ανεργίας στο σύνολο της χώρας και στο νομό από το 1991 έως σήμερα.

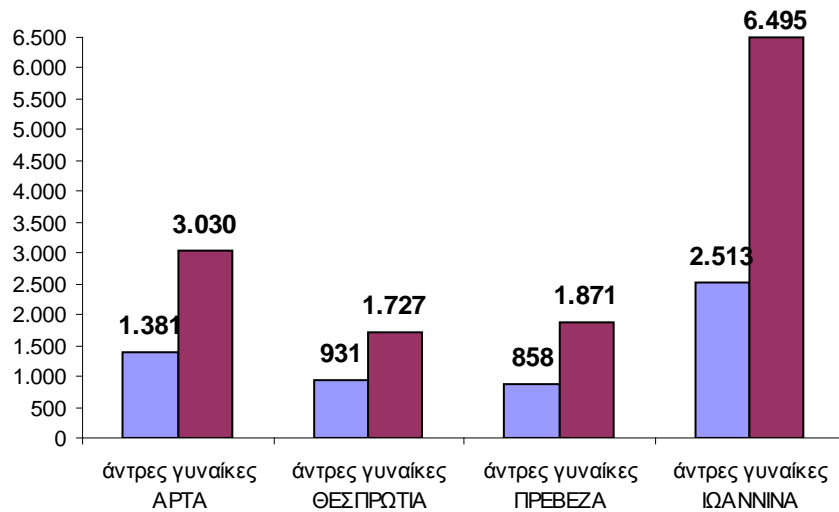

Γράφημα 6.

Στα δύο παραπάνω γραφήματα έχουμε παραθέσει το σύνολο των ανέργων του Νομού Ιωαννίνων σε σύγκριση με το σύνολο των ανέργων όλης της χώρας. Είναι προφανές ότι το κοινό σημείο μεταξύ των δεδομένων για τον νομό είναι ότι το ποσοστό ανεργίας βρίσκεται από το 1991 σταθερά πάνω από τον μέσο όρο της χώρας. Με αποκορύφωμα το σημερινό ποσοστό το οποίο είναι σχεδόν 4 ποσοστιαίες μονάδες ψηλότερα από τον μέσο όρο της χώρας.

Γράφημα 7. Σύγκριση του αριθμού των ανέργων του Νομού Ιωαννίνων με τους άλλους Νομούς της Ηπείρου, με βάση σημερινά στοιχεία.

Είναι πασιφανές, από το παραπάνω γράφημα ότι και στους τέσσερις νομούς της περιφέρειας Ηπείρου το γυναικείο φύλο μαστίζεται από την ανεργία. Βλέπουμε ότι στον νομό Άρτας οι γυναίκες οι οποίες είναι 3.030, είναι 1.649 περισσότερες από τους άντρες οι οποίοι είναι 1.381. Παρόμοια κατάσταση και στην Θεσπρωτία όπου οι άνεργες γυναίκες είναι 1.727 και οι άνεργοι άντρες 931. οι άνεργες γυναίκες είναι 796 περισσότερες ή 85,50% περισσότερο. Επίσης στην Πρέβεζα το γυναικείο φύλο που πλήττεται από την ανεργία είναι σε αριθμό 1.871 άτομα ενώ οι άντρες είναι μόλις 858. Οι άνεργες γυναίκες στον Νομό Ιωαννίνων, ξεπερνούν με πολλαπλάσιο τρόπο κάθε άλλο Νομό στην Περιφέρεια. Αναλυτικότερα είναι 3.465 περισσότερες από τον αμέσως επόμενο νομό που είναι ο Νομός Άρτας, και 4.768 περισσότερες από τον τελευταίο σε σειρά, με βάση τον αριθμό ανέργων γυναικών που είναι ο Νομός Θεσπρωτίας. Αντίθετα οι άνεργοι άντρες του Νομού Ιωαννίνων είναι μόλις 1.132 περισσότεροι από τον αμέσως επόμενο νομό που και σε αυτήν την περίπτωση είναι ο Νομός Άρτας. Τέλος ο τελευταίος Νομός, με βάση τον αριθμό εγγεγραμμένων ανέργων αντρών, είναι αυτός της Πρέβεζας με 1.655 λιγότερους άνεργους άντρες από αυτόν των Ιωαννίνων.

Σε αυτό το σημείο θα πρέπει να αναφέρουμε ότι οι σημερινοί αριθμοί, δεν λειτουργούν αθροιστικά έως την επόμενη απογραφή, που υπάρχει μια σαφέστερη εικόνα των ανέργων. Αντίθετα ανανεώνονται κάθε χρόνο. Είναι όμως ενδεικτικοί της τάσης που επικρατεί και αυτό αποδεικνύεται και από τις 2 προηγούμενες απογραφές αλλά και από την έρευνα που ακολουθεί στο τρίτο κεφάλαιο.

2.6 ΤΟ ΑΛΛΟΔΑΠΟ ΕΡΓΑΤΙΚΟ ΔΥΝΑΜΙΚΟ

Οι στατιστικές θέλουν την Ευρώπη, την Ελλάδα αλλά και τον Νομό Ιωαννίνων να είναι πληθυσμιακά γηρασμένες. Αυτό μπορεί να είναι ανησυχητικό για τις διάφορες κυβερνήσεις των κρατών γιατί μπορεί να περιοριστεί ο ρυθμός ανάπτυξης μιας χώρας, κατά συνέπεια μείωση του ρυθμού αύξησης της παραγωγής άρα και αύξησης της ανεργίας, του πληθωρισμού κλπ.

Ο κρατικός μηχανισμός θεωρώντας ότι η μετανάστευση μπορεί να συμβάλει στη λύση αυτού του προβλήματος- όχι άδικα αφού όταν αυξάνεται ο αριθμός των μεταναστών επέρχεται άμεση και ισχυρή ευεργετική επίδραση στον οικονομικά ενεργό πληθυσμό, μιας και οι μετανάστες χαρακτηρίζονται από μεγάλη κινητικότητα και επιπρόσθετα έχουν υψηλούς δείκτες γεννητικότητας, οπότε επιδρούν στην αύξηση του πληθυσμού και μετά την ένταξή τους- προχώρησε στην εισροή αλλοδαπού εργατικού δυναμικού. Αυτό συνέβη με ανεπαρκή έλεγχο, και ως αποτέλεσμα είχε την παράνομη εισροή ή και εργασία των αλλοδαπών στην Ελλάδα. Ακόμα χειρότερα, αυτό πραγματοποιήθηκε σε μικρότερο χρονικό διάστημα από αυτό που θα μπορούσε να αντέξει η χώρα. Αυτό είχε ως αποτέλεσμα την δυσκολότερη ενσωμάτωσή τους, στην κοινωνία της χώρας. Όπως έχουμε αναφέρει για κάθε πέντε μετανάστες, δυο Έλληνες χάνουν την εργασία τους. Αυτό δεν σημαίνει βέβαια ότι οι αλλοδαποί αποτελούν απειλή για το ημεδαπό εργατικό δυναμικό, αντιθέτως οι εργασίες που κάνουν οι μετανάστες τις περισσότερες φορές είναι δουλειές που αρνούνται να κάνουν οι Έλληνες, όπως γεωργικές εργασίες. Σε τέτοιες, λοιπόν εργασίες έχουν γίνει αναντικατάστατοι, και πολλές φορές νεότερα μέλη των οικογενειών τους ακολουθούν το ίδιο επάγγελμα, με αποτέλεσμα, σε ορισμένες εργασίες να υπάρχει συνεχής ροή εργατικού δυναμικού. Σε χώρες όπως η Ελλάδα, όπου ο πληθυσμός παρουσιάζει στασιμότητα, ή στατιστική γήρανση, η ενσωμάτωση των αλλοδαπών αποτελεί τη μόνη λύση για την κανονική ηλικιακή διάρθρωση του εργατικού δυναμικού και την δημογραφική σταθερότητα στη χώρα, πάντα βέβαια υπό τον έλεγχο της κρατικής μηχανής, και την νομιμοποίηση όσων τηρούν τα απαραίτητα προσόντα.

Στον παρακάτω πίνακα βλέπουμε τον αριθμό των μεταναστών οι οποίοι έχουν άδεια παραμονής και διαμένουν στο Νομό Ιωαννίνων (στοιχεία 2002).³⁰

³⁰ Πηγή: Γραφείο μετανάστευσης και απασχόλησης αλλοδαπού εργατικού δυναμικού περιφέρειας Ηπείρου.

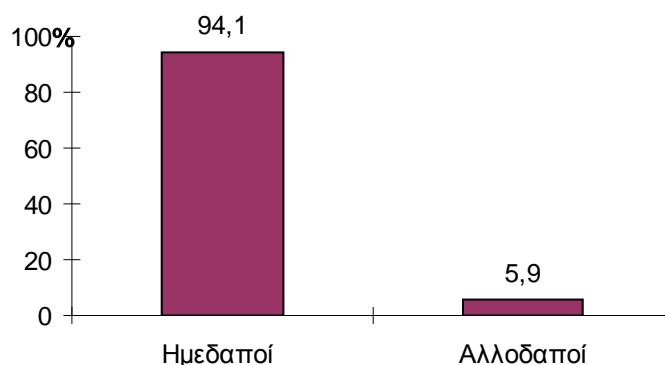
Πίνακας 2.6.1. Αριθμός αλλοδαπών εχόντων άδεια παραμονής ανά δήμο και κοινότητα του Νομού Ιωαννίνων.

Δήμος/ Κοινότητα	Πλήθος αδειών παραμονής
ΑΓ. ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ	60
ΑΝΑΤΟΛΗΣ	80
ΑΝ. ΖΑΓΟΡΙΟΥ	10
ΑΝΩ ΚΑΛΑΜΑ	115
ΑΝΩ ΠΩΓΩΝΙΟΥ	81
ΔΕΛΒΙΝΑΚΙΟΥ	106
ΔΕΡΒΙΖΙΑΝΩΝ	14
ΔΩΔΩΝΗΣ	18
ΕΓΝΑΤΙΑΣ	25
ΕΚΑΛΗΣ	35
ΕΥΡΥΜΕΝΩΝ	7
ΖΙΤΣΑΣ	29
ΙΩΑΝΝΙΤΩΝ	905
ΚΑΛΠΑΚΙΟΥ	105
ΚΑΣΤΑΝΟΧΩΡΙΩΝ	22
ΚΕΝΤΡΙΚΟΥ ΖΑΓΟΡΙΟΥ	141
ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ ΑΕΤΟΜΗΛΙΤΣΑΣ	68
ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ ΒΑΘΥΠΕΔΟΥ	5
ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ ΒΩΒΟΥΣΑΣ	2
ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ ΔΙΣΤΡΑΤΟΥ	23
Δήμος/ Κοινότητα	Πλήθος μεταναστών
ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ ΚΑΛΑΡΥΤΩΝ	4
ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ ΛΑΒΔΑΝΗΣ	2
ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ ΜΑΤΣΟΥΚΙΟΥ	9
ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ ΜΗΛΕΑΣ	5
ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ ΠΑΠΗΓΚΟΥ	18
ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ ΠΩΓΩΝΙΑΝΗΣ	10
ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ ΣΥΡΡΑΚΟΥ	16
ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ ΦΟΥΡΚΑΣ	22
ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ ΦΟΥΡΚΑΣ	3
ΚΟΝΙΤΣΑΣ	445
ΜΑΣΤΟΡΟΧΩΡΙΩΝ	167
ΜΕΤΣΟΒΟΥ	116
ΜΟΛΟΣΣΩΝ	15
ΜΠΙΖΑΝΙΟΥ	110
ΟΑΕΔ	1
ΠΑΜΒΩΤΙΔΑΣ	119
ΠΑΣΑΡΩΝΟΣ	231
ΠΕΡΑΜΑΤΟΣ	162
ΠΡΑΜΑΝΤΩΝ	13
ΣΕΛΛΩΝ	2
ΤΖΟΥΜΕΡΚΩΝ	14
ΤΥΜΦΗΣ	130
ΣΥΝΟΛΟ	3.465

Στον παραπάνω πίνακα βλέπουμε ότι ο δήμος Ιωαννιτών έρχεται πρώτος στην προσέλκυση μεταναστών με 905 κι όχι άδικα μιας και είναι το μεγαλύτερο αστικό κέντρο του Νομού. Έπειτα ακολουθεί ο δήμος Κόνιτσας με 445 μετανάστες. Στο σύνολό τους οι αλλοδαποί στο Νομό είναι 3.465 και αν υπολογίσουμε αυτή τη

συμμετοχή στο σύνολο του εργατικού δυναμικού του Νομού θα δούμε πως το ποσοστό των αλλοδαπών είναι 5,90 και των ημεδαπών 94,10 επί του συνόλου του οικονομικά ενεργού πληθυσμού του Νομού.

Γράφημα 8. Σύνθεση εργατικού δυναμικού του Νομού Ιωαννίνων.

Από το σύνολο το αλλοδαπών, η μεγάλη πλειοψηφία με ποσοστό 77,44% είναι άντρες και η μικρότερη με ποσοστό 22,56% γυναίκες. Αυτό οφείλεται στο ότι έρχονται πρώτα οι άντρες στην χώρα, και κατ' επέκταση και στο Νομό στη συνέχεια βρίσκουν δουλειά και προσπαθούν να φέρουν μια σταθερότητα οικονομική αλλά και όχι μόνο στη νέα ζωή τους, και έπειτα φέρνουν και τις συζύγους τους ή και την υπόλοιπη οικογένεια.

Πίνακας 2.6.2. Αλλοδαποί ανά φύλο

ΦΥΛΟ	ΠΛΗΘΟΣ	ΠΟΣΟΣΤΟ
ΑΝΤΡΕΣ	2.683	77,44%
ΓΥΝΑΙΚΕΣ	782	22,56%
ΣΥΝΟΛΟ	3.465	100%

Οι μετανάστες προέρχονται από πολλές χώρες, η συντριπτική πλειοψηφία όμως με ποσοστό 89,85% (3.113) είναι Αλβανικής Εθνικότητας.

Στα παραπάνω στοιχεία δεν συμπεριλαμβάνεται ο αριθμός των παράνομων μεταναστών και είναι αδύνατον να προσδιοριστεί.

Στη συνέχεια παρατίθεται ένας πίνακας με σημερινά στοιχεία (μέχρι 30/9/05) όσον αφορά τον αριθμό των μεταναστών στο Νομό Ιωαννίνων.³¹

³¹Πηγή: Γραφείο μετανάστευσης και απασχόλησης αλλοδαπού εργατικού δυναμικού περιφέρειας Ηπείρου.

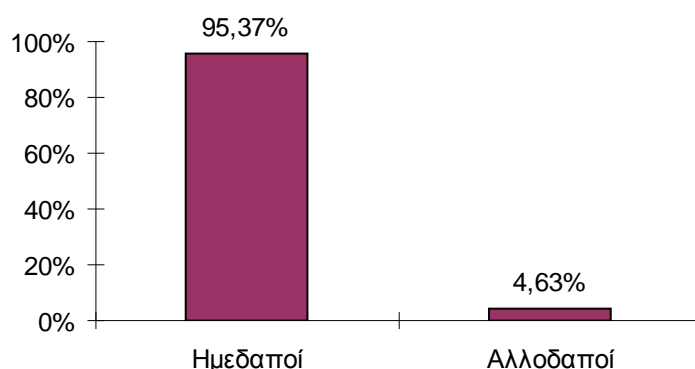
ΠΙΝΑΚΑΣ 2.6.3. Αριθμός μεταναστών εχόντων άδεια παραμονής ανά δήμο και κοινότητα του Νομού Ιωαννίνων

Δήμος/Κοινότητα	Πλήθος αδειών παραμονής
ΑΓ. ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ	39
ΑΝΑΤΟΛΗΣ	157
ΑΝ. ΖΑΓΟΡΙΟΥ	6
ΑΝΩ ΚΑΛΑΜΑ	73
ΑΝΩ ΠΩΓΩΝΙΟΥ	31
ΔΕΛΒΙΝΑΚΙΟΥ	58
ΔΩΔΩΝΗΣ	9
ΕΓΝΑΤΙΑΣ	31
ΕΚΑΛΗΣ	30
ΕΥΡΥΜΕΝΩΝ	19
ΖΙΤΣΑΣ	22
ΙΩΑΝΝΙΤΩΝ	1.091
ΚΑΛΗΠΑΚΙΟΥ	88
ΚΑΤΣΑΝΟΧΩΡΙΩΝ	30
ΚΕΝΤ. ΖΑΓΟΡΙΟΥ	86
ΚΟΝΙΤΣΑΣ	182
ΛΑΚΚΑΣ ΣΟΥΛΙΟΥ	25
ΜΑΣΤΟΡΟΧΩΡΙΩΝ	75
ΜΕΤΣΟΒΟΥ	93
ΜΟΛΟΣΣΩΝ	14
ΜΠΙΖΑΝΙΟΥ	90
ΠΑΜΒΩΤΙΔΑΣ	120
ΠΑΣΣΑΡΩΝΟΣ	210
ΠΕΡΑΜΑΤΟΣ	127
ΠΡΑΜΑΝΤΩΝ	9
ΣΕΛΛΩΝ	2
ΤΖΟΥΜΕΡΚΩΝ	9
ΤΥΜΦΗΣ	63
ΚΟΙΝ. ΑΕΤΟΜΗΛΙΤΣΑΣ	0
ΚΟΙΝ. ΒΑΘΥΠΕΔΟΥ	0
ΚΟΙΝ. ΒΟΒΟΥΣΗΣ	2
ΚΟΙΝ. ΔΙΣΤΡΑΤΟΥ	20
ΚΟΙΝ. ΚΑΛΑΡΥΤΩΝ	5
ΚΟΙΝ. ΛΑΒΔΑΝΗΣ	4
ΚΟΙΝ. ΜΑΤΣΟΥΚΙΟΥ	2
ΚΟΙΝ. ΜΗΛΕΑΣ	0
ΚΟΙΝ. ΝΗΣΟΥ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ	1
ΚΟΙΝ. ΠΑΠΙΓΚΟΥ	9
ΚΟΙΝ. ΠΩΓΩΝΙΑΝΗΣ	44
ΚΟΙΝ. ΣΥΡΑΚΟΥ	5
ΚΟΙΝ. ΦΟΥΡΚΑΣ	8
ΣΥΝΟΛΟ	2.889

Στον παραπάνω Πίνακα βλέπουμε ότι ο Δήμος Ιωαννιτών έρχεται πρώτος με 1091 μετανάστες περίπου το 1/3 του συνόλου και ακολουθεί ο δήμος Πασσαρώνος με 210.

Στη σύνθεση του εργατικού δυναμικού βλέπουμε ότι οι αλλοδαποί κατέχουν το 4,63% και οι ημεδαποί το 95,37%.

Γράφημα 9. Σύνθεση εργατικού δυναμικού Νομού Ιωαννίνων

Από το σύνολο των αλλοδαπών το 70,15% (1882) είναι άντρες και το 29,85% (801) γυναίκες. Αυτό οφείλεται στον ίδιο λόγο που αναφέραμε και στο γράφημα 8.

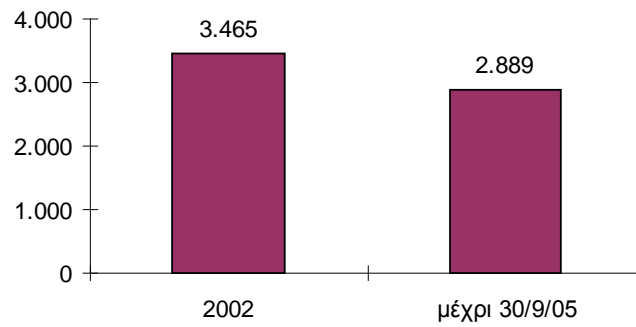
Πίνακας 2.6.4 Αλλοδαποί ανά φύλο.

ΦΥΛΟ	ΠΛΗΘΟΣ	ΠΟΣΟΣΤΟ
ΑΝΤΡΕΣ	1.882	70,15%
ΓΥΝΑΙΚΕΣ	801	29,85%
ΣΥΝΟΛΟ	2.889	100%

Ερχόμενοι στην εθνικότητα των μεταναστών σύμφωνα με τα στοιχεία το 79,30% (2.290) είναι Αλβανικής εθνικότητας και το μικρότερο ποσοστό του 20,70% (593) είναι άλλων διαφορετικών εθνικοτήτων.

Αν συγκρίνουμε τον αριθμό των αλλοδαπών εργαζομένων του 2002 με τα σημερινά στοιχεία θα δούμε ότι σήμερα είναι (θεωρητικά τουλάχιστον) είναι κατά 19,94% (576) λιγότεροι στο Νομό. Αυτό βέβαια μπορεί να είναι πλασματικό διότι με τα σημερινά στοιχεία που διαθέτουμε οι σημερινές άδειες παραμονής που είναι σε ισχύ είναι 14,69% (370) από τον συνολικό αριθμό αδειών παραμονής. Αυτό σημαίνει ότι πέραν από τους κατεξοχήν παράνομους μετανάστες, υπάρχουν και αυτοί που ενώ ήταν νομιμοποιημένοι, δεν ανανέωσαν την άδεια διαμονής στη χώρα και είτε πολλοί από αυτούς παραμένουν είτε επιστρέφουν στη χώρα προέλευσής τους.

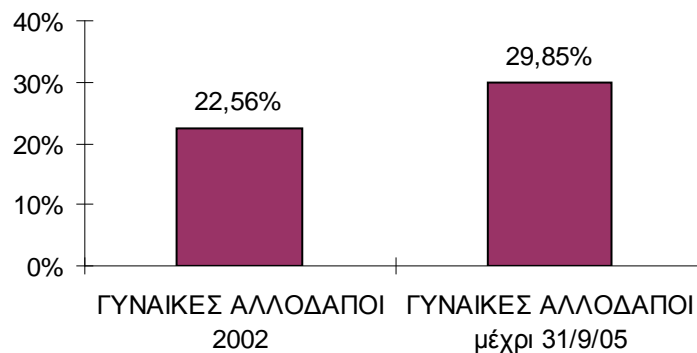
Γράφημα 10. Αριθμός αλλοδαπών το 2002 και σήμερα (μέχρι 30/9/05)

Δεν θα πρέπει επίσης να ξεχνάμε ότι το τέλος του έτους δεν έχει φτάσει και ο αριθμός αυτός μπορεί να ξεπεράσει αυτόν του 2002.

Το σίγουρο είναι ότι, βλέποντας το φύλο των μεταναστών, οι γυναίκες έχουν αυξηθεί κατά 2,43%. Αυτό συνεπάγεται ότι πολλοί από τους άντρες που ήρθαν στη χώρα πέτυχαν στην νέα αρχή της ζωής τους και φέρανε και τις συζύγους τους ή και την οικογένειά τους.

Γράφημα 11.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3

ΑΝΑΛΥΣΗ ΚΑΙ ΕΡΜΗΝΕΙΑ ΤΩΝ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ ΜΕΣΩ ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟΥ

3.1 ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η συλλογή των δεδομένων επιτεύχθηκε με τη βοήθεια ειδικά σχεδιασμένων ερωτηματολογίων τα οποία απευθύνθηκαν σε ανέργους του Ν. ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ. Ως ερωτηματολόγιο θεωρείται το έντυπο το οποίο περιέχει μια σειρά ερωτήσεων στις οποίες ο ερωτώμενος καλείται να απαντήσει γραπτώς.

Το ερωτηματολόγιο σχεδιάστηκε με τέτοιο τρόπο ώστε να είναι σε θέση να παρέχει όλες τις απαιτούμενες πληροφορίες σχετικά με τα χαρακτηριστικά του άνεργου δυναμικού του Νομού Ιωαννίνων.

Για να επιτευχθεί βέβαια ο στόχος αυτός, οι ερωτήσεις είναι έτσι δομημένες ώστε να βοηθούν στο να εντοπίζονται τόσο τα ποσοτικά όσο και τα ποιοτικά χαρακτηριστικά της υπό εξέταση ομάδας, αλλά και να εντοπιστούν οι οικονομικές και κοινωνικές επιπτώσεις της ανεργίας.

Οι ερωτήσεις που απαρτίζουν το ερωτηματολόγιο χωρίζονται σε τρεις διαφορετικές ομάδες και είναι συνολικά δεκαεννέα.

Η πρώτη ομάδα περιλαμβάνει τέσσερις ερωτήσεις σχετικές με τα προσωπικά στοιχεία του ερωτώμενου. Στοιχεία όπως το φύλο, η ηλικία, η οικογενειακή κατάσταση και ο τόπος διαμονής.

Η δεύτερη ομάδα, η οποία περιλαμβάνει και τις περισσότερες ερωτήσεις (δέκα συνολικά), μας πληροφορεί σχετικά με το εκπαιδευτικό και το εργασιακό προφίλ των ανέργων. Η δεύτερη αυτή ομάδα περιλαμβάνει λοιπόν, ουσιαστικά δύο μέρη:

I. Το πρώτο μέρος (εκπαιδευτικό προφίλ) εντοπίζεται σε στοιχεία σχετικά με τις γνώσεις των ανέργων. Αυτές σχετίζονται με το επίπεδο εκπαίδευσης, γνώσεις ξένων γλωσσών, γνώσεις χειρισμού Η/Υ και γνώσεις-ικανότητες οδήγησης.

II. Το δεύτερο μέρος (εργασιακό προφίλ) μας πληροφορεί σχετικά με το χρονικό διάστημα κατά το οποίο οι άνεργοι ήταν χωρίς εργασία, με το ποια ήταν η αιτία απώλειας της τελευταίας θέσης εργασίας τους (σχετικά με το ερώτημα αυτό οι νέοι άνεργοι, αυτοί δηλαδή που για πρώτη φορά αναζητούν εργασία, δεν επέλεξαν καμία από τις προτεινόμενες απαντήσεις) και αν θα επιθυμούσαν να υποαπασχοληθούν ή να ετεροαπασχοληθούν. Η ομάδα αυτή κλείνει με μια ερώτηση σχετικά με το πού απευθύνονται οι άνεργοι προκειμένου να βρουν εργασία.

Η τρίτη και τελευταία ομάδα ερωτήσεων περιλαμβάνει τις ειδικές ερωτήσεις, οι οποίες είναι συνολικά πέντε και στοχεύουν στον προβληματισμό των ανέργων. Με τις ερωτήσεις αυτές γίνεται μια προσπάθεια για να δοθεί μια εικόνα των αιτιών, των συνεπειών, των προσπαθειών από μέρους της πολιτείας αλλά και των προτάσεων-λύσεων για την αντιμετώπιση της ανεργίας από την οπτική γωνία των ερωτώμενων ανέργων. Επιπρόσθετα το παραπάνω ερωτηματολόγιο κλείνει με ένα ερώτημα σχετικά με το κατά πόσο η παρουσία των αλλοδαπών στο Νομό Ιωαννίνων αντιμετωπίζεται θετικά ή αρνητικά.

Το υποκείμενο της εξέτασης, όπως είναι γνωστό, είναι οι άνεργοι του Νομού Ιωαννίνων. Για να υπάρχει μια πλήρη εικόνα της διαμορφωμένης σήμερα κατάστασης στο Νομό θα έπρεπε το σύνολο των ανέργων να απαντήσει στο ερωτηματολόγιο. Η εξέταση όλων των μονάδων που απαρτίζουν τον πληθυσμό

λέγεται ολική απογραφή. Σε πολλές περιπτώσεις όμως, λόγω χρονικών και κυρίως κοστολογικών περιορισμών, αυτό είναι δύσκολο έως αδύνατο. Στην προσπάθεια να συλλεγούν οι απαραίτητες πληροφορίες αλλά και για να είναι αξιόπιστα τα αποτελέσματα έτσι ώστε να μπορούν να γενικευθούν επαγωγικά στο σύνολο του πληθυσμού, χρησιμοποιείται η μέθοδος της απλής τυχαίας δειγματοληψίας. Στην μέθοδο αυτή ένα δείγμα μεγέθους 'n' λαμβάνεται από κάποιο πληθυσμό μεγέθους 'N' κατά τέτοιο τρόπο ώστε κάθε δυνατό δείγμα μεγέθους 'h' να έχει την ίδια πιθανότητα να εκλεγεί. Σαν δείγμα καλείται η ομάδα ή το υποσύνολο του πληθυσμού από το οποίο συλλέγονται πληροφορίες κατά τέτοιο τρόπο ώστε τα αποτελέσματα να είναι αντιπροσωπευτικά για το σύνολο του μελετώμενου πληθυσμού³².

Τα ερωτηματολόγια θα συμπληρωθούν με δυο διαφορετικούς τρόπους:

I. Η μία μέθοδος η οποία θα ακολουθηθεί είναι αυτή της προσωπικής συνέντευξης και η,

II. Δεύτερη είναι η μέθοδος της αποστολής των ερωτηματολογίων στις περιπτώσεις που λόγω απόστασης δεν είναι εύκολο να εφαρμοστεί η μέθοδος της προσωπικής συνέντευξης.

Τέλος, μετά την ολοκλήρωση της διαδικασίας συμπλήρωσης των ερωτηματολογίων, η έρευνα ολοκληρώνεται με την ανάλυση και ερμηνεία των αποτελεσμάτων. Η επεξεργασία των ερωτηματολογίων πραγματοποιείται με τη βοήθεια του Στατιστικού Πακέτου για τις Κοινωνικές Επιστήμες (Statistical Package for the Social Sciences-SPSS).

Ο αριθμός-δείγμα των ερωτηθέντων ανέργων που χρησιμοποιήθηκε για τη συλλογή δεδομένων και εξαγωγή αποτελεσμάτων είναι 120.

Για να αποφευχθεί οποιαδήποτε σύγχυση του αναγνώστη οι αναλυτικοί πίνακες που προέκυψαν ύστερα από την επεξεργασία των απαντήσεων, με τη χρήση του SPSS, παρουσιάζονται στο Παράρτημα.

3.2 ΑΝΑΛΥΣΗ ΚΑΙ ΕΡΜΗΝΕΙΑ ΤΩΝ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ ΤΗΣ

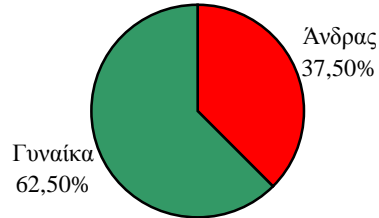
ΕΡΕΥΝΑΣ

3.2.1 Ανάλυση και ερμηνεία των αποτελεσμάτων της πρώτης ομάδας ερωτήσεων

ΠΡΟΣΩΠΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΕΡΩΤΩΜΕΝΩΝ

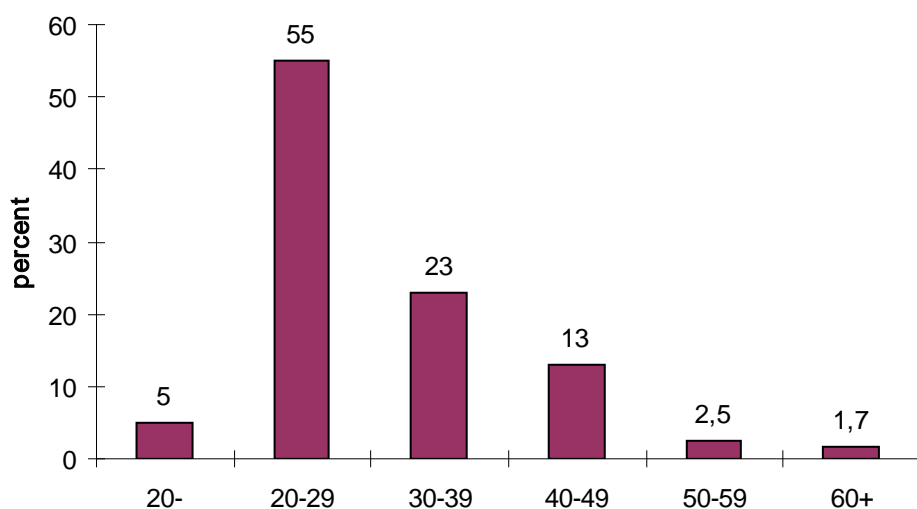
³² Δημητριάδη Ζωή, «Μεθοδολογία Επιχειρηματικής Έρευνας», Εκδόσεις Interbooks.

Γράφημα 1: Ποιο είναι το φύλο σας;

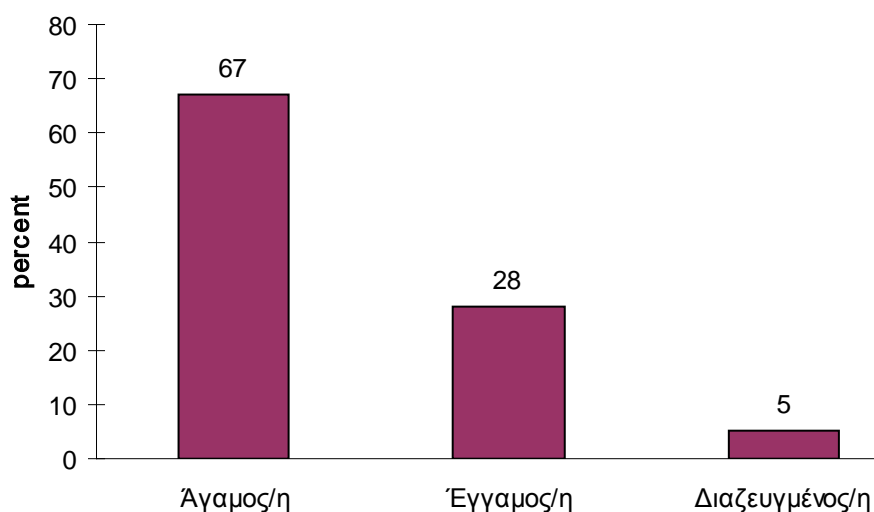
Βλέπουμε από το παραπάνω γράφημα ότι το 37,5% των ερωτηθέντων ανέργων είναι άνδρες και το 62,5% είναι γυναίκες. Αυτό επαληθεύεται και από τα συλλεγμένα στοιχεία που καταγράψαμε στο δεύτερο κεφάλαιο από το παρατηρητήριο απασχόλησης του ΟΑΕΔ , τα οποία δείχνουν ότι οι άνδρες αποτελούν το 30,22% του άνεργου εργατικού δυναμικού και οι γυναίκες το 69,78% αυτού. Η σχετική διαφορά μεταξύ των δύο ερευνών είναι σαφές ότι οφείλεται στο μικρό δείγμα που χρησιμοποιήθηκε για να απαντήσει στο ερωτηματολόγιο. Παρ' όλα αυτά διαμορφώθηκε μια σαφή εικόνα , για το ότι η ανεργία στο Νομό Ιωαννίνων μαστίζει αλλά όπως έχουμε καταγράψει και σε ολόκληρη τη χώρα τις γυναίκες με συντριπτικά ποσοστά έναντι των ανδρών.

Γράφημα 2: Πόσο ετών είστε;

Κύρια παρατήρηση που προκύπτει από τα στοιχεία της κατανομής των ανέργων ανά ηλικιακή ομάδα είναι ότι συνολικά το 82,5% του δείγματος έχουν ηλικία έως και 39 ετών. Αναλυτικότερα το μεγαλύτερο μέρος και περισσότερο από το μισό (55%) των ερωτηθέντων αποτελείται από άτομα ηλικίας μεταξύ 20-29 ετών. Η παραπάνω παρατήρηση είναι ίσως ενδεικτική της κατάστασης που επικρατεί σήμερα στον Ν. Ιωαννίνων με το πιο παραγωγικό κομμάτι της οικονομίας να παραμένει ανενεργό και χωρίς ευκαιρίες απασχόλησης. Η επόμενη ηλικιακή ομάδα που πλήττεται κατά πολύ είναι η ομάδα των 30-39 ετών με ποσοστό 22,5%. Τα ποσοστά των ομάδων κάτω των 20, 50-59 και πάνω των 60 είναι χαμηλά: 5%, 2,5% και 1,7% αντίστοιχα.

Γράφημα 3: Ποια είναι η οικογενειακή σας κατάσταση;

Μεγάλο ενδιαφέρον παρουσιάζει και η οικογενειακή κατάσταση των ανέργων. Η συντριπτική πλειοψηφία των ερωτηθέντων ατόμων είναι άγαμοι και το ποσοστό τους φτάνει το 66,7%, ένα ποσοστό της τάξεως του 28% δηλώνει έγγαμο και ένα μικρό ποσοστό δηλώνει διαζευγμένο. Το υψηλό ποσοστό των άγαμων ίσως έχει την εξήγηση του στο γεγονός ότι η ανεργία αποτελεί ανασταλτικό παράγοντα για έναν νέο/α στην απόφαση να δημιουργήσει οικογένεια. Μια εργασία η οποία θα προσέφερε το απαραίτητο εισόδημα ώστε να συντηρηθεί μια οικογένεια, δεν υπάρχει. Επιπλέον, με την παρούσα κατάσταση σήμερα χρειάζεται να δουλεύουν και ο άντρας και η γυναίκα για να συντηρηθεί μια οικογένεια. Οπότε ένα ζευγάρι εκ του οποίου ο ένας εκ των δύο είναι άνεργος/η θα το σκεφτεί πολύ σοβαρά και ίσως να μην πάρει θετική απόφαση στη δημιουργία οικογένειας.

Ερώτηση 4: Σε ποιο δήμο του Ν. Ιωαννίνων διαμένετε;

Σχετικά με την τελευταία της πρώτης ομάδας, όπως ειπώθηκε απαντήθηκαν 120 ερωτηματολόγια.

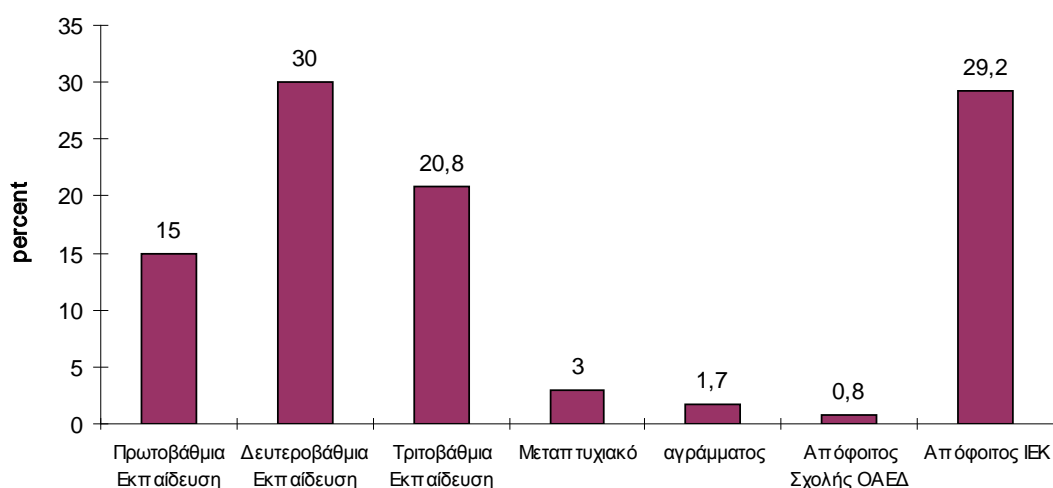
Στο δήμο Ιωαννιτών συμπληρώθηκαν 80 ερωτηματολόγια που αντιστοιχούν στο 66% του συνόλου. Σε μια προσπάθεια να αποτυπωθεί όσο το δυνατόν πληρέστερα η εικόνα του φαινομένου στο νομό, συμπληρώθηκαν ακόμη 40 ερωτηματολόγια (33,4%) σε 10 ακόμη μεγάλους δήμους του Νομού Ιωαννίνων. Αναλυτικότερα: στο δήμο Παμβώτιδας 7, στο δήμο Πασσαρώνος 6, στους δήμους Αγ. Δημητρίου και Ανατολής από 5, στους δήμους Κόνιτσας και Περάματος από 4, στο δήμο Μετσόβου 3 και τέλος στους δήμους Μολοσσών, Εγνατίας και Καλπακίου από 2 ερωτηματολόγια.

Είναι προφανής ο λόγος για τον οποίο το 66,6% των ερωτηματολογίων απαντήθηκε στα Ιωάννινα, αυτός είναι ότι το μεγαλύτερο μέρος του πληθυσμού του Νομού βρίσκεται συγκεντρωμένο στην πόλη των Ιωαννίνων. Επίσης, ο Νομός Ιωαννίνων διαθέτει 28 δήμους και 13 κοινότητες οπότε είναι αντιληπτό ότι είναι σχεδόν ανέφικτο να πραγματοποιηθεί δειγματοληψία που να καλύπτει ολόκληρο το φάσμα του Νομού.

3.2.2. Ανάλυση και ερμηνεία των αποτελεσμάτων της δεύτερης ομάδας ερωτήσεων

ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΚΑΙ ΕΡΓΑΣΙΑΚΟ ΠΡΟΦΙΛ ΤΩΝ ΑΝΕΡΓΩΝ

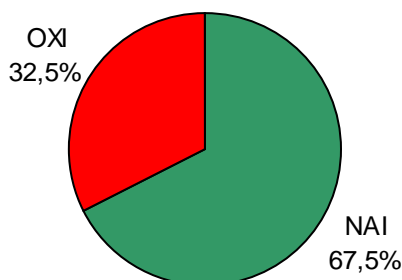
Γράφημα 4: Τι επίπεδο εκπαίδευσης έχετε;

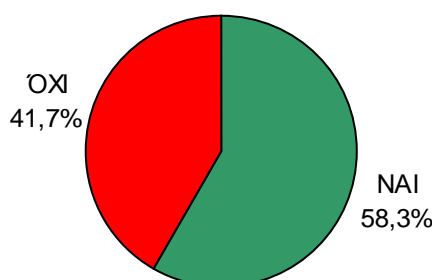
Μελετώντας τα στοιχεία σχετικά με το εκπαιδευτικό επίπεδο των ανέργων αξίζει να αναφέρουμε ότι το ποσοστό των ανέργων που έχουν ολοκληρώσει την 2^οβάθμια εκπαίδευση είναι 30% και το ποσοστό αυτών που έχουν αποφοιτήσει από κάποιο ΙΕΚ είναι 29,2%. Δυο αρκετά υψηλά ποσοστά. Ιδιαίτερα στην περίπτωση των ΙΕΚ μπορούμε να συμπεράνουμε ότι υπάρχει πιθανή έλλειψη προγραμματισμού, ο οποίος θα όφειλε να κατευθύνει τους νέους προς ειδικότητες που παρουσιάζουν ζήτηση στην αγορά εργασίας. Σημαντικό επίσης εμφανίζεται και το ποσοστό των ανέργων που έχουν ολοκληρώσει την τριτοβάθμια εκπαίδευση (20,8%). Αυτό λοιπόν καταδεικνύει την αναγκαιότητα της αναμόρφωσης και του εκσυγχρονισμού των προπτυχιακών προγραμμάτων σπουδών και του συστήματος που διέπει αυτή τη βαθμίδα στο σύνολό της καθώς εμφανίζεται μια απόσταση μεταξύ του προγραμματισμού της πολιτείας και των πραγματικών απαιτήσεων της αγοράς εργασίας. Μικρότερο αλλά εξίσου σημαντικό εμφανίζεται το ποσοστό των ερωτηθέντων που έχουν ολοκληρώσει την πρωτοβάθμια εκπαίδευση (15%). Το ότι είναι μικρότερο το ποσοστό αυτό από τα προηγούμενα ίσως ανάγεται στο γενικότερο εκπαιδευτικό επίπεδο του πληθυσμού της περιοχής στην οποία διαμένουν. Για παράδειγμα οι κάτοικοι συνήθως των χωριών θα ασχοληθούν με τον πρωτογενή τομέα κάτι που ίσως και να αποτελεί τοπική παράδοση. Έτσι οι νέοι άνθρωποι των μη αστικών περιοχών αναλαμβάνουν ίσως την γεωργική ή κτηνοτροφική επιχείρηση των γονέων τους. Στους ίδιους παραπάνω λόγους, ή στις ιδιαίτερες κοινωνικές ή οικονομικές συνθήκες του τόπου διαμονής μπορεί να οφείλεται και το 1,7% των αγράμματων ανέργων. Στις υπόλοιπες κατηγορίες εντύπωση κάνει το (πολύ μικρό

βέβαια) ποσοστό όσων διαθέτουν μεταπτυχιακό τίτλο (2,5%) ενώ οι απόφοιτοι σχολών Ο.Α.Ε.Δ. καλύπτουν μόλις το 0,8% επί του συνόλου των ανέργων.

Γράφημα 5: Γνωρίζετε ξένες γλώσσες;

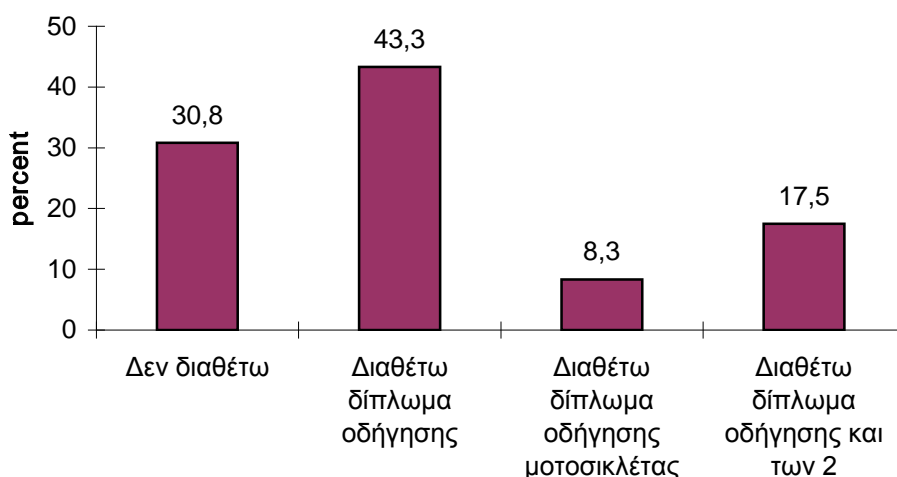
Γράφημα 6: Διαθέτετε γνώσεις χειρισμού Η/Υ;

Έτσι όπως διαμορφώνεται σήμερα η κατάσταση στην αγορά εργασίας η γνώση μίας, τουλάχιστον, αν όχι παραπάνω, ξένης γλώσσας και η γνώση χειρισμού Η/Υ θεωρούνται απαραίτητα προσόντα στις περισσότερες ευκαιρίες για δουλειά, για όποιον επιθυμεί να εργαστεί. Οι άνεργοι που έχουν αντιληφθεί αυτή την ανάγκη να έχουν απαραίτητα εφόδια, για εύρεση εργασίας, όπως το να γνωρίζουν μια ξένη γλώσσα και να χειρίζονται Η/Υ είναι σε ποσοστά 67,5% και 58,3% αντίστοιχα. Από όσους άνεργους ρωτήθηκαν τα 2/3 δήλωσαν ότι γνωρίζουν καλή χρήση μιας τουλάχιστον ξένης γλώσσας ποσοστό υψηλό μεν αλλά για τη σημερινή δυναμική εποχή χαμηλό ακόμη. Η εικόνα είναι ακόμη πιο διαφορετική, ίσως και απογοητευτική για το χαμηλό ποσοστό όσων γνωρίζουν το πώς να χειρίζονται έναν Η/Υ. Παρόλο που είναι πάνω από το 50%, δεν θεωρείται ικανοποιητικό, αν αναλογιστούμε και το γεγονός πως το 82,5% του δείγματος είναι νέοι έως 39 ετών.

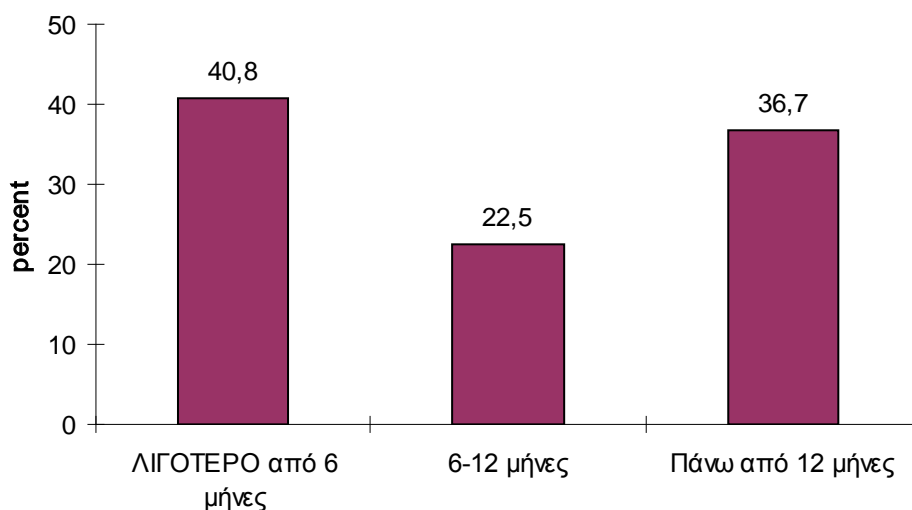
Φαίνεται επίσης ότι ένα ποσοστό της τάξεως του 46,7% γνωρίζει μια ξένη γλώσσα και ταυτόχρονα χρήση Η/Υ, παραταύτα παραμένει χωρίς εργασία. Το φαινόμενο αυτό δείχνει τον μεγάλο ανταγωνισμό που επικρατεί στην αγορά εργασίας όπου συγκεντρώνονται πολλοί υποψήφιοι, οι οποίοι διαθέτουν πληθώρα προσόντων και μοιραία κάποιοι από αυτούς παραμένουν χωρίς εργασία.

Γράφημα 7: Διαθέτετε δίπλωμα οδήγησης;

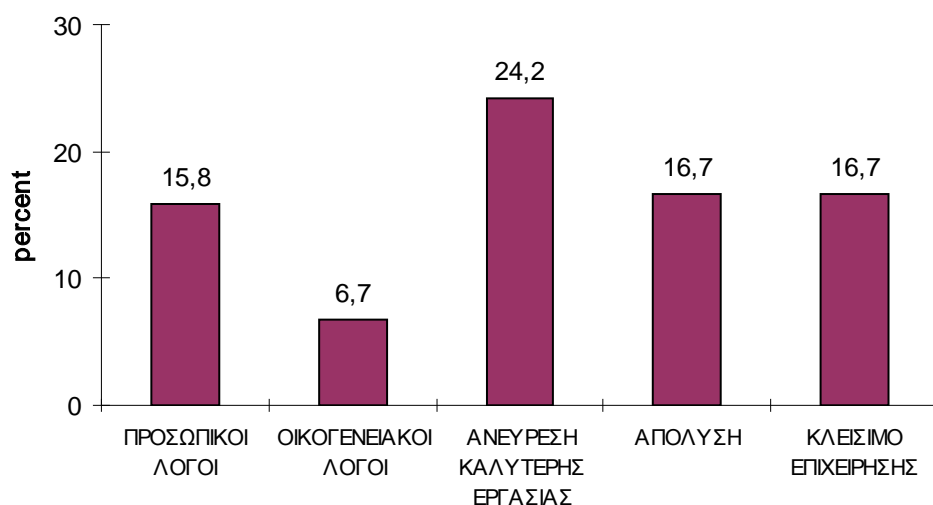
Δεν είναι λίγες οι εργασίες των οποίων οι ιδιαίτερες συνθήκες απαιτούν από τους υποψήφιους να διαθέτουν δίπλωμα οδήγησης αυτοκινήτου ή μοτοσικλέτας. Αυτό ισχύει ιδιαίτερα σε θέσεις εργασίας όπου η συχνή μετακίνηση του εργαζομένου για την επαφή π.χ. με τους πελάτες, με τα υποκαταστήματα, τις δημόσιες υπηρεσίες ή τις τράπεζες κ.λ.π. είναι απαραίτητη. Οι άνεργοι που ανταποκρίνονται σε αυτές τις απαιτήσεις καταλαμβάνουν πάνω από το 69% του συνόλου ενώ αντίθετα αυτοί που δεν γνωρίζουν να οδηγούν φθάνουν το 30,8. Αναλυτικότερα το μεγαλύτερο ποσοστό το καταλαμβάνουν όσοι διαθέτουν δίπλωμα οδήγησης αυτοκινήτου με ποσοστό 43,3%. Έπονται όσοι διαθέτουν δίπλωμα οδήγησης αυτοκινήτου και μοτοσικλέτας και τέλος ένα μικρό μέρος, με ποσοστό 8,3% διαθέτει μόνο δίπλωμα οδήγησης μοτοσικλέτας.

Γράφημα 8: Πόσο χρονικό διάστημα έχει παρέλθει από την τελευταία φορά που εργασθήκατε;

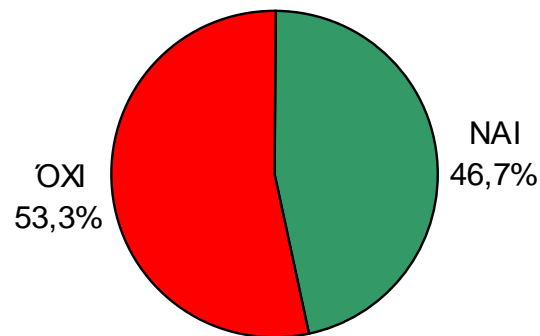
Το παραπάνω γράφημα αποτελεί ένα από τα κύρια σημεία της μελέτης. Το μεγαλύτερο ποσοστό των ανέργων που είναι 40,8% έχει να εργαστεί λιγότερο από έξι μήνες, αυτό είναι ένα ευτυχές γεγονός. Στον αντίποδα όμως βλέπουμε ότι αυτοί που πλήττονται ουσιαστικά περισσότερο είναι οι μακροχρόνια άνεργοι, αυτοί δηλαδή που έχουν να εργαστούν τουλάχιστον 12 μήνες. Το ποσοστό αυτών των ανθρώπων φτάνει το 36,7% το οποίο είναι υψηλότατο, και θα πρέπει άμεσα να ληφθούν μέτρα για την δραστική μείωσή του. Από το 36,7% το 10% αποτελείται από άνδρες και το 26,7% από γυναίκες (Πίνακας 20 Παραρτήματος) άλλη μια απόδειξη ότι το ασθενές φύλο μαστίζεται από την ανεργία. Όσον αφορά την ηλικιακή κατανομή των μακροχρόνια ανέργων το 15% είναι ηλικίας 20-29 ετών, το 12,5% ηλικίας 30-39 ετών, το 6,75% ηλικίας 40-49 ετών και το 2,5% ηλικίας 50-59 ετών, (Πίνακας 19 Παραρτήματος).

Γράφημα 9: Ποια ήταν η αιτία απώλειας της τελευταίας θέσης εργασίας σας;

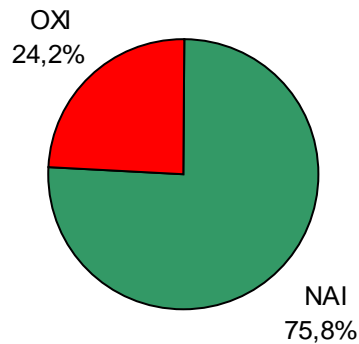
Μεγάλο ενδιαφέρον παρουσιάζουν οι αιτίες απώλειας της τελευταίας θέσης εργασίας των ανέργων. Στο σύνολο των ανέργων η αιτία απώλειας θέσης εργασίας με τη μεγαλύτερη συχνότητα είναι η ανεύρεση καλύτερης εργασίας με ποσοστό 24,2%. Φαίνεται λοιπόν πως το μεγαλύτερο ποσοστό εργαζομένων αποφάσισε οικειοθελώς να εγκαταλείψει τη θέση εργασίας του, ίσως με σκοπό να βρει άλλη με υψηλότερες αμοιβές, ίσως μια θέση εργασίας που να προσδίδει μεγαλύτερο κοινωνικό κύρος ή πολύ απλά συνειδητοποίηση του εργαζομένου ότι οι φιλοδοξίες του δεν θα ικανοποιούνταν στην θέση εργασίας που κάλυπτε. Αυτό το 24,2% ανήκει σύμφωνα με το 1^ο κεφάλαιο στην εκούσια ανεργία τριβής και στις τρεις υποκατηγορίες της. Στη συνέχεια ακολουθεί ο λόγος της απόλυσης και ο λόγος της παύσης της λειτουργίας της επιχείρησης με ακριβώς ίδιο ποσοστό που είναι 16,7%. Οι προσωπικοί λόγοι οδήγησαν το 15,8% του δείγματος στην ανεργία, ενώ τέλος οι οικογενειακοί λόγοι καλύπτουν το 6,7% των αιτιών απώλειας της τελευταίας θέσης εργασίας. Με μια προσεκτικότερη ματιά παρατηρείται ότι το συνολικό ποσοστό αγγίζει το 80% του συνόλου του δείγματος. Το υπόλοιπο 20% των ερωτηθέντων άφησε αναπάντητη την ερώτηση αυτή. Το φαινόμενο αυτό έχει πολύ απλή εξήγηση. Το μέρος αυτό του δείγματος αποτελείται από νέους άνεργους. Άτομα τα οποία για πρώτη φορά αναζητούν εργασία. Το 20% είναι αρκετά υψηλό ποσοστό για ανθρώπους που εισέρχονται για πρώτη φορά στην αγορά εργασίας και είναι ενδεικτικό ότι στο Νομό Ιωαννίνων επικρατεί αυτή η κατάσταση.

Γράφημα 10: Θα επιθυμούσατε μια εργασιακή σχέση που δεν θα είχε τα χαρακτηριστικά της πλήρους απασχόλησης;

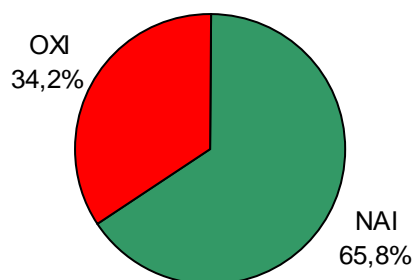
Οι απόψεις του δείγματος δείχνουν να μοιράζονται, στη συνέχεια, αναφορικά με την επιθυμία τους να εργασθούν σε θέσεις οι οποίες δεν θα είχαν τα χαρακτηριστικά της πλήρους απασχόλησης. Το μεγαλύτερο μέρος των ανέργων δεν θα ήθελε να εργαστεί χωρίς τα χαρακτηριστικά της πλήρους απασχόλησης. Το ποσοστό που απάντησε αρνητικά είναι 53,3%. Αντίθετα το 46,7% του δείγματος δήλωσε ότι θα μπορούσε να εργαστεί υπό το καθεστώς της μερικής απασχόλησης. Εύλογο είναι να σκεφτεί κανείς ότι αυτοί που απάντησαν όχι, φοβούνται για τις μειωμένες αποδοχές που θα εισέπρατταν κάνοντας μια δουλειά υπό μερική απασχόληση και ο λόγος είναι ότι θεωρούν ότι δεν θα μπορούσαν να ανταπεξέλθουν στις αυξημένες ανάγκες της σύγχρονης ζωής. Τα μέλη του δείγματος που απάντησαν θετικά δείχνοντας μία διάθεση συμβιβασμού ή υποχώρησης είναι διατεθειμένοι να εργαστούν κάτω από αυτές τις συνθήκες εφόσον δεν μπορούν να βρουν μία άλλη δουλειά. Το ποσοστό αυτό ανήκει στην συγκαλυμμένη ή λανθάνουσα ανεργία.

Γράφημα 11: Θα βλέπατε θετικά την προοπτική ετεροαπασχόλησης;

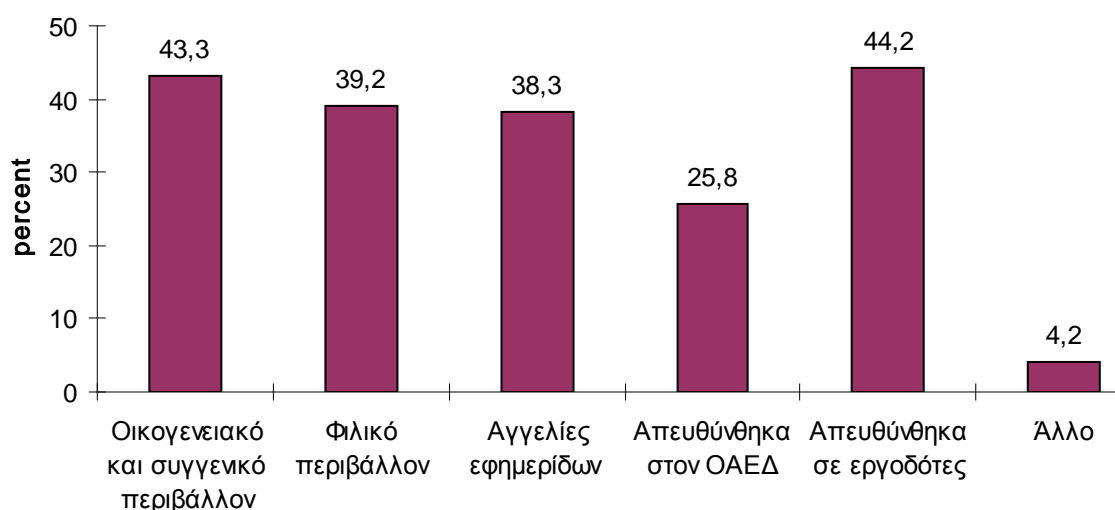
Σε αυτή την ερώτηση βλέπουμε ότι η συντριπτική πλειοψηφία, με ένα ποσοστό που αγγίζει το 75,8% απαντάει θετικά στην επιλογή της ετεροαπασχόλησης. Να ασχοληθεί δηλαδή με κάτι άλλο από αυτό που έχει σπουδάσει. Αυτό το ποσοστό ανήκει επίσης στην λανθάνουσα ανεργία που έχουμε αναφέρει στο 1^ο κεφάλαιο, και είναι ενδεικτικό ότι προτιμά κάποιος να δουλεύει με πλήρες ωράριο άρα και πλήρεις αποδοχές, έστω και σε κάτι διαφορετικό από αυτό στο οποίο έχει ειδικευτεί. Άλλωστε και οι συνθήκες στην αγορά εργασίας δεν δίνουν και πολλές επιλογές απασχόλησης σε κάποιον που έχει ανάγκη να δουλέψει. Αντίθετα ένα πολύ μικρό ποσοστό του δείγματος της τάξεως του 24,2% είναι αποφασισμένο να ασχοληθεί και να εξασκήσει αυτό το οποίο σπούδασε από το να βρει μια οποιαδήποτε εργασία. Το ποσοστό αυτό είναι το ίδιο με το ποσοστό που φεύγει από μία δουλειά για ανεύρεση καλύτερης. Άρα λοιπόν με ασφάλεια μπορούμε να πούμε ότι αποτελεί και αυτό μέρος της εκούσιας ανεργίας.

Γράφημα 12: Θα βλέπατε θετικά την προοπτική ανάληψης από μέρος σας επενδυτικών πρωτοβουλιών;

Αντιλαμβανόμενοι τη μεγάλη δυσκολία εύρεσης εργασίας πολλοί είναι οι άνεργοι που θα επιθυμούσαν να «στήσουν» τη δική τους επιχείρηση εκμεταλλευόμενοι το ευνοϊκό κλίμα και τα θετικά χρηματοδοτικά κίνητρα των προγραμμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης και του κράτους. Το 65,8% των ανέργων λοιπόν απάντησε πως θα έβλεπε θετικά την προοπτική ανάληψης από μέρους τους επιχειρηματικών πρωτοβουλιών ενώ αντίθετα το υπόλοιπο 34,2% δεν θα το επιθυμούσε φοβούμενο ίσως το αναπόφευκτο ρίσκο που εμπεριέχει κάθε τέτοιο εγχείρημα.

Γράφημα 13: Ποιες είναι οι πηγές πληροφόρησης των ανέργων σχετικά με την αναζήτηση εργασίας;

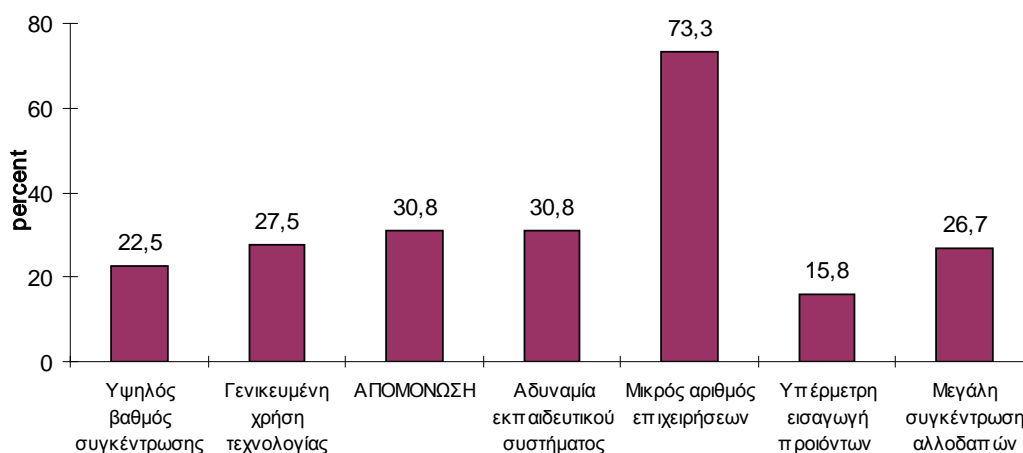
Ποιες είναι όμως οι πηγές πληροφόρησης των ανέργων σχετικά με την αναζήτηση εργασίας; Εξετάζοντας τον παραπάνω πίνακα αυτό που κάνει εντύπωση είναι το σχετικά υψηλό ποσοστό χρήσης διαφόρων πηγών. Το γεγονός αυτό δείχνει μια υψηλή ένταση αναζήτησης εργασίας από τους άνεργους οι οποίοι με στόχο να επιτύχουν τα καλύτερα αποτελέσματα, δηλαδή την εύρεση εργασίας δεν περιορίζονται σε ορισμένες μονάχα πηγές αλλά προσπαθούν να έχουν πολύπλευρη πληροφόρηση. Οι κυριότερες πηγές αναζήτησης είναι οι απευθείας προσέγγιση των εργοδοτών με ποσοστό 44,2% και το οικογενειακό-συγγενικό περιβάλλον με ποσοστό 43,3%. Σχετικά με τα παραπάνω βλέπουμε ότι οι άνεργοι προτιμούν την άμεση επαφή με τους εργοδότες αλλά παράλληλα επιμένουν στις παραδοσιακές μεθόδους αναζήτησης εργασίας μέσω του συγγενικού περιβάλλοντος, ενδεικτικό των δομών της ελληνικής οικογένειας. Ακολουθούν το φιλικό περιβάλλον και οι αγγελίες

εφημερίδων με ποσοστά 39,2% και 38,3% αντίστοιχα, ενώ σχετικά χαμηλό σε σχέση με τις άλλες πηγές είναι το ποσοστό αυτών που εμπιστεύονται τον ΟΑΕΔ προκειμένου να βρουν απασχόληση (25,8%). Τέλος, ένα μικρό ποσοστό (4,2%) δεν δήλωσε κάτι συγκεκριμένο αλλά απάντησε πως χρησιμοποίησε άλλες πηγές χωρίς να τις προσδιορίζει. Στην απάντηση αυτή οι ερωτώμενοι μπορούσαν να επιλέξουν όσες απαντήσεις επιθυμούσαν.

3.2.3 Ανάλυση και ερμηνεία των αποτελεσμάτων της τρίτης ομάδας ερωτήσεων

ΕΙΔΙΚΕΣ ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

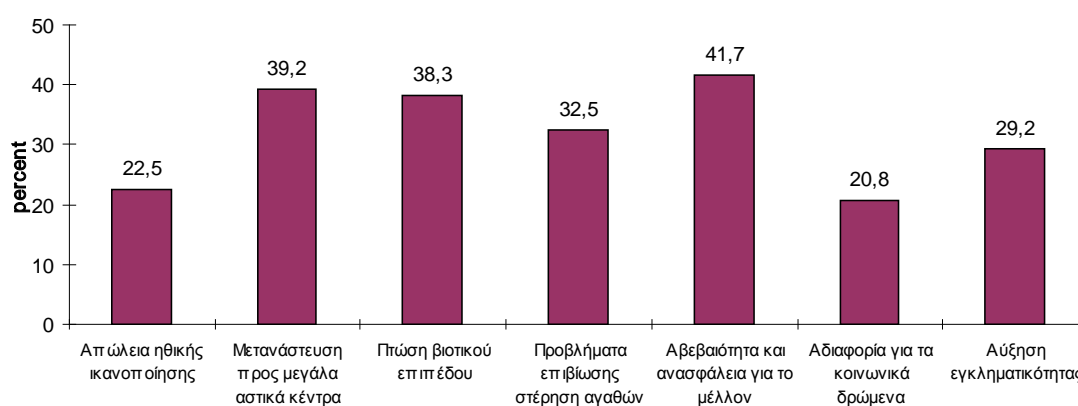
Γράφημα 14: Ποια θεωρείτε πως είναι τα κύρια αίτια της ανεργίας στο Νομό Ιωαννίνων;

Στην παραπάνω ερώτηση αυτό που ξεχωρίζει είναι το μεγάλο ποσοστό (73,3%) των ερωτηθέντων που θεωρεί ως κύρια αιτία της ανεργίας τον μικρό αριθμό επιχειρήσεων ικανών να προσφέρουν θέσεις απασχόλησης. Καμία νέα βιομηχανία δεν έχει εγκατασταθεί αντίθετα υπάρχουν περιπτώσεις που άλλες είτε έχουν κλείσει, είτε έχουν φύγει από την περιοχή, όπως για παράδειγμα η ΕΛΒΙΕΞ. Οι υπόλοιπες απαντήσεις βρίσκονται αρκετά πιο πίσω από την πρώτη αλλά κατέχουν επίσης υψηλά ποσοστά. Στη δεύτερη θέση συναντούμε με ποσοστό 30,8% την απομόνωση του νομού από την υπόλοιπη Ελλάδα. Είναι γεγονός ότι ο Νομός και γενικότερα η περιφέρεια ΗΠΕΙΡΟΥ πάσχει από οδικό σύστημα που θα την φέρνει πιο κοντά στις μεγάλες πόλεις της Ελλάδας. Επιπρόσθετα η ΗΠΕΙΡΟΣ δεν διαθέτει σιδηροδρομικό δίκτυο κάτι το οποίο κάνει την κατάσταση ακόμη δυσκολότερη. Το ίδιο ποσοστό κατέχει, σύμφωνα με τους ερωτηθέντες, και η αδυναμία του εκπαιδευτικού

συστήματος να εναρμονιστεί στις απαιτήσεις και τις ανάγκες της σύγχρονης δυναμικής αγοράς εργασίας. Ακολουθεί με ποσοστό 27,5% η γενικευμένη χρήση της τεχνολογίας σε όλες τις φάσεις της παραγωγικής διαδικασίας. Στη συνέχεια οι ερωτώμενοι με ποσοστό 26,7% επέλεξαν ότι η ανεργία στο Νομό οφείλεται στη μεγάλη συγκέντρωση αλλοδαπών μεταναστών κάτι το οποίο δεν ισχύει, γιατί σύμφωνα με τα στοιχεία που έχουμε το αλλοδαπό εργατικό δυναμικό αποτελεί το 5,9% του συνολικού εργατικού δυναμικού του Νομού. Ακολουθεί, η υψηλή συγκέντρωση του πληθυσμού και της παραγωγής στα αστικά κέντρα (στην προκειμένη περίπτωση στο Νομό Ιωαννίνων) με 22,5% και τέλος με ποσοστό 15,8% την μεγάλη και υπέρμετρη εισαγωγή ξένων προϊόντων που οδηγεί στη μείωση της ζήτησης των εγχώριων-ντόπιων προϊόντων άρα και στη μείωση της παραγωγικότητας και κατά συνέπεια και στη μείωση των θέσεων εργασίας.

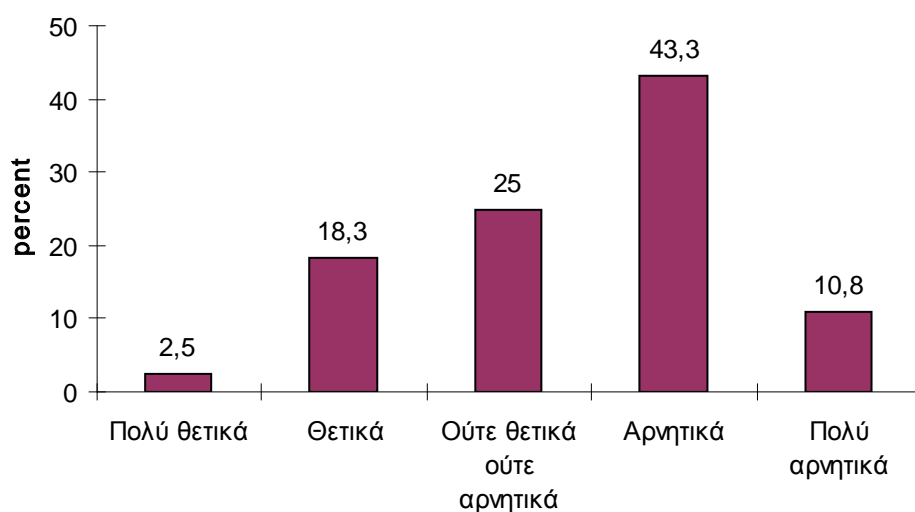
Γράφημα 15: Ποιες θεωρείτε ως τις σημαντικότερες συνέπειες της ανεργίας για τους ανέργους;

Όπως είναι προφανές η αβεβαιότητα και η ανασφάλεια για το μέλλον είναι σύμφωνα με το δείγμα η σημαντικότερη συνέπεια της ανεργίας με ποσοστό 41,7%. Είναι σαφές πως η ανεργία και κατ' επέκταση η έλλειψη εισοδήματος εμποδίζει τους ανέργους να δουν αισιόδοξα το μέλλον τους και ίσως αυτό είναι και ένας από τους λόγους για τους οποίους οδηγούνται στην απόφαση να εγκαταλείψουν την περιοχή διαμονής τους αναζητώντας καλύτερη τύχη κάπου αλλού. Αυτή θεωρείται, με ποσοστό 39,2% η δεύτερη σημαντικότερη συνέπεια. Δηλαδή η μετανάστευση προς τα μεγάλα αστικά κέντρα. Παρακάτω εντοπίζουμε την πτώση του βιοτικού επιπέδου με ποσοστό 38,3% η οποία είναι αλληλένδετη με την επόμενη παρατήρηση του δείγματος που είναι τα προβλήματα επιβίωσης και στέρξης αγαθών με ποσοστό

32,5%. Οι ανάγκες οι οποίες είναι αυξημένες για τον σύγχρονο άνθρωπο, των αστικών κυρίως κέντρων, δεν μπορούν να καλυφθούν χωρίς ένα επαρκές εισόδημα και η στέρηση βασικών αναγκών και αγαθών, αποτελούν κυρίαρχο πρόβλημα. Η αύξηση της εγκληματικότητας ακολουθεί με ποσοστό 29,2%. Στην περίπτωση αυτή έχουμε να κάνουμε με τη δυσμενέστερη συνέπεια της ανεργίας. Η εγκληματικότητα αυξάνει ραγδαία ιδιαίτερα στα μεγάλα αστικά κέντρα. Οδηγούμενοι από την έλλειψη χρημάτων δεν είναι λίγοι αυτοί που ζουν μέσω της παρανομίας. Η απώλεια της δημιουργικής αίσθησης και της ηθικής ικανοποίησης που προσφέρει η εργασία θεωρείται από το 22,5% των ερωτηθέντων ανέργων ως η αμέσως επόμενη συνέπεια. Η εργασία πέρα από τα οικονομικά οφέλη που προσφέρει, αποτελεί και ένα μέσο ολοκλήρωσης της προσωπικότητας του ατόμου. Τέλος, με 20,8% των απαντήσεων βρίσκουμε την αδιαφορία για τα κοινωνικά και πολιτικά δρώμενα. Κι αυτή είναι μια πραγματικότητα που σύμφωνα με έρευνες το πρόβλημα εντοπίζεται στις νεαρότερες ηλικίες.

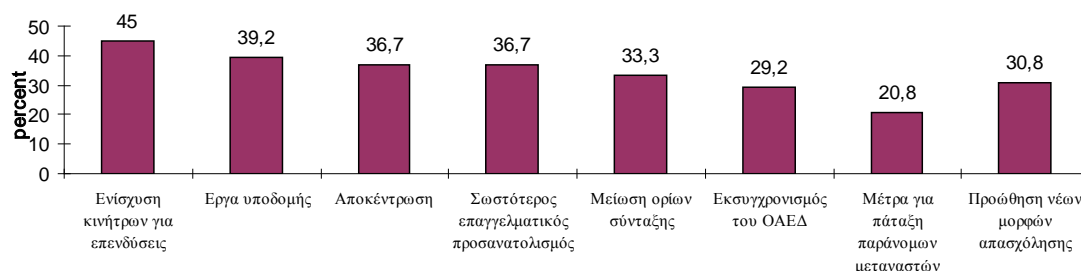
Γράφημα 16: Πώς κρίνετε τις προσπάθειες της πολιτείας για την αντιμετώπιση του φαινομένου της ανεργίας στο Νομό Ιωαννίνων;

Προσεγγίζοντας την αντιμετώπιση της ανεργίας ζητήσαμε την γνώμη των ανέργων σχετικά με τις προσπάθειες των επίσημων φορέων της πολιτείας προς την κατεύθυνση αυτή. Το μεγαλύτερο μέρος των ανέργων φαίνεται δυσαρεστημένο από τις πολιτικές αντιμετώπισης του προβλήματος. Το 43,3% των ανέργων κρίνει αρνητικά τις προσπάθειες και το 10,8% πολύ αρνητικά. Το 25% ουσιαστικά δεν παίρνει θέση και κρίνει τις προσπάθειες μάλλον αδιάφορες ενώ οι θετικές γνώμες συγκεντρώνουν τα χαμηλότερα ποσοστά με 18,3%. Θετικά και μόλις το 2,5% πολύ

θετικά. Είναι γεγονός πως οι προσπάθειες αντιμετώπισης της ανεργίας στο Νομό Ιωαννίνων είτε είναι λιγοστές είτε αποβαίνουν άκαρπες.

Γράφημα 17: Ποιες από τις παρακάτω προτάσεις-λύσεις προτείνετε ως πιο σημαντικές στην προσπάθεια αντιμετώπισης του φαινομένου της ανεργίας;

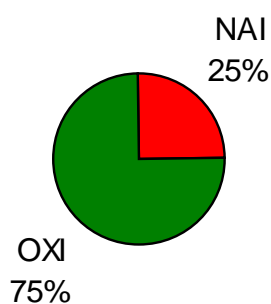

Μια ερώτηση πριν το τέλος ζητήσαμε συγκεκριμένες προτάσεις από τους ανέργους για τη λύση του προβλήματος. Θα πρέπει να πούμε ότι και σε αυτήν την ερώτηση υπήρχε η δυνατότητα πολλαπλής απάντησης. Ως σημαντικότερη υποχρέωση της πολιτείας θεωρείται η ενίσχυση, με την παροχή κινήτρων από το κράτος, των επενδυτικών πρωτοβουλιών στο Νομό (45%). Όπως είδαμε προηγουμένως ο αριθμός των επιχειρήσεων που δραστηριοποιούνται στην περιοχή είναι ιδιαίτερα μικρός και απαιτούνται ενέργειες προς αυτή την κατεύθυνση ώστε να δημιουργηθούν νέες ευκαιρίες. Στη συνέχεια με ποσοστό 39,2% οι ερωτηθέντες προτείνουν την κατασκευή έργων υποδομής και έργων κοινής ωφέλειας που θα δώσουν ώθηση και θα δημιουργήσουν ευνοϊκό κλίμα για την ανάπτυξη της περιοχής και την εγκατάσταση νέων επιχειρήσεων. Η αποκέντρωση και η παροχή κινήτρων για ανάπτυξη του αγροτικού τομέα και ο σωστότερος επαγγελματικός προσανατολισμός συγκεντρώνουν από 36,7% στις προτιμήσεις των ερωτώμενων. Ο υψηλός βαθμός αστικοποίησης όπως είδαμε δημιουργεί αρκετά προβλήματα. Η αποσυμφόρηση των αστικών κέντρων και η στροφή προς τον αγροτικό χώρο είναι μια πρόταση που θα εξυπηρετούσε διπλό σκοπό. Θα μπορούσε να προσφέρει απασχόληση αλλά παράλληλα θα έδινε ζωντάνια στην ύπαιθρο, σε χωριά και γενικότερα σε περιοχές που έχουν εγκαταλειφθεί από τους κατοίκους τους.

Ο σωστότερος επαγγελματικός προσανατολισμός όπως ήδη έχουμε αναφέρει, θα πρέπει να κατευθύνει τους νέους σύμφωνα με τις ικανότητές τους και κυρίως σύμφωνα με τις απαιτήσεις της αγοράς εργασίας. Μεγάλο σχετικά ποσοστό των

ανέργων (33,3%) θεωρεί πως θα έπρεπε να μειωθούν τα όρια ηλικία συνταξιοδότησης ώστε να αποσυρθούν οι παλαιότεροι εργαζόμενοι και να ελευθερωθούν θέσεις εργασίας για τους νεότερους που παραμένουν χωρίς δουλειά. Η προώθηση νέων μορφών απασχόλησης όπως εποχική ή μερική (αν και όπως είδαμε οι ίδιοι οι άνεργοι δεν τη βλέπουν στο μεγαλύτερο μέρος τους θετικά), θα μπορούσε να αποτελέσει λύση για ορισμένες ομάδες ατόμων. Αυτό πιστεύει το 30,8%. Ο εκσυγχρονισμός και η αναβάθμιση του ρόλου του ΟΑΕΔ, αναδιάρθρωση του οποίου συνεχίζεται με αργούς ρυθμούς, κρίνεται απαραίτητη από το 29,2% του δείγματος. Οι αγροτικές εργασίες πλήττονται από το αλλοδαπό εργατικό δυναμικό λόγω φθηνότερου ημερομισθίου και σε πολλές περιπτώσεις από την παράνομη εργασία του. Για αυτό το 20,8% θεωρεί πως η εφαρμογή μέτρων για την πάταξη της παράνομης εργασίας είναι απαραίτητη. Κάτι τέτοιο θα ενεργούσε και προς όφελος των ημεδαπών αλλά και προς όφελος των μεταναστών οι οποίοι εργάζονται χωρίς παροχές και χωρίς ασφάλεια.

Γράφημα 18: Βλέπετε τους αλλοδαπούς μετανάστες ως ανταγωνιστές στην αγορά εργασίας;

Με την ερώτηση «αν και κατά πόσο βλέπετε τους αλλοδαπούς ως ανταγωνιστές» τελειώνει η ερμηνεία και η ανάλυση των αποτελεσμάτων της έρευνας μέσω ερωτηματολογίου. Το 25% σε αυτή την περίπτωση βλέπει τους αλλοδαπούς ως ανταγωνιστές και θεωρεί πως απειλούν τα δικαιώματά του στην εργασία, ενώ αντίθετα το μεγαλύτερο μέρος με ποσοστό 75% δεν βλέπει ανταγωνιστικά την παρουσία των αλλοδαπών και δεν νιώθει να απειλείται. Όσον αφορά το 25% των ανέργων έχουμε αναλύσει πιο πάνω τους λόγους για τους οποίους θεωρούν κάτι τέτοιο π.χ. αγροτικές εργασίες.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4

ΜΕΤΡΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΤΗΣ ΑΝΕΡΓΙΑΣ

4.1 ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η Ελλάδα μπροστά στη μεγάλη πρόκληση της εποχής μας χρειάζεται ένα σύγχρονο προοδευτικό δημοκρατικό σχέδιο ανάπτυξης που θα εμπνεύσει την κοινωνία, θα κινητοποιήσει τον κόσμο της εργασίας και όλες τις δημιουργικές δυνάμεις του τόπου.

Η αναγκαιότητα επεξεργασίας ενός δημοκρατικού προγράμματος απασχόλησης, που θα συμπεριλαμβάνει τα μεγάλα πολεοδομικά κέντρα και την περιφέρεια είναι άμεση και επιτακτική. Αυτό πρέπει να γίνει μέσα στα πλαίσια ενός συνολικού προγράμματος ανάπτυξης της οικονομίας με την ανασυγκρότηση του παραγωγικού δυναμικού, την ανανέωση του παλιωμένου κεφαλαίου στη βάση της σύγχρονης τεχνικής και τεχνολογίας, ιδιαίτερα των καίριων κλάδων της βιομηχανίας και των

απαραίτητων υπηρεσιών για την κάλυψη των αναγκών της κοινωνίας και της εθνικής οικονομίας με κύριο στόχο τη δημιουργία νέων θέσεων απασχόλησης και τη σταδιακή μείωση της οξυμμένης μαζικής ανεργίας.³³

Η ανάπτυξη ενός κερδοφόρου τομέα ιδιωτικών επιχειρήσεων που προσφέρουν εκπαιδευτικές υπηρεσίες ανταποκρίνεται σε μια ζήτηση για ορισμένες κατηγορίες πτυχίων. Αυτή η συνάντηση προσφοράς και ζήτησης, δεν ταυτίζεται με την προσφορά και ζήτηση ειδικοτήτων στην αγορά εργασίας ούτε αναπτύσσει μηχανισμούς που μπορούν να καλύψουν το σύνολο των αναγκών για ειδικότητες.³⁴

Η κάθε κυβέρνηση δίνει τη δική της μάχη με όλα τα δυνατά μέσα για την αντιμετώπιση της ανεργίας, καθώς κρίνεται ότι ο περιορισμός της παίζει το δικό του σημαντικό ρόλο στην ανάπτυξη της οικονομίας. Παρά τις μεγάλες προόδους της Ελληνικής οικονομίας τα τελευταία χρόνια η ανεργία όχι μόνο επιμένει αλλά διευρύνεται σε αντίθεση με άλλες χώρες της Ε.Ε.

Κανείς δεν μπορεί να σταθεί απαθής και ψυχρός μπροστά σε αυτό το βασικό πρόβλημα της σύγχρονης οικονομίας έτσι και η σημερινή κυβέρνηση της χώρας προσπαθεί με τον δικό της τρόπο να περιορίσει το πρόβλημα.

4.2 ΤΟ ΚΥΒΕΡΝΗΤΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ

Ο στόχος της σημερινής κυβέρνησης είναι η μείωση της ανεργίας έτσι ώστε μέχρι το τέλος του 2007 να έχει υποχωρήσει κατά 2,5-3 ποσοστιαίες μονάδες δηλαδή κάτω του ευρωπαϊκού μέσου όρου και η αύξηση της απασχόλησης από 56,7% του συνολικού πληθυσμού σε άνω του 60%, και το μεγαλύτερο μέρος του πληθυσμού να συμμετάσχει ενεργά στην παραγωγική διαδικασία.

Η κυβέρνηση θεωρεί ότι η ουσιαστική συρρίκνωση της ανεργίας, η αύξηση της απασχόλησης και η σύγκλιση των εισοδημάτων, αναπτύσσονται γύρω από τους εξής βασικούς άξονες:

- i. οικονομική ανάπτυξη-επιχειρηματικότητα-ανταγωνισμός
- ii. Μέτρα ενθάρρυνσης της απασχόλησης
- iii. Αποτελεσματικό σύστημα κατάρτισης και επανακατάρτισης
- iv. Εφαρμογή μιας αξιόπιστης μεταναστευτικής πολιτικής
- v. αποτελεσματικότερη λειτουργία της αγοράς

³³ Κέντρο Μαρξιστικών Ερευνών «Ανεργία και Απασχόληση στην Ελλάδα», Εκδόσεις Σύγχρονη Εποχή

³⁴ www.inegsee.gr «Ετήσια Έκθεση 2005»

I Οικονομική ανάπτυξη-Επιχειρηματικότητα-ανταγωνισμός

Οι κυβερνήσεις υιοθετούν το τρίπτυχο ανάπτυξη-επιχειρηματικότητα-ανταγωνισμός. Για να είναι βιώσιμη η ανάπτυξη πρέπει να στηρίζεται στην ανταγωνιστικότητα και να δημιουργεί τις προϋποθέσεις για ενίσχυση της απασχόλησης και της κοινωνικής συνοχής.

II Ενθάρρυνση της απασχόλησης

Για να οδηγήσει η ανάπτυξη σε νέες θέσεις εργασίας η αγορά πρέπει να λειτουργεί με τρόπο που να διευκολύνει τη σύζευξη προσφοράς και ζήτησης. Η ανάπτυξη δημιουργεί θέσεις εργασίας με νέα ποιοτικά χαρακτηριστικά.

Η ενθάρρυνση της απασχόλησης θα στηριχθεί, σύμφωνα με το κυβερνών κόμμα σε 9 πολιτικές:

- Στην οργανωτική και ποιοτική αναβάθμιση του ΟΑΕΔ
- Στον έγκαιρο προσδιορισμό των ατομικών αναγκών των ανέργων και στην πρόληψη μετατροπής των νέων ανέργων σε μακροχρόνιους ανέργους, προσφέροντας σε κάθε άνεργο τη δυνατότητα μιας νέας αρχής πριν συμπληρώσει 6 μήνες ανεργίας, αν είναι νέος σε ηλικία, και 12 μήνες αν είναι άνω των 25 ετών.
- Στον αποτελεσματικό συνδυασμό των επιδομάτων φόρων και κατάρτισης, ώστε να αποφεύγονται οι «παγίδες της φτώχειας», να ενθαρρύνεται η απασχόληση και να επιμηκύνεται η επαγγελματική ζωή.
- Στην κάλυψη εργοδοτικών εισφορών, ώστε να ενθαρρυνθεί η απασχόληση ειδικών ομάδων, ιδιαίτερα των νέων για την απόκτηση εργασιακής εμπειρίας. Προγραμματίζεται επίσης να επιμηκυνθεί ο χρόνος εξαίρεσης των επιχειρήσεων από την υποχρέωση καταβολής των ασφαλιστικών εισφορών από ένα χρόνο που είναι σήμερα σε δύο χρόνια.
- Στην ανάπτυξη βασικών δεξιοτήτων μέσα από την εκπαίδευση και τη συνεχή αναβάθμισή τους μέσω της κατάρτισης και της δια βίου μάθησης.
- Στην προώθηση της γεωγραφικής και επαγγελματικής κινητικότητας, προκειμένου να συνδέεται αποτελεσματικά η ζήτηση με την προσφορά εργασίας.
- Στην καταπολέμηση των διακρίσεων και στην προώθηση της κοινωνικής ένταξης μέσω της απασχόλησης.

- Στην αύξηση του χρόνου επιδότησης των εργοδοτών, προκειμένου να απασχολήσουν μακροχρόνια άνεργους πρόσφυγες, μετανάστες, παλιννοστούντες, αποφυλακισμένους, απεξαρτημένους κ.α. στόχος είναι η άρση του κοινωνικού αποκλεισμού και η ενσωμάτωση στην αγορά εργασίας.
- Στην παροχή πρόσθετων κινήτρων σε ειδικές κοινωνικές ομάδες (π.χ. παλιννοστούντες) για τη δημιουργία επιχειρήσεων. Ειδικότερα με την κατάλληλη αξιοποίηση κοινοτικών και εθνικών πόρων το κυβερνητικό πρόγραμμα προβλέπει ότι:
 - Οι επιδοτούμενοι άνεργοι να μπορούν να παρέχουν κοινωνικό έργο(φύλαξη ατόμων με ειδικές ανάγκες, ηλικιωμένων κλπ.) με μερική ή πλήρη απασχόληση. Το κράτος σε αυτές τις περιπτώσεις θα καλύπτει τις απαιτούμενες πρόσθετες δαπάνες για την ασφαλιστική κάλυψη και το κατώτατο ημερομίσθιο που προβλέπεται από τη Συλλογική Σύμβαση εργασίας. Τα παραπάνω θα ισχύουν και για την απασχόληση του επιδοτούμενου ανέργου στον ιδιωτικό τομέα και για όσο χρόνο θα επιδοτείται.
 - Επιδότηση του ύψους των εργοδοτικών εισφορών κατά 50% για όσες επιχειρήσεις προσλαμβάνουν άνεργους νέους.
 - Επιδότηση του ύψους εργοδοτικών εισφορών κατά 50% για όσες επιχειρήσεις προσλαμβάνουν άνεργες μητέρες. Η επιδότηση θα διαρκεί για ένα έτος και για κάθε τέκνο.
 - Επιδότηση του ύψους των εργοδοτικών εισφορών κατά 50% για όσες επιχειρήσεις προσλαμβάνουν άνεργους 55 ετών και άνω για 2 έτη.
 - Επιμήκυνση της διάρκειας προγραμμάτων απόκτησης εργασιακής εμπειρίας, επιχορήγησης ανέργων για την απασχόληση ειδικών πληθυσμιακών ομάδων.
 - Διπλασιασμός του ποσού που δίνεται σε ειδικές κατηγορίες ανέργων για την έναρξη επιχειρηματικής δραστηριότητας.
 - Η επιχορήγηση των ΚΕΚ να εξαρτάται κυρίως από τον αριθμό των καταρτισθέντων που θα επιτύχουν να προωθήσουν στην αγορά εργασίας κατά μόνιμο τρόπο (συνεχής απασχόληση για περισσότερο από ένα έτος).

III Κατάρτιση και Επανακατάρτιση

Η κατάρτιση των ανέργων αποτελεί βασικό εργαλείο για την καταπολέμηση της ανεργίας και την αύξηση της απασχόλησης.

Συγκεκριμένα προβλέπεται:

- Η δημιουργία Ανώτατου Συμβουλίου Ανάπτυξης Ανθρωπίνων Πόρων.
- Συντονισμός και κοινός σχεδιασμός τόσο μεταξύ της επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης όσο και μεταξύ των διαφόρων μορφών κατάρτισης.
- Η δημιουργία Κέντρου Παρακολούθησης και Πιστοποίησης Επαγγελματικών Προσόντων.
- Η δυνατότητα πιστοποίησης της άτυπης κατάρτισης (ΚΕΚ, Ενδοεπιχειρησιακή κα.) καθώς και η εκπροσώπηση και συμμετοχή εργοδοτών και εργαζομένων σε όλα τα στάδια σχεδιασμού και αποφάσεων σχετικά με την επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση.

Όλα αυτά συνθέτουν ένα ολοκληρωμένο πλέγμα τομών και μέτρων που σύμφωνα με την κυβέρνηση, θα ενεργοποιήσει τις εκπαιδευτικές δυνάμεις προς την επιθυμητή σύνδεση με την παραγωγική διαδικασία και την επιχειρηματική δράση.

IV Εφαρμογή μιας αξιόπιστης μεταναστευτικής πολιτικής

Οι οικονομικοί μετανάστες εκτιμάται ότι προσεγγίζουν το 10% του εργατικού δυναμικού. Η οικονομική και κοινωνική ενσωμάτωσή τους θα συμβάλλει στην παραγωγική αξιοποίηση της εργασίας τους, στον περιορισμό της αδήλωτης απασχόλησης στην ομογενοποίηση των αγορών εργασίας, καθώς και στην εξυγίανση της κοινωνικής ασφάλισης.

V Αποτελεσματικότερη λειτουργία της αγοράς.

Έχει αποδειχθεί διεθνώς ότι οι χώρες με ανοικτές και ανταγωνιστικές αγορές εργασίας παρουσιάζουν τους υψηλότερους ρυθμούς δημιουργίας νέων θέσεων εργασίας. Σε συνεργασία με τους κοινωνικούς εταίρους, η κυβέρνηση θα αναζητήσει τρόπους βελτίωσης και προσαρμογής της εργασίας στα δεδομένα και τις ανάγκες μιας δυναμικής οικονομίας που παράγει ανταγωνιστικά προϊόντα και δημιουργεί συνεχώς νέες θέσεις καλά αμειβόμενης εργασίας.

Το κυβερνητικό πρόγραμμα εντοπίζει το ενδιαφέρον του και σε 9 σημεία που αφορούν την περιφερειακή ανάπτυξη. Αυτά είναι τα εξής:

- Τη διαφοροποίηση της οικονομίας και τη δημιουργία ευκαιριών απασχόλησης και εισοδήματος.
- Τη βελτίωση των υποδομών, των παρεχόμενων υπηρεσιών και της ποιότητας ζωής.

- Τη διατήρηση των φυσικών πόρων και του περιβάλλοντος με την εφαρμογή αγροτοπεριβαλλοντικών δράσεων.
- Για το συντονισμό των επιμέρους πολιτικών, για την καλύτερη αξιοποίηση των πόρων που διατίθενται από το Π.Δ.Ε. και το ΚΠΣ, για την αξιοποίηση του ενδογενούς δυναμικού και για τη δημιουργία των προϋποθέσεων προσέλκυσης παραγωγικών επενδύσεων προβλέπεται η δημιουργία σε κάθε περιφέρεια ενός νέου Αναπτυξιακού Οργανισμού Περιφέρειας (Α.Ο.Π.).
- Ο ΑΟΠ θα έχει ως σκοπό την προετοιμασία, το συντονισμό και την προώθηση μέτρων για την οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη της περιοχής
- Ειδικά για την γρήγορη απορρόφηση και αναπτυξιακή αξιοποίηση των πιστώσεων του ΚΠΣ προγραμματίζεται η ενίσχυση και η καλύτερη στελέχωση των διαχειριστικών αρχών των ΠΕΠ σε κάθε περιφέρεια.
- Κατανομή των πιστώσεων του Π.Δ.Ε. κατά περιφέρεια, Νομό και ΟΤΑ σύμφωνα με τις αναπτυξιακές ανάγκες και τις δυνατότητες.
- Κάθε Δήμος, κάθε Νομαρχία και κάθε Περιφέρεια, καταρτίζουν και υλοποιούν το ετήσιο πρόγραμμα επενδύσεών τους με βάση τις προβλεπόμενες πιστώσεις και τους ιδίους πόρους και σύμφωνα με τις κατευθύνσεις του ΑΟΠ.
- Διαφοροποίηση των κινήτρων του Αναπτυξιακού Νόμου κατά περιφέρεια, περιοχή και κλάδο οικονομικής δραστηριότητας κατά τρόπο που να βελτιώνεται η ελαστικότητα των λιγότερο αναπτυγμένων περιφερειών για την προσέλκυση παραγωγικών επενδύσεων σε δραστηριότητες συγκριτικού πλεονεκτήματος.

Όλα τα παραπάνω αποτελούν προτάσεις και μέτρα που σκοπεύει να πάρει ή ήδη εφαρμόζει η σημερινή κυβέρνηση με στόχο την ανάπτυξη της οικονομίας και κατά συνέπεια τον περιορισμό σημαντικών προβλημάτων όπως η ανεργία.³⁵

4.3 ΠΡΟΤΙΘΕΜΕΝΑ ΜΕΤΡΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΚΑΤΑΠΟΛΕΜΗΣΗ ΤΗΣ ΑΝΕΡΓΙΑΣ ΣΕ ΣΥΝΔΥΑΣΜΟ ΜΕ ΤΗΝ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΤΟΥ ΟΑΕΔ

Ο Οργανισμός Απασχόλησης Εργατικού Δυναμικού (ΟΑΕΔ) είναι ένας ειδικός φορέας που στόχο έχει τη αντιμετώπιση της ανεργίας και την προώθηση της απασχόλησης. Ιδρύθηκε το 1954 με το Ν.Δ. 2961 «Περί συστάσεως Οργανισμού

³⁵ www.nd.gr

Απασχολήσεως και Ασφαλίσεως Ανεργίας».³⁶ Ο ΟΑΕΔ έχει τη δυνατότητα να εφαρμόσει μέτρα, μερικά εκ των οποίων είναι τα εξής:

I Σύνδεση των προγραμμάτων κατάρτισης και απασχόλησης

Ο συνδυασμός των προγραμμάτων κατάρτισης-απασχόλησης ανέργων, έχει ως στόχο αφενός την επανακατάρτισή τους και αφετέρου την απορρόφηση σημαντικού μέρους των επανακαταρτισθέντων από τις επιχειρήσεις συνδυάζοντας την επαγγελματική κατάρτιση με τη ζήτηση θέσεων εργασίας. Με τον τρόπο αυτό τα προγράμματα κατάρτισης σχεδιάζονται για να οδηγήσουν σε εξασφαλισμένη απασχόληση με τη συνευθύνη του κράτους, των ιδιωτικών επιχειρήσεων και των πιστοποιημένων Κέντρων Επαγγελματικής Κατάρτισης (ΚΕΚ). Επιπλέον, η σύνδεση αυτή εθίζει τις επιχειρήσεις στην προοπτική της συνεχούς εκπαίδευσης και επιμόρφωσης του προσωπικού τους και διασυνδέει δυναμικά τη ζήτηση με την προσφορά εργασίας.

Αναφορικά με τα προγράμματα αυτά, ο ΟΑΕΔ μπορεί να αναθέτει ή να συνεργάζεται με το δημόσιο, με φορείς του δημοσίου, με επιχειρήσεις του ευρύτερου δημοσίου τομέα και με τριτοβάθμια εκπαιδευτικά ιδρύματα, για την εκτέλεση στο θεωρητικό ή πρακτικό μέρος ή στο σύνολό τους προγραμμάτων επαγγελματικής κατάρτισης ανέργων και εργαζομένων.

Ιδιωτικές επιχειρήσεις που απασχολούν πάνω από 30 άτομα μπορούν σε συνεργασία με τον ΟΑΕΔ να υλοποιούν προγράμματα επαγγελματικής κατάρτισης ανέργων, με την προϋπόθεση ότι μετά την ολοκλήρωση της κατάρτισης θα προσλαμβάνουν το 1/3 τουλάχιστον των καταρτισθέντων ανέργων.

II Σύνδεση των προγραμμάτων κατάρτισης και απασχόλησης

Με στόχο την καταπολέμηση της ανεργίας, την προώθηση της απασχόλησης και τη δημιουργία νέων θέσεων εργασίας είναι δυνατό να επιχορηγούνται από τον ΟΑΕΔ επιχειρήσεις και γενικά εργοδότες, βάσει προγραμμάτων απασχόλησης και αυταπασχόλησης ανέργων. Στα προγράμματα αυτά είναι δυνατό να περιλαμβάνονται και στάδια κατάρτισης, εξοικείωσης και προσαρμογής στις συνθήκες λειτουργίας της επιχείρησης. Η χρηματοδότηση των ανωτέρω προγραμμάτων να προέρχεται από εθνικούς ή κοινοτικούς πόρους ή και από τις δύο πηγές. Με τον τρόπο αυτό παρέχεται η δυνατότητα ευελιξίας κατά την άσκηση πολιτικών για τη δημιουργία

³⁶ Κέντρο Μαρξιστικών Ερευνών «Ανεργία και Απασχόληση στην Ελλάδα», Εκδόσεις Σύγχρονη Εποχή

νέων θέσεων εργασίας, σύμφωνα με τις εκάστοτε απαιτήσεις της αγοράς εργασίας, ενώ παράλληλα επιχορηγείται η εφαρμογή προγραμμάτων προκατάρτισης και προσαρμογής του μισθωτού στις συνθήκες λειτουργίας της επιχείρησης.

Ενδεικτικά αναφέρουμε τα ακόλουθα προγράμματα:

1. Πρόγραμμα επιχορήγησης επιχειρήσεων για την απόκτηση επαγγελματικής εμπειρίας και την απασχόληση ανέργων
2. Πρόγραμμα επιχορήγησης νέων ελεύθερων επαγγελματιών
3. Πρόγραμμα επιχορήγησης θέσεων για ανέργους που βρίσκονται κοντά στο σημείο της συνταξιοδότησης.
4. Πρόγραμμα επιχορήγησης ειδικών ομάδων που αφορούν:
 - Άτομα με ειδικές ανάγκες
 - Αποφυλακισμένους
 - Απεξαρτημένους από τοξικές ουσίες κα.

III Μέτρα για τη διευκόλυνση της κινητικότητας των ανέργων

Ο ΟΑΕΔ μπορεί να εφαρμόσει προγράμματα ενίσχυσης της κινητικότητας των ανέργων με στόχο την απασχόλησή τους. Σε αυτά τα προγράμματα ενδείκνυται να συμμετέχουν:

α) Επιδοτούμενοι άνεργοι του ΟΑΕΔ κάτοικοι των νομών στους οποίους η εγγεγραμμένη ανεργία υπερβαίνει τον αντίστοιχο μέσο όρο της χώρας.

β) Μακροχρόνια άνεργοι³⁷ ηλικίας άνω των 45 ετών κάτοικοι των νομών του παραπάνω εδαφίου.

γ) Εργαζόμενοι σε επιχειρήσεις που βρίσκονται σε διαδικασία εκκαθάρισης και απασχολούν πάνω από 150 άτομα.

Τα προγράμματα αυτά περιλαμβάνουν τα εξής μέτρα:

α) Θεωρητική κατάρτιση στην περιοχή του τόπου κατοικίας του ανέργου, η οποία πραγματοποιείται:

α.α) Στον ΟΑΕΔ με ένταξη του ανέργου σε προγράμματα Συνεχιζόμενης Επαγγελματικής Κατάρτισης (ΣΕΚ)

α.β) Σε Πιστοποιημένα Κέντρα Επαγγελματικής Κατάρτισης (ΚΕΚ)

β) Πρακτική άσκηση στις εγκαταστάσεις της επιχείρησης στον τόπο υποδοχής.

³⁷ Ως μακροχρόνια άνεργος θεωρείται ο εγγεγραμμένος στον ΟΑΕΔ για διάστημα 12 τουλάχιστον συνεχών μηνών βλ. Ημερίδα: Ανεργία Μακροχρόνια Ανεργία πρόγραμμα Gialtun, Εισήγηση Δρ Ι. Κουτρουπή «Μέτρα για την μακροχρόνια Ανεργία»

γ) Απασχόληση στην επιχείρηση με δυνατότητα ένταξης κατά προτεραιότητα στα προγράμματα Σύνδεσης Κατάρτισης-Απασχόλησης.³⁸

4.4 ΟΙ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΤΟΥ ΙΝΕ/ΓΣΕΕ-ΑΔΕΔΥ ΚΑΙ ΤΟΥ ΣΕΒ

4.4.1 Οι προτάσεις του ΙΝΕ/ΓΣΕΕ-ΑΔΕΔΥ

Σύμφωνα με τους οργανισμούς ΙΝΕ/ΓΣΕΕ-ΑΔΕΔΥ, το πολύ σοβαρό έλλειμμα ανταγωνιστικότητας που εμφανίζει η ελληνική οικονομία και η χρόνια εξάρτησή της από εξωτερικούς πόρους, οφείλονται στην αδυναμία της να ξεπεράσει τα προφορντιστικά χαρακτηριστικά του μεταπολεμικού υποδείγματος ανάπτυξης. Την εξάρτηση της συσσώρευσης κεφαλαίου από τη συνεχή μείωση της σχετικής αμοιβής της εργασίας, την αναποτελεσματική διοίκηση στον δημόσιο όσο και στον ιδιωτικό τομέα της οικονομίας, την ανεπαρκή συγκρότηση του κοινωνικού κράτους, την γενικευμένη εξάρτηση της επιχειρηματικής δραστηριότητας από την κρατική επιδότηση και την εξισορρόπηση των εξωτερικών συναλλαγών χάρη σε εξωτερικούς πόρους. Πρόκειται για ένα υπόδειγμα ανάπτυξης το οποίο δεν ολοκλήρωσε την συγκρότηση του κοινωνικού προτύπου που χαρακτηρίζει την ευρωπαϊκή μεταπολεμική ανάπτυξη, επιφυλάσσοντας στην αμοιβή της εργασίας και στο κοινωνικό κράτος έναν περιθωριακό ρόλο, από τη σκοπιά τόσο της κατανομής του εισοδήματος όσο και της στήριξης της ενεργού ζήτησης.

Η αναπτυξιακή στρατηγική στην Ελλάδα, λόγω της επιδείνωσης της ανταγωνιστικότητας, του χαμηλού επιπέδου αξιοποίησης του ανθρώπινου δυναμικού και της επιβράδυνσης του ρυθμού μεγέθυνσης της οικονομίας, επιβάλλεται να επιλέξει τον προσανατολισμό της, ανάμεσα στις εξής δυο κατευθύνσεις:

α) Η μια είναι αυτή της συνεχιζόμενης επιβάρυνσης των αμοιβών της εργασίας και της μειωμένης φορολόγησης των κερδών και των υψηλών εισοδημάτων που ονομάζεται πολιτική των διαρθρωτικών αλλαγών, η οποία προσαρμόζει την οικονομία στην χαμηλή ανταγωνιστικότητα, και την ανεργία και εκ του αποτελέσματος δεν αποτελεί πολιτική βελτίωσής τους.

β) Η δεύτερη στρατηγική είναι αυτή της επιδίωξης μιας διαρθρωτικής ανταγωνιστικότητας μέσα από τη διαμόρφωση ενός νέου αναπτυξιακού υποδείγματος

³⁸ Κέντρο Μαρξιστικών Ερευνών «Ανεργία και Απασχόληση στην Ελλάδα», Εκδόσεις Σύγχρονη Εποχή

με προσανατολισμό την οικονομία της γνώσης. Πιο συγκεκριμένα το νέο αναπτυξιακό υπόδειγμα βασίζεται στις εξής επιλογές:

- Την μετάβαση στην οικονομία της γνώσης που σημαίνει ταυτοχρόνως την ανάπτυξη δραστηριοτήτων εντάσεως γνώσης, αλλά και τη διαμόρφωση των συνθηκών για την ανάπτυξη καινοτομιών και την ενσωμάτωσή τους στην παραγωγή αγαθών και υπηρεσιών.
- Την ανάπτυξη μιας σύγχρονης κουλτούρας και πρακτικής μάνατζμεντ στις ιδιωτικές επιχειρήσεις και στον δημόσιο τομέα, ώστε να είναι παραγωγική λειτουργία των επιχειρήσεων και των υπηρεσιών και να μπορούν να προσαρμοστούν οι διοικητικές και οργανωτικές λειτουργίες στις αναγκαίες αλλαγές.
- Τη συγκρότηση ενός κοινωνικού κεφαλαίου συνεργασίας για την επεξεργασία και την υλοποίηση αναπτυξιακών στρατηγικών σε επίπεδο κλάδων της οικονομίας και των περιφερειών.
- Την αναβάθμιση της θέσης της εργασίας, με τη βελτίωση των γνώσεων την αναγνώριση της εμπειρίας και τη διεύρυνση της ευθύνης των εργαζομένων όπως και με την άσκηση πολιτικών απασχόλησης σε εθνικό και περιφερειακό επίπεδο, που υποστηρίζουν τις αναπτυξιακές στρατηγικές και προστατεύουν το ανθρώπινο δυναμικό από την ανεργία και την απαξίωση των γνώσεων και των δεξιοτήτων του.

Παράλληλα, οι στόχοι του νέου αναπτυξιακού υποδείγματος μπορεί και πρέπει να είναι οι εξής:

- Η δημιουργία μιας ανταγωνιστικής οικονομίας, με υψηλή παραγωγικότητα και ισορροπημένη ένταξη στην ευρωπαϊκή και τη διεθνή οικονομία.
- Αύξηση της απασχόλησης με την αξιοποίηση του διαθέσιμου ανθρώπινου δυναμικού, όπως και των γνώσεων και της εμπειρίας που διαθέτει.
- Εδραίωση του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Προτύπου, με την εξασφάλιση της βιωσιμότητας των ασφαλιστικών οργανισμών και την αποτελεσματική προστασία των δικαιωμάτων των εργαζομένων στους χώρους προστασίας.
- Την υλοποίηση μιας αποτελεσματικής πολιτικής προστασίας του περιβάλλοντος στο πλαίσιο μιας στρατηγικής αειφόρου ανάπτυξης.

Το Ινστιτούτο Εργασίας (INE) έχει εκπονήσει μια μελέτη: «Ανταγωνιστικότητα και απασχόληση: Η ανάγκη ενός νέου αναπτυξιακού υποδείγματος». Προκύπτει από

αυτήν την μακροοικονομική ανάλυση ότι η διπλή απαίτηση για την οικονομία να διατηρεί,

- πρώτον, ισορροπημένο ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών και
- δεύτερον, πληθωρισμό σταθερό και ίσο προς τον μέσο όρο της Ε.Ε.-15 επομένως και ποσοστό ανεργίας ίσο προς την ανεργία ισορροπίας, μπορεί να επιδιωχθεί με την άσκηση δυο διακριτών στρατηγικών:

Είτε με μια στρατηγική για την βελτίωση της διαρθρωτικής ανταγωνιστικότητας (non price competitiveness) είτε με τη στρατηγική που επιδιώκει την επιβολή ευελιξιών στις αγορές εργασίας και προϊόντων.

Τα αποτελέσματα της μακροοικονομικής ανάλυσης συνοψίζονται στον παρακάτω πίνακα, θέτοντας το ερώτημα ποια από τις δυο στρατηγικές θα έπρεπε να επιλεγεί για την βελτίωση της ανταγωνιστικότητας της ελληνικής οικονομίας.

Στρατηγικές και κατευθύνσεις της ανταγωνιστικότητας

Στρατηγικές για την αύξηση της ανταγωνιστικότητας	Κατευθυντήριες γραμμές
<p>Στρατηγική 1 Βελτίωση της διαρθρωτικής Ανταγωνιστικότητας της Ελληνικής Οικονομίας.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Αύξηση της εισοδηματικής ελαστικότητας των εξαγωγών • μείωση της ελαστικότητας των εισαγωγών • αύξηση των ελαστικοτήτων τιμής • αύξηση της παραγωγικότητας της εργασίας • μείωση της διείσδυσης των εισαγωγών • αύξηση της ικανότητας των επιχειρήσεων που δραστηριοποιούνται στην Ελλάδα και εκτίθενται στον διεθνή ανταγωνισμό να καθορίζουν τις τιμές τους περισσότερο με βάση τα στοιχεία του κόστους τους και λιγότερο με βάση τις τιμές του ανταγωνισμού.
<p>Στρατηγική 2 Αύξηση των ευελιξιών της Αγοράς εργασίας και απελευθέρωση των αγορών προϊόντων και υπηρεσιών.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Μείωση της απαίτησης των εργαζομένων επί του προϊόντος. • Αύξηση της ευαισθησίας των μισθών στις αλλαγές του ποσοστού ανεργίας. • Μείωση των περιθωρίων κέρδους.

Σε συνθήκες εντεινόμενης διεθνοποίησης της παραγωγής και χρηματιστικής παγκοσμιοποίησης, δημιουργούνται νέες συνθήκες στην κινητικότητα των συντελεστών παραγωγής. Ορισμένοι από αυτούς αποκτούν μέγιστη κινητικότητα ενώ ορισμένοι άλλοι παραμένουν αμετακίνητοι, είτε στο εσωτερικό των εθνικών συνόρων είτε στο εσωτερικό των περιοχών. Οι παράγοντες που παραμένουν προσδεμένοι στον

εθνικό χώρο ή στον χώρο επιμέρους περιοχών σχετίζονται με το εργατικό δυναμικό, την γεωγραφία της περιοχής, την ιστορία της και το κοινωνικό της κεφάλαιο.³⁹

I. Οι παράγοντες που σχετίζονται με το εργατικό δυναμικό είναι το εκπαιδευτικό και μορφωτικό επίπεδο, οι δεξιότητες και οι τεχνικές γνώσεις των εργαζομένων, η «εργασιακή τους κουλτούρα», οι άρρηκτες γνώσεις τους (tacit skills), οι κοινωνικές τους ικανότητες (social skills), οι γενικές τους ικανότητες (generic skills) που χρησιμοποιούνται ανεξάρτητα από την ειδική φύση της εργασίας τους. Άρα λοιπόν ο παράγοντας ανθρώπινο δυναμικό ο οποίος μπορεί να στηρίξει την ανάπτυξη παραγωγικών και ανταγωνιστικών δραστηριοτήτων αναδεικνύει τα εξής ζητήματα:

- Την ανάγκη καλύτερης προσαρμογής σε όλες τις βαθμίδες της εκπαίδευσης του περιεχομένου των σπουδών σύμφωνα με τις ελλείψεις αλλά και τις προβλεπόμενες ανάγκες σε επαγγέλματα, ειδικότητες ή εξειδικεύσεις,
- Την ανάγκη λειτουργίας του συστήματος κατάρτισης σύμφωνα με τις ανάγκες της μετάβασης στην οικονομία της γνώσης.
- Την ανάγκη προσαρμογής των πολιτικών απασχόλησης σε αναπτυξιακές στρατηγικές σε κλαδικό ή τοπικό επίπεδο και στην επιδίωξη της εξάλειψης της αδήλωτης απασχόλησης και των διαφόρων μορφών πρόσκαιρης και υποβαθμισμένης εργασίας.
- Την ανάγκη διεύρυνσης του περιεχομένου των σπουδών σε όλες τις βαθμίδες της εκπαίδευσης, ώστε να ενισχυθεί η ικανότητα των πολιτών και των εργαζομένων να συμμετέχουν ενεργά στις αποφάσεις που λαμβάνονται σε επίπεδο παραγωγικών μονάδων.

Είναι επομένως αναγκαίο να ληφθούν αποφάσεις προς τις εξής κατευθύνσεις:

- Να λειτουργήσουν όργανα διαλόγου μεταξύ κρατικών υπηρεσιών εκπαιδευτικών ιδρυμάτων, εργοδοτικών οργανώσεων και συνδικαλιστικών οργανώσεων και να υποστηριχθεί ο διάλογος αυτός από μελέτες αξιολόγησης των αποτελεσμάτων της λειτουργίας των εκπαιδευτικών ιδρυμάτων.
- Να ενεργοποιηθεί το Παρατηρητήριο Απασχόλησης και να συνδεθεί με περιφερειακά παρατηρητήρια, ώστε να υπάρχει μια συστηματική και αξιόπιστη παρακολούθηση της εξέλιξης της απασχόλησης και των ειδικοτήτων σε εθνικό επίπεδο.

³⁹ www.inegsee.gr «Ετήσια Έκθεση 2005»

- Να λειτουργήσει το εθνικό συμβούλιο σύνδεσης της εκπαίδευσης και της επαγγελματικής κατάρτισης.
- Να αποκεντρωθεί η λειτουργία του ΟΑΕΔ και να προσαρμοστεί στις ανάγκες περιφερειακών αναπτυξιακών στρατηγικών και στο στόχο της συρρίκνωσης της αδήλωτης και πρόσκαιρης απασχόλησης.

II. Οι παράγοντες που σχετίζονται με την ιστορία αφορούν τις παραδόσεις στους άτυπους κανόνες στους οποίους υπακούει η οικονομική ζωή της χώρας ή της περιοχής, στην αλληλεγγύη, στην αμοιβαία βοήθεια και στην από κοινού ανάπτυξη και προώθηση ιδεών που χαρακτηρίζει ενίοτε τα τοπικά παραγωγικά δίκτυα, στην ποιότητα ζωής της χώρας ή της περιοχής, στον συνδυασμό θεσμών κανόνων και πρακτικών που καθιστούν λιγότερο ή περισσότερο δημιουργικές τις οικονομικές δραστηριότητες της χώρας.

III. Οι παράγοντες που σχετίζονται με την γεωγραφία αφορούν στους φυσικούς πόρους και στην γεωγραφική θέση της χώρας, στις υποδομές, στις οικονομίες συγκέντρωσης που προσφέρουν οι πόλεις ή τα εγκατεστημένα δίκτυα επιχειρήσεων. Οι οικονομίες συγκέντρωσης σχετίζονται με τις εξωτερικές οικονομίες που προκύπτουν από την συγκρότηση των επιχειρήσεων μιας περιοχής σε δίκτυα (networks) τοπικά συγκεντρωμένων επιχειρήσεων (clusters) που περιλαμβάνουν μονάδες παραγωγής του ίδιου παραγωγικού κλάδου, υπεργολάβους, προμηθευτές, επιχειρήσεις που προσφέρουν υπηρεσίες προς τις επιχειρήσεις.

Όλα αυτά τα χαρακτηριστικά που μπορούν να ευνοήσουν την παραγωγή, την παραγωγικότητα και την ανταγωνιστικότητα της περιοχής συνιστούν το «τοπικό κεφάλαιο», το οποίο ευνοεί την ανάπτυξη καθορισμένων οικονομικών δραστηριοτήτων στην περιοχή.

Οι διαπιστωμένες λοιπόν δυνατότητες ανάπτυξης σε περιφερειακό επίπεδο ανταγωνιστικών δραστηριοτήτων, που είτε είναι νέες για την περιφέρεια, είτε προέρχονται από την αναδιοργάνωση υπαρκτών δραστηριοτήτων, πρέπει να ενταχθούν σε περιφερειακές στρατηγικές οι οποίες όχι μόνο θέτουν στόχους για την οικονομία και την απασχόληση, αλλά εξασφαλίζουν και τα μέσα για την πραγματοποίηση της μετάβασης σε μια νέα περιφερειακή οικονομία. Οι στρατηγικές αυτές δεν αρκεί να θέσουν στόχους για τους κλάδους και τομείς της περιφερειακής οικονομίας, αλλά χρειάζεται να κάνουν το ίδιο για τα χαρακτηριστικά των νέων επιχειρήσεων, την αναγκαία υποδομή, και τις αναγκαίες κοινωνικές υπηρεσίες, όπως

και τις λειτουργίες των υπηρεσιών απασχόλησης και παρέμβασης στην αγορά εργασίας.

Οι υπηρεσίες και οι φορείς της περιφέρειας, χρειάζεται λοιπόν να ανταποκριθούν στις εξής ανάγκες:

- Να διαμορφωθούν Περιφερειακές Αναπτυξιακές αρχές στις οποίες συμμετέχουν όλες οι υπηρεσίες και φορείς, και αποτελούν όργανα για τα οποία αποφασίζουν για τους στόχους και τα μέσα της αναπτυξιακής στρατηγικής.
- Να αξιοποιηθούν πανεπιστημιακοί και ερευνητικοί φορείς για την παρουσίαση μελετών που αφορούν τους αναπτυξιακούς στόχους και τα χαρακτηριστικά των νέων παραγωγικών δραστηριοτήτων, αλλά και για αξιολόγηση των πολιτικών που υλοποιούνται.
- Να δημιουργηθούν παρατηρητήρια απασχόλησης για τη συστηματική καταγραφή των εξελίξεων στην περιφερειακή αγορά εργασίας και των αναγκών σε ειδικότητες και επαγγέλματα.
- Να προσδιοριστούν στο πλαίσιο της αναπτυξιακής στρατηγικής οι παρεμβάσεις των φορέων υποστήριξης των επιχειρήσεων, ειδικότερα των μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων, ώστε να γίνεται δυνατή η ανταπόκρισή τους στις νέες τεχνολογικές και οργανωτικές ανάγκες, όπως και στις νέες αγορές.
- Να προσαρμοστούν οι πολιτικές απασχόλησης-κατάρτισης, επιδοτήσεις θέσεων εργασίας, σύζευξη προσφοράς και ζήτησης στην αγορά εργασίας, επιδότηση των ανέργων, στις ανάγκες των οικονομικών δραστηριοτήτων και της αναπτυξιακής στρατηγικής.⁴⁰

Αναλυτικότερα:

- Δημιουργία πλαισίου συμπληρωματικής λειτουργίας μερικής και προσωρινής απασχόλησης, που θα αποτρέψει την αποβολή της έννοιας της πλήρης και σταθερής απασχόλησης.
- Διατήρηση της έννοιας και του περιεχομένου των ελεύθερων συλλογικών διαπραγματεύσεων και την εφαρμογή του θεσμού αυτού και στο χώρο της τοπικής δημόσιας διοίκησης.

⁴⁰ www.inegsee.gr «Ετήσια Έκθεση 2005»

- Μείωση του χρόνου εργασίας σε 35 ώρες με διατήρηση των αποδοχών καθώς κατά τη ΓΣΕΕ θα δημιουργηθούν 150.000 νέες θέσεις εργασίας.⁴¹
- Στη δημιουργία θέσεων απασχόλησης σε τομείς δραστηριότητας που συνδέεται με την κοινωνική εργασία και την κάλυψη νέων αναγκών, κύρια τοπικού χαρακτήρα.
- Στην αύξηση επιδομάτων ανεργίας στο 80% του βασικού μισθού και της διάρκειας επιδότησης πέραν των 12 μηνών.
- Επιδότηση εργασίας με προϋποθέσεις και σε ειδικές κατηγορίες πληθυσμού σε περιοχές θύλακες ανεργίας.⁴²

4.4.2. Οι προτάσεις του ΣΕΒ (Σύνδεσμος Ελλήνων Βιομηχάνων)

Ο ΣΕΒ επισημαίνει και προτείνει τα εξής:

α) Η δημιουργία νέων θέσεων απασχόλησης συνδέεται άμεσα με τη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας, για αυτό προτείνεται ο περιορισμός του κόστους, με εξαίρεση τους μισθούς, προσαρμογή του προσωπικού στις αυξομειώσεις της παραγωγής και ενίσχυση των προγραμμάτων της ενδοεπιχειρησιακής κατάρτισης.

β) Επίσης, προτείνεται η λήψη μέτρων που αφορούν την καταπολέμηση της ανεργίας, όπως η θέσπιση αυξημένων επιδομάτων ανεργίας μικρής διάρκειας ή μικρότερων επιδομάτων για μεγαλύτερο χρονικό διάστημα, αναδιοργάνωση των γραφείων εργασίας, αναβάθμιση της εκπαίδευσης/κατάρτισης, ενίσχυση της επαγγελματικής και γεωγραφικής κινητικότητας των εργαζομένων, επέκταση της μερικής απασχόλησης (με κοινωνική συναίνεση), ειδικά κίνητρα για την πρόσληψη νέων (όπως απαλλαγή των επιχειρήσεων για δύο έτη από τις εισφορές κοινωνικής ασφάλισης, επιδότηση της απασχόλησης) και η εφαρμογή προγραμμάτων πρόωρης συνταξιοδότησης για ανέργους άνω των 55 ετών.

Μετά τη συνεχή επιδείνωση του προβλήματος της ανεργίας, τόσο η ΓΣΕΕ όσο και ο ΣΕΒ προβληματίζονται, όσον αφορά τους τρόπους και τα μέσα καταπολέμησής της, έτσι έχουν τεθεί προτεραιότητες συμμετοχής των μακροχρόνια ανέργων στα διάφορα προγράμματα κατάρτισης/επανακατάρτισης, καθώς και ενίσχυσής τους όσον αφορά την παροχή ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης, για ορισμένες κατηγορίες ανέργων και πέραν των 12 μηνών ανεργίας.⁴³

⁴¹ Ημερίδα Ανεργία-Μακροχρόνια Ανεργία, Πρόγραμμα Gialtun Βλ. Εισήγηση Δρ. Θ. Παπαθεοδώρου «Υπηρεσίες πληροφόρησης, καθοδήγησης και αξιολόγησης μακροχρόνια ανέργων».

⁴² ΙΝΕ-ΓΣΕΕ-ΑΔΕΔΥ «ΕΤΗΣΙΑ ΕΚΘΕΣΗ 2001»

⁴³ www.inegsee.gr «Ετήσια Έκθεση 2005»

4.5. ΤΑ ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΑ ΜΕΤΡΑ ΣΥΜΦΩΝΑ ΜΕ ΤΗΝ ΜΑΡΞΙΣΤΙΚΗ

ΘΕΩΡΙΑ

Τα ζητήματα της απασχόλησης δεν λύνονται ως δια μαγείας και μια για πάντα. Απαιτείται πέρα από τα μεγάλα πολιτικά και κοινωνικοοικονομικά μέτρα αέναη επαγγελματοτεχνική προετοιμασία, ειδίκευση της εργατικής δύναμης και επανειδίκευση που να ανταποκρίνονται στις απαιτήσεις της κάθε φορά νέας τεχνικής και τεχνολογίας. Ακριβώς αυτό το πρόβλημα προβάλλει επιτακτικά στην εποχή μας και από τη σταδιακή λύση του εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό η κοινωνικοοικονομική πρόοδος του τόπου.

Χρειάζονται λοιπόν κάποια μέτρα που μπορούν να βοηθήσουν την υπάρχουσα κατάσταση.

I Πολιτική δημιουργίας νέων θέσεων εργασίας

Η ζωή, όλη η συσσωρευμένη εμπειρία απέδειξαν ότι για να αξιοποιηθεί σωστά και δημιουργικά το εργατικό δυναμικό της χώρας, δεν μπορεί η πολιτική δημιουργίας νέων θέσεων και γενικά της απασχόλησης να στηρίζεται στη λογική του καπιταλιστικού κέρδους και της περιβόητης μεγάλης ιδιωτικής πρωτοβουλίας, μα ούτε και στη φιλομονοπωλιακή παρέμβαση του αστικού κράτους. Χρειάζεται πρώτα από όλα στην πράξη να υλοποιηθεί το δικαίωμα των πολιτών στη δουλειά. Η πολιτική δημιουργίας νέων θέσεων εργασίας πρέπει να καθορίζεται με βάση τις ανάγκες της κοινωνίας, την ορθολογική εξειδίκευση της οικονομίας και την ορθολογική αξιοποίηση του εργατικού δυναμικού. Η κατάρτιση μακρόπνοου προγράμματος δημιουργίας νέων θέσεων απασχόλησης και η υλοποίησή του στην πράξη και όχι στις διακηρύξεις προϋποθέτει αλλαγή οικονομικής στρατηγικής και πολιτικής, παραγωγική ανασυγκρότηση και αναδιάρθρωση βασικών κλάδων της εθνικής οικονομίας, δημιουργία νέων κλάδων, ενίσχυση της έρευνας, προώθηση έργων στρατηγικής σημασίας κλπ.

II Ορθολογική αξιοποίηση των πόρων

Το πρόβλημα των οικονομικών πόρων προβάλλεται πολύ από την άρχουσα τάξη σαν εμπόδιο στην ανάπτυξη και συνεπώς στη δημιουργία νέων θέσεων εργασίας. Γίνεται μία προσπάθεια αναπροσανατολισμού και μεθοδευμένης κλιμάκωσης των οικονομικών βαρών στις λαϊκές μάζες, χωρίς όμως ουσιαστικό επενδυτικό αποτέλεσμα. Η χρηματική ολιγαρχία σφετερίστηκε έναν τεράστιο πλούτο από τα κέρδη, τα προνόμια, τις φοροδιαφυγές και την παράνομη διαφυγή συναλλάγματος. Ο ακαδημαϊκός Α. Αγγελόπουλος παρουσιάζοντας τις προτάσεις της

επιτροπής των «οκτώ σοφών» ανέφερε ότι «η παραοικονομία στην Ελλάδα αντιπροσωπεύει το 35-40% του Εθνικού Εισοδήματος».

Αυτό που χρειάζεται πρώτα από όλα είναι να περιοριστεί η ασυδοσία του μεγάλου εγχώριου και ξένου κεφαλαίου, να ελέγχεται αποφασιστικά η αναγκαιότητα και το περιεχόμενο των όποιων κινήτρων, καθώς και η αξιοποίησή τους. Να καταπολεμηθεί δραστικά η παράνομη φυγή συναλλάγματος, η φοροδιαφυγή και κάθε άλλη μορφή κερδοσκοπίας, η σπατάλη και ο παρασιτισμός. Χρειάζεται αναθεώρηση όλου του συστήματος κινήτρων σε δημοκρατική αντιμονοπωλιακή κατεύθυνση, περιορισμός της ασυδοσίας των μονοπωλιακών κυκλωμάτων με στόχο την εξοικονόμηση οικονομικών μέσων για τις ανάγκες της εσωτερικής συσσώρευσης και ανάπτυξης που θα δώσουν τη δυνατότητα να δημιουργούνται νέες θέσεις εργασίας.

Πόροι επίσης θα μπορούσαν να εξοικονομηθούν με τον περιορισμό των υπέρογκων στρατιωτικών δαπανών της χώρας μας, που δεν εξυπηρετούν τις πραγματικές εθνικές αμυντικές ανάγκες, αλλά τους νατοϊκούς σχεδιασμούς και ασκούν αρνητική επίδραση στην οικονομική ανάπτυξη.

Γενικά το πιστωτικό σύστημα, το φορολογικό σύστημα, οι κρατικές προμήθειες, το σύστημα κινήτρων και επιδοτήσεων, η συναλλαγματική και η δασμολογική πολιτική, και ορισμένα μέτρα στήριξης της ντόπιας παραγωγής αποτελούν σοβαρούς μοχλούς και τρόπους παρέμβασης στην οικονομία, στην κατεύθυνση εξοικονόμησης πόρων, εφόσον βέβαια εντάσσονται μέσα στα πλαίσια δημοκρατικού προγραμματισμού και ουσιαστικού κοινωνικού και εργατικού ελέγχου.

III Αναβάθμιση και αναδιάρθρωση των επενδύσεων

Είναι επιτακτική ανάγκη να γίνει ουσιαστικός αναπροσανατολισμός των επενδύσεων και οργανική αναδιάρθρωσή τους. Οι επενδυτικές δαπάνες είναι ανάγκη να κατευθυνθούν σε δυναμικούς βιομηχανικούς κλάδους, σε ανανέωση του τεχνικού εξοπλισμού των βιώσιμων επιχειρήσεων και σε άλλα παραγωγικά έργα και υπηρεσίες για την εξυπηρέτηση κοινωνικών αναγκών και της εθνικής οικονομίας.

Είναι γνωστή η κατάντια του δημοσίου τομέα. Για να ανταποκριθεί θα πρέπει να εξυγιανθεί, να εκσυγχρονιστεί, να εκδημοκρατιστεί να απαλλαγεί από την ασφυκτική κομματική κηδεμονία και να λειτουργεί κάτω από εργατικό και κοινωνικό έλεγχο σε αποδοτική βάση. Θα πρέπει να σταματήσει ο δημόσιος τομέας να είναι αφετηρία μετάγγισης κεφαλαίων στα μεγάλα ιδιωτικά συμφέροντα, αλλά με τους οικονομικούς πόρους να τροφοδοτεί την εθνική οικονομία. Πρέπει να εξασφαλίζεται επαρκής και φτηνή χρηματοδότηση, καθώς και άλλες διευκολύνσεις για όλες τις

συλλογικής μορφής παραγωγικές δραστηριότητες όπως συνεταιρισμών, ιδιαίτερα αγροτικών, τοπικής αυτοδιοίκησης κλπ. Να προστατεύονται οι επαγγελματίες, οι μικροβιοτέχνες από την ασυδοσία του μεγάλου κεφαλαίου, με παράλληλα κίνητρα για την αυτοοργάνωση και αναδιοργάνωσή τους, και να διευκολύνονται οι δυναμικές παραγωγικές μικρομεσαίες επιχειρήσεις, ώστε να εξασφαλίζονται επενδύσεις για απασχόληση και γρήγορη απόδοση.

IV Προγραμματισμένη Περιφερειακή Ανάπτυξη

Θα πρέπει επιτέλους να δοθεί ιδιαίτερη προσοχή στην περιφέρεια της χώρας, κυρίως δε στις ορεινές περιοχές. Εκεί μπορούν να αποδεσμευτούν δημιουργικές δυνάμεις, να τονωθεί η παραγωγική δραστηριότητα και να αξιοποιηθούν τα εργατικά χέρια. Εκείνο που χρειάζεται είναι η εκπόνηση και υλοποίηση μιας πολιτικής προγραμματισμένης περιφερειακής ανάπτυξης βασισμένης στους πλουτοπαραγωγικούς πόρους κάθε περιοχής που θα συνδυάζει την εξυπηρέτηση αναπτυξιακών στόχων αλλά και των αναγκών του πληθυσμού σε περιφερειακό, τοπικό και πανελλαδικό επίπεδο. Η περιφέρεια μπορεί να απορροφήσει αρκετό εργατικό δυναμικό υπάρχουν δυνατότητες σε πολλές περιοχές να δημιουργηθούν βιομηχανίες, αλλού να αναπτυχθεί η υλικοτεχνική βάση του τουρισμού σε άλλες περιοχές η κτηνοτροφία, η βιοτεχνία, η αλιεία κλπ. Είναι γνωστό το χαμηλό επίπεδο της υλικοτεχνικής και κοινωνικής υποδομής της χώρας. Εδώ υπάρχουν μεγάλα περιθώρια απασχόλησης εργατικού δυναμικού.

V Αναβάθμιση της τοπικής αυτοδιοίκησης

Η τοπική αυτοδιοίκηση είναι βασικός παράγοντας για την οικονομική, κοινωνική και πολιτιστική ανάπτυξη σε τοπικό επίπεδο. Επομένως μπορεί να εξελιχθεί σε μοχλό υλοποίησης μιας πολιτικής προγραμματισμένης απασχόλησης. Αυτό όμως προϋποθέτει την εξασφάλιση της χρηματοδότησης των ΟΤΑ.

Είναι ανάγκη να δοθούν ουσιαστικές αρμοδιότητες στην τοπική αυτοδιοίκηση για την εκπόνηση και υλοποίηση έργων της περιοχής τους με σκοπό την αναβάθμιση του χώρου τους και την αντιμετώπιση της ανεργίας σε τοπικό επίπεδο με τη δημιουργία μόνιμων θέσεων εργασίας και όχι μόνο εποχιακών ή προσωρινών ευκαιριών απασχόλησης. Να αποκτήσει η τοπική αυτοδιοίκηση την πραγματική της θέση σε ένα πρόγραμμα απασχόλησης. Να αξιοποιηθούν όλες οι δυνατότητες ανάπτυξης της κάθε περιοχής και να ενταχθούν οι αναπτυξιακές πρωτοβουλίες της τοπικής αυτοδιοίκησης στη συνολική αναπτυξιακή διαδικασία της χώρας. Οι αρχές της τοπικής αυτοδιοίκησης πρέπει να καταγράφουν τις ανάγκες της περιοχής (έργα

υποδομής, αξιοποίηση ορυκτού και δομικού πλούτου, στεγαστικά προβλήματα, εξασφάλιση υποδομής υγείας των κατοίκων) και να επεξεργαστούν ένα μεσοπρόθεσμο και μακροπρόθεσμο πρόγραμμα εκτέλεσης των έργων της περιοχής τους. Οι δημοτικές επιχειρήσεις κατέχουν ιδιαίτερη θέση σε ένα πρόγραμμα απασχόλησης με τη δυνατότητα που έχουν για την εκτέλεση έργων, για την αξιοποίηση σε τοπικό επίπεδο της εργατικής δύναμης.

Για αυτό πρέπει να ενισχύονται από το κράτος να στηρίζονται στην αρχή της αποδοτικότητας με κοινωνικά κριτήρια, να εξασφαλίζουν τις δυνατότητες αυτοχρηματοδότησης της λειτουργίας τους. Εκείνο που χρειάζεται είναι η κατάρτιση ζωντανών, ελκυστικών φιλολαϊκών αναπτυξιακών δημοκρατικών πρωτοβουλιών και προϋπολογισμών που θα βγαίνουν μέσα από τις πραγματικές ανάγκες, και ένα κίνημα δημοτών έτοιμο να υποστηρίξει την υλοποίηση του προγράμματος της περιοχής.

VI Προστασία και ενίσχυση των εργατικών εισοδημάτων

Είναι αναγκαία μια άλλη εισοδηματική πολιτική, πολιτική προστασίας και βελτίωσης του εισοδήματος της εργατικής τάξης. Η οικονομική πολιτική που χτυπάει τα πραγματικά εισοδήματα των εργαζομένων δεν αυξάνει την απασχόληση, αντίθετα οδηγεί στην όξυνση της ανεργίας. Η προστασία της αγοραστικής δύναμης των εργαζομένων θα τονώσει την ζήτηση στην αγορά, θα αυξήσει την παραγωγή και κατά συνέπεια την ζήτηση εργατικών χεριών και την απασχόληση.

Η προβληματική των διεκδικήσεων των εργαζομένων για αποκατάσταση των εισοδηματικών απωλειών, για γνήσια τιμαριθμική αναπροσαρμογή των αποδοχών για φορολογικές ελαφρύνσεις κλπ. αποκτά σήμερα ευρύ περιεχόμενο και μια άλλη διάσταση. Ενώ οι κοινωνικές ανάγκες των εργαζομένων αυξάνονται έχουν διαμορφωθεί νέοι μηχανισμοί αφαίμαξης των εργατικών εισοδημάτων και υποβάθμισης των συνθηκών ζωής.

Αποφασιστική σημασία για την ικανοποίηση των κοινωνικών αναγκών των εργαζομένων αποκτά σήμερα η αντιμετώπιση των προβλημάτων της φορολογίας, της κοινωνικής ασφάλισης, των δαπανών για την υγεία, την παιδεία και την τοπική αυτοδιοίκηση, του περιβάλλοντος, των ενοικίων και γενικότερα της κατοικίας. Η αντιμετώπιση αυτή δεν πρέπει να οδηγεί σε μια αύξηση των εισοδημάτων που θα αναιρείται όμως με την ταυτόχρονη επιδείνωση άλλων παραγόντων, αλλά να είναι

τέτοια που να βελτιώνονται συνολικά οι όροι δουλειάς, ζωής και κοινωνικής δράσης των εργαζομένων.⁴⁴

⁴⁴ Κέντρο Μαρξιστικών Ερευνών «Ανεργία και Απασχόληση στην Ελλάδα», Εκδόσεις Σύγχρονη Εποχή

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5

ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Αν υπάρχει κάποιος τομέας που να αντανακλά την χρόνια παθογένεια, μιας σύγχρονης και δυναμικής οικονομίας, αυτός είναι η ανεργία. Το φαινόμενο αυτό προσβάλλει κάθε αναπτυσσόμενη ή αναπτυγμένη οικονομία. Δεν είναι τυχαίο, λοιπόν, το ότι σε έρευνες, η ανεργία κατέχει τη θλιβερή πρωτιά ως πρόβλημα επιλεγμένο από ανθρώπους και κυρίως νέους. Οι νέοι, το πιο παραγωγικό κομμάτι του εργατικού δυναμικού μιας χώρας, είναι αυτοί που πλήττονται στην χώρα μας περισσότερο, και στον νομό Ιωαννίνων. Επιπρόσθετα, οι γυναίκες είναι αυτές που γεύονται πιο πολύ και μάλιστα με συντριπτική πλειοψηφία έναντι των αντρών, την απογοήτευση της συνεχούς αναζήτησης εργασίας, χωρίς αποτέλεσμα. Τα ποσοστά ανέργων της χώρας είτε νέων, είτε γυναικών είναι ψηλότερα των αντίστοιχων μέσων όρων της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Το ποσοστό ανεργίας στο Νομό Ιωαννίνων είναι

υψηλότερο από το αντίστοιχο της υπόλοιπης χώρας, και βέβαια οι γυναίκες κατέχουν την πρωτιά σε σχέση με τους άντρες, ακόμα και στα στενά όρια του νομού. Η ανεργία δεν κοιτάει φύλο ηλικία και γεωγραφικά σύνορα. Είναι ένα φαινόμενο που όπως είδαμε από το 1991 μόνο αυξητικές τάσεις έχει. Τη φετινή χρονιά, και μόνο για το δεύτερο τρίμηνο του 2005 (τα υπόλοιπα δεν έχουν ακόμα δημοσιευτεί) φαίνεται να πέφτει το ποσοστό, στο σύνολο της χώρας. Αντίθετα στον Νομό Ιωαννίνων κάθε άλλο παρά πτωτική πορεία έχει, σε σχέση με το σύνολο της χώρας.

Η πρόκληση αυτή είναι μεγάλη. Δεν απαιτείται απλά η παρακολούθηση των στόχων που θέτει η Ευρωπαϊκή Ένωση, αλλά απαιτούνται άλματα τα οποία δεν αφορούν μόνο την μείωση της ανεργίας αλλά και την αύξηση της απασχόλησης. Θα πρέπει να ληφθούν ή και να ενεργοποιηθούν από την αδράνεια ήδη παρόντα, όπως η σωστή λειτουργία των συμβουλευτικών γραφείων, γραφείων εύρεσης εργασίας που έχει δημιουργήσει ο ΟΑΕΔ. Η αποκρατικοποίηση του ΟΑΕΔ, η αναβάθμιση και ο εκσυγχρονισμός του, θα λειτουργήσει προς όφελος των ειδικευμένων ή μη άνεργων, άρα και προς το όφελος του κράτους, μιας και ο ρόλος του και η λειτουργία του θα αναρμονίζονται και θα είναι πιο κοντά στον κάθε άνεργο. Θα πρέπει να τονωθεί η ιδέα της δια βίου εκπαίδευσης και μάθησης. Ήδη με το ΕΑΠ (Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο), έχει δοθεί η ευκαιρία σε ανθρώπους που δεν εισάχθηκαν ποτέ στην τριτοβάθμια εκπαίδευση να αποκτήσουν ένα πτυχίο και κατ' επέκταση μια στοιχειώδη μόρφωση και ειδίκευση που θα τους βοηθήσει σε ένα νέο ξεκίνημα στην επαγγελματική τους ζωή. Από εκεί και ύστερα δόθηκε η ευκαιρία σε πολίτες, που κατείχαν κάποιο πτυχίο τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, που για διάφορους λόγους δεν μπορούσαν να συνεχίσουν την κατάρτισή τους, να αποκτήσουν κάποιο μεταπτυχιακό τίτλο από απόσταση. Πέραν τούτου κάποιοι πολίτες, λόγω των επαγγελματών τους, δεν επιθυμούν τέτοιου είδους σπουδές. Για αυτούς λοιπόν θα μπορούσαν να δημιουργηθούν Εκπαιδευτήρια Επαγγελματικής κατάρτισης, σε τοπικό επίπεδο, έτσι ώστε να τους βοηθήσουν να ακονίσουν τις γνώσεις τους, ή την ειδίκευσή τους. Αυτό το μέτρο μπορεί να λειτουργήσει και εναντίον του «φυσικού» ποσοστού ανεργίας που πλήττει κάποια ομάδα του οικονομικά ενεργού πληθυσμού, η οποία παραμένει άνεργη λόγω έλλειψης πληροφοριοδότησης. Ένας άλλος τρόπος με τον οποίο, η μείωση της ανεργίας μπορεί να επέλθει είναι με την ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας των ελληνικών προϊόντων. Αυτό θα επιφέρει εξαγωγές αλλά και γενικότερη αυξημένη ζήτηση αυτών. Έτσι αυξάνεται η παραγωγικότητα, αλλά και η μεγέθυνση του ΑΕΠ, και κατά συνέπεια δημιουργούνται νέες θέσεις εργασίας. Αυτό

φέρνει στην επιφάνεια την ανάγκη δημιουργίας ευνοϊκού κλίματος για τη δημιουργία νέων επιχειρήσεων είτε προερχόμενες από το εξωτερικό, είτε από το εσωτερικό. Έτσι, θα υπάρχει αύξηση της ζήτησης εργασίας. Ένα άλλο κρίσιμο σημείο το οποίο θα μπορούσε να βοηθήσει είναι ο τουρισμός. Ο τουρισμός, που με τόσο στόμφο αναφέρονται όλοι ως η βαριά βιομηχανία της χώρας, δεν γίνεται να αποδώσει στη χώρα τα μέγιστα, παραμένοντας προσκολλημένος στο παλιό πρότυπο του μαζικού τουρισμού. Αυτό, δεν αντιπροσωπεύει χώρες με ισχυρό νόμισμα όπως η Ελλάδα, σε μια εποχή κατά την οποία εισέρχονται δυναμικά στον παγκόσμιο ανταγωνισμό τουριστικών υπηρεσιών χώρες, χαμηλού κόστους, όπως η γειτονική Τουρκία, η οποία δείχνει να προσαρμόζεται στα νέα δεδομένα πιο γρήγορα και εύκολα από ότι η Ελλάδα.

Όλα τα παραπάνω ίσως φαίνονται γενικά και αόριστα για όλη τη χώρα, αλλά εφαρμοζόμενα από το κράτος θα βοηθηθούν και οι νομοί ξεχωριστά όπως και Νομός Ιωαννίνων.

Αυτό δεν σημαίνει όμως ότι η τοπική αυτοδιοίκηση δεν πρέπει να εφαρμόσει τα δικά της μέτρα. Αφού αποκτήσει ουσιαστικές εξουσίες από την κεντρική κρατική μηχανή, θα πρέπει να προτείνει λύσεις που να σχετίζονται με την εκάστοτε περιοχή.

Η γεωγραφική απομόνωση του Νομού, θα πρέπει επιτέλους να πάψει να αποτελεί τροχοπέδη ή άλλοθι για το πρόβλημα της ανεργίας στα Ιωάννινα. Θα πρέπει να δημιουργηθούν και να ολοκληρωθούν οι υπό κατασκευή οδικοί άξονες, όπως και άλλα δημόσια έργα όπως σιδηρόδρομος με στόχο ο τόπος να γίνει ελκυστικότερος για τη δημιουργία νέων, μεγάλων πλέον επιχειρήσεων και έτσι να δημιουργηθούν νέες θέσεις εργασίας. Τα αγροτικά προϊόντα του Νομού είναι όπως προκύπτει, από στοιχεία, υψηλής ποιότητας. Με τη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας των επιχειρήσεων και των προϊόντων, να μπορούν να παράγονται προϊόντα ποιότητας και ονομασίας προέλευσης, που να σταθούν αντάξια στην Ευρωπαϊκή Αγορά, όπως για παράδειγμα η φέτα Δωδώνη. Να παρασχεθούν ουσιαστικά φορολογικά κίνητρα από τον κρατικό μηχανισμό, σε επιχειρήσεις που θα εγκατασταθούν στην παραμεθόριο, ή σε ορεινές και απομακρυσμένες περιοχές. Με αυτό τον τρόπο θα υπάρξει ανάπτυξη των ορεινών όγκων του Νομού, άρα και δημιουργία νέων θέσεων εργασίας σε ακόμη πιο τοπικό επίπεδο και δημιουργία επιχειρήσεων που θα στηρίζεται στους τοπικούς πόρους της κάθε περιοχής. Ομοίως ο εκσυγχρονισμός και η αναβάθμιση (με εξαγωγικό προσανατολισμό κυρίως) των ήδη υπαρχόντων παραδοσιακών επαγγελμάτων όπως η αργυροχρυσοχοΐα, η υφαντική και οι αγροτικές και

κτηνοτροφικές δραστηριότητες θα δώσουν νέα πνοή σε ξεχασμένους τομείς, και νέες ευκαιρίες σε ανθρώπους που έχασαν την εργασία τους και ετεροαπασχολούνται. Τέλος η ανάπτυξη του τουρισμού, μπορεί να ωφελήσει όσο τίποτα άλλο. Όπως και η υπόλοιπη χώρα, έτσι και ο Νομός Ιωαννίνων δεν στερείται φυσικής ομορφιάς. Με την αύξηση των ιδιωτικών επενδύσεων μέσω κινήτρων, ανάπτυξη δηλαδή πρότυπων μονάδων αγροτουρισμού και οικοτουρισμού στον ορεινό όγκο του Νομού, μέσω διαφημιστικών μέτρων προβολής του φυσικού περιβάλλοντος ή μέσω ανάπτυξης δικτύου παροχής πληροφοριών μπορεί να ωθήσει το επίπεδο ανάπτυξης του Νομού σε ύψη ρεκόρ.

Τα παραπάνω, αν αναλογιστεί κανείς ότι τα Ιωάννινα αποτελούν διοικητικό, εμπορικό και εκπαιδευτικό κέντρο, μπορούν να αποδώσουν τα μέγιστα στην καταπολέμηση του προβλήματος της ανεργίας και στην αύξηση του κατά κεφαλήν ΑΕΠ.

Είναι εύλογο σε αυτό το σημείο, να ειπωθεί ότι ευθύνη για την εύρεση εργασίας έχει και ο αναζητών εργασία. Ο άνθρωπος που αναζητεί δουλειά θα πρέπει να καθορίσει τους στόχους και τους τρόπους που θα βοηθήσουν στην επίτευξη του σκοπού του. Η οργάνωση σε προσωπικό επίπεδο με σκοπό τη μεγιστοποίηση της αποτελεσματικότητας, η ενίσχυση της αυτοεκτίμησης και η βελτίωση στον τομέα της επικοινωνίας με το περιβάλλον είναι στοιχεία που μπορούν να βοηθήσουν στην αποτελεσματικότερη αναζήτηση εργασίας. Επιπλέον, βάζοντας προτεραιότητες, όσον αφορά τους βραχυπρόθεσμους και μακροπρόθεσμους στόχους σε τομείς όπως οικονομικά θέματα, προσωπική αναρρίχηση στην εργασία και τονίζοντας στοιχεία της προσωπικότητάς του όπως υπευθυνότητα, ικανότητα αφομοίωσης στοιχείων της εργασίας, πρωτοβουλία και σοβαρότητα, ο υποψήφιος εργαζόμενος έχει περισσότερες πιθανότητες να βρει σύντομα μια εργασία που θα τον ικανοποιεί.⁴⁵

Στη σύγχρονη δυναμική οικονομία, το όραμα της πλήρους απασχόλησης φαντάζει μακρινή σκιά σε εργαζόμενους πρώτα από όλα, σε εργοδότες αλλά και στην κάθε κυβέρνηση η οποία προσπαθεί με κάθε τρόπο να παλέψει με το τέρας της ανεργίας και να βγει νικήτρια αυτή αλλά και το ίδιο το κράτος. Άλλοτε πετυχαίνει να μειώσει τα ποσοστά του προβλήματος και άλλοτε όχι. Πολλοί, σύμφωνα με κομματικά κριτήρια, υποστηρίζουν τις προτάσεις του εκάστοτε κυβερνητικού

⁴⁵ <http://career.teiep.gr>

μηχανισμού και άλλοι, για τους ίδιους λόγους, ανοίγουν μέτωπα πολέμου διαφωνώντας με τα διάφορα προγράμματα.

Εν κατακλείδι, αυτό που έχει σημασία είναι να συζητιούνται οι προτεινόμενες λύσεις με οργανισμούς όπως ο ΟΑΕΔ, με τοπικούς φορείς, ερευνητικά κέντρα, κυβερνήσεις και συλλόγους με στόχο την εύρεση της χρυσής τομής που θα δώσει τις βέλτιστες δυνατές λύσεις και θα οδηγήσει στην δραματική μείωση της ανεργίας. Άλλωστε όλοι έχουν να κερδίσουν από αυτό.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Ελληνόγλωσσα:

1. Παναγιώτη Γ. Κορλίρα «Θεωρία Ανεργίας και Πληθωρισμού», Εκδόσεις Gutenberg
2. Α. Κιντής, Ε. Πουρναράκης «Αρχές Οικονομικής Ανάλυσης», Εκδόσεις Σμπύλιας
3. Α. Κιτσάκης, Λόγος Δοκιμαικός, «Το Πρόβλημα της Ανεργίας στην Ελλάδα»
4. Θεόδωρος Π. Λιανός, Θεοφάνης Ε. Μπένος «Μακροοικονομική Θεωρία και Πολιτική», Εκδόσεις Ευγ. Μπένου
5. Κέντρο Μαρξιστικών Ερευνών «Ανεργία και Απασχόληση στην Ελλάδα», Εκδόσεις Σύγχρονη Εποχή
6. Ημερίδα: «Ανεργία-Μακροχρόνια Ανεργία», πρόγραμμα Gialtun,
 - i) Εισήγηση Δρ. Ι. Κουτρομπή «Μέτρα για τη Μακροχρόνια Ανεργία»
 - ii) Εισήγηση Δρ. Θ. Παπαθεοδώρου «Υπηρεσίες Πληροφόρησης Καθοδήγησης και Αξιολόγησης Μακροχρόνια Ανέργων»
7. Δημητριάδη Ζωή «Μεθοδολογία Επιχειρηματικής Έρευνας», Εκδόσεις Interbooks
8. ΙΝΕ-ΓΣΕΕ-ΑΔΕΔΥ «Ετήσια Έκθεση 2001»

Διαδικτυακή

1. www.infopeloponnisos.gr/innovation/index1-4.html
2. www.e-grammes.gr/2002/02/voridis.htm
3. www.bulls.gr, Άρθρο Παπανδροπούλου Αθανασίου
4. www.inegsee.gr «Ετήσια Έκθεση 2005»
5. www.nd.gr
6. www.cia.gov/cia/publications/factbook/geos/gr.html
7. www.statistics.gr, Αποτελέσματα Απογραφής 1991-2001
8. www.eurostat.com
9. www.imerisia.gr
10. www.roe.gr/region/face/htm
11. www.bicipirus.gr
12. www.paep.org.gr

Πληροφορίες όσον αφορά το Κεφάλαιο 2, ενότητα 2.6 δόθηκαν από το Γραφείο Μετανάστευσης και Απασχόλησης Αλλοδαπού Εργατικού Δυναμικού Περιφέρειας Ηπείρου.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

ΕΡΩΤΗΜΑΤΟ ΛΟΓΙΟ

1. Ποιο είναι το φύλο σας;
 - α) Άνδρας
 - β) Γυναίκα
2. Πόσο ετών είστε;
.....
3. Ποια είναι η οικογενειακή σας κατάσταση;
.....
4. Σε ποιο δήμο του Ν. Ιωαννίνων διαμένετε;
.....
5. Τι επίπεδο εκπαίδευσης έχετε;
.....
6. Γνωρίζετε ξένες γλώσσες;
 - α) ΝΑΙ
 - β) ΟΧΙ
7. Διαθέτετε γνώσεις χειρισμού Η/Υ;
 - α) ΝΑΙ
 - β) ΟΧΙ
8. Διαθέτετε δίπλωμα οδήγησης;
 - α) Δεν διαθέτω
 - β) Διαθέτω δίπλωμα οδήγησης αυτοκινήτου
 - γ) Διαθέτω δίπλωμα οδήγησης μοτοσικλέτας
 - δ) Διαθέτω δίπλωμα οδήγησης μοτοσικλέτας και αυτοκινήτου
9. Πόσο χρονικό διάστημα έχει παρέλθει από την τελευταία φορά που εργαστήκατε;
 - α) Λιγότερο από 6 μήνες
 - β) 6-12 μήνες
 - γ) Πάνω από 12 μήνες
10. Ποια ήταν η αιτία απώλειας της τελευταίας θέσης εργασίας σας;
 - α) Προσωπικοί λόγοι
 - β) Οικογενειακοί λόγοι
 - γ) Ανεύρεση καλύτερης εργασίας
 - δ) Απόλυση

- ε) Κλείσιμο επιχείρησης
11. Θα επιθυμούσατε μια εργασιακή σχέση που δεν θα είχε τα χαρακτηριστικά της πλήρους απασχόλησης (εποχική-μερική απασχόληση);
- α) ΝΑΙ
β) ΟΧΙ
12. Βλέπετε θετικά την προοπτική ετεροαπασχόλησης (απασχόληση πάνω σε ένα αντικείμενο διαφορετικό από αυτό στο οποίο έχετε ειδικευτεί);
- α) ΝΑΙ
β) ΟΧΙ
13. Βλέπετε θετικά την προοπτική ανάληψης από μέρους σας επιχειρηματικών πρωτοβουλιών (αυτοαπασχόληση);
- α) ΝΑΙ
β) ΟΧΙ
14. Ποιες είναι οι πηγές πληροφόρησής σας σχετικά με την αναζήτηση εργασίας;
- α) οικογενειακό περιβάλλον
β) φιλικό περιβάλλον
γ) αγγελίες εφημερίδων
δ) Απευθύνθηκα στον ΟΑΕΔ
ε) Απευθύνθηκα σε εργοδότες
στ) Άλλο
15. Ποια θεωρείτε πως είναι τα κύρια αίτια της ανεργίας στο Ν. Ιωαννίνων;
- α) Υψηλός βαθμός αστικοποίησης του πληθυσμού και της παραγωγής
β) Γενικευμένη χρήση της τεχνολογίας σε όλες τις φάσεις της παραγωγής και διακίνησης των προϊόντων, καθώς και στις παρεχόμενες υπηρεσίες
γ) Απομόνωση του Νομού από την υπόλοιπη χώρα
δ) Αδυναμία του εκπαιδευτικού συστήματος να παρακολουθήσει τις ραγδαίες οικονομικές εξελίξεις, να τις προβλέψει και να εναρμονίσει τα προγράμματά του με τις ανάγκες της οικονομικής ανάπτυξης της κοινωνίας μας.
ε) Μικρός αριθμός επιχειρήσεων για επαρκή απορρόφηση θέσεων εργασίας
στ) Υπέρμετρη εισαγωγή ξένων προϊόντων
ζ) Μεγάλη συγκέντρωση αλλοδαπών μεταναστών
16. Ποιες θεωρείτε τις σημαντικότερες συνέπειες της ανεργίας για τους ανέργους;
- α) Απώλεια ηθικής ικανοποίησης που προσφέρει η δημιουργία
β) Αναγκαστική μετανάστευση προς τα μεγάλα αστικά κέντρα.

- γ) Πτώση βιοτικού επιπέδου
 - δ) Αδιαφορία για τα κοινωνικά και πολιτικά δρώμενα
 - ε) Αύξηση εγκληματικότητας
 - στ) Προβλήματα επιβίωσης, στέρηση αγαθών
 - ζ) Αβεβαιότητα και ανασφάλεια για το μέλλον
17. Πώς κρίνετε τις προσπάθειες της πολιτείας για την αντιμετώπιση του φαινομένου της ανεργίας στο Ν. Ιωαννίνων;
- α) Πολύ θετικά
 - β) Θετικά
 - γ) αδιάφορα
 - δ) Αρνητικά
 - ε) Πολύ αρνητικά
18. Ποιες από τις παρακάτω προτάσεις-λύσεις προτείνετε ως πιο σημαντικές για την αντιμετώπιση του φαινομένου;
- α) Ενίσχυση, με την χορήγηση κινήτρων από το κράτος, των επενδυτικών πρωτοβουλιών στο Νομό μας
 - β) Κατασκευή έργων υποδομής και έργων κοινής ωφέλειας από το κράτος
 - γ) Αποκέντρωση, παροχή κινήτρων στον αγροτικό χώρο
 - δ) Σωστότερος επαγγελματικός προσανατολισμός
 - ε) Μείωση ορίων ηλικίας συνταξιοδότησης
 - στ) Εκσυγχρονισμός και αναβάθμιση του ρόλου του ΟΑΕΔ
 - ζ) Εφαρμογή μέτρων για την πάταξη της παράνομης εργασίας των αλλοδαπών
 - η) Προώθηση νέων μορφών απασχόλησης (μερική, εποχική απασχόληση)
19. Βλέπετε τους αλλοδαπούς μετανάστες ως ανταγωνιστές στην αγορά εργασίας;
- α) ΝΑΙ
 - β) ΟΧΙ

ΣΥΧΝΟΤΗΤΕΣ

Ποιο είναι το φύλο σας;

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Ανδρας	45	37,5	37,5	37,5
	Γυναίκα	75	62,5	62,5	100,0
	Total	120	100,0	100,0	

Πίνακας 1

Σε ποια ομάδα ηλικίας ανήκετε;

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Κάτω των 20	6	5,0	5,0	5,0
	20-29	66	55,0	55,0	60,0
	30-39	27	22,5	22,5	82,5
	40-49	16	13,3	13,3	95,8
	50-59	3	2,5	2,5	98,3
	Πάνω απο 60	2	1,7	1,7	100,0
	Total	120	100,0	100,0	

Πίνακας 2

Ποια είναι η οικογενειακή σας κατάσταση;

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Άγαμος/η	80	66,7	66,7	66,7
	Έγγαμος/η	34	28,3	28,3	95,0
	Διαζευγμένος/η	6	5,0	5,0	100,0
	Total	120	100,0	100,0	

Πίνακας 3

Τι επίπεδο εκπαίδευσης έχετε ολοκληρώσει;

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση	18	15,0	15,0	15,0
	Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση	36	30,0	29,2	44,2
	Τριτοβάθμια Εκπαίδευση	25	20,8	30,0	74,2
	Μεταπτυχιακό	3	2,5	2,5	76,7
	Αγράμματος	2	1,7	1,7	78,3
	Απόφοιτος Σχολής ΟΑΕΔ	1	,8	,8	79,2
	Απόφοιτος ΙΕΚ	35	29,2	20,8	100,0
	Total	120	100,0	100,0	

Πίνακας 4

Γνωρίζετε ξένες γλώσσες;

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Γνωρίζω	81	67,5	67,5	67,5
	Δέν Γνωρίζω	39	32,5	32,5	100,0
	Total	120	100,0	100,0	

Πίνακας 5

Διαθέτετε γνώσεις χειρισμού ηλεκτρονικών υπολογιστών;

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Γνωρίζω	70	58,3	58,3	58,3
	Δέν Γνωρίζω	50	41,7	41,7	100,0
	Total	120	100,0	100,0	

Πίνακας 6

Διαθέτετε δίπλωμα οδήγησης;

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Δεν διαθέτω	37	30,8	30,8	30,8
	Διαθέτω δίπλωμα οδήγησης αυτοκινήτου	52	43,3	43,3	74,2
	Διαθέτω δίπλωμα οδήγησης μοτοσυκλέτας	10	8,3	8,3	82,5
	Διαθέτω δίπλωμα οδήγησης αυτοκινήτου και μοτοσυκλέτας	21	17,5	17,5	100,0
	Total	120	100,0	100,0	

Πίνακας 7

Πόσο χρονικό διάστημα έχει παρέλθει απο την τελευταία φορά που εργασθήκατε;

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Λιγότερο απο 6 μήνες	49	40,8	40,8	40,8
	6-12 μήνες	27	22,5	22,5	63,3
	Πάνω απο 12 μήνες	44	36,7	36,7	100,0
	Total	120	100,0	100,0	

Πίνακας 8

Ποια ήταν η αιτία απώλειας της τελευταίας θέσης εργασίας σας;

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Προσωπικοί λόγοι	19	15,8	19,8	19,8
	Οικογενειακοί λόγοι	8	6,7	8,3	28,1
	Ανεύρεση καλύτερης εργασίας	29	24,2	30,2	58,3
	Απόλυση	20	16,7	20,8	79,2
	Κλείσιμο επιχείρησης	20	16,7	20,8	100,0
	Total	96	80,0	100,0	
Missing	System	24	20,0		
Total		120	100,0		

Πίνακας 9

Θα επιθυμούσατε μια εργασιακή σχέση που δεν θα είχε τα χαρακτηριστικά της πλήρους απασχόλησης;

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Ναι	56	46,7	46,7	46,7
	Όχι	64	53,3	53,3	100,0
	Total	120	100,0	100,0	

Πίνακας 10

Θα βλέπατε θετικά την προοπτική ετεροαπασχόλησης;

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Ναι	91	75,8	75,8	75,8
	Όχι	29	24,2	24,2	100,0
	Total	120	100,0	100,0	

Πίνακας 11

θα βλέπατε θετικά την προοπτική ανάληψης απο μέρους σας επιχειρηματικών πρωτοβουλιών;

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Ναι	79	65,8	65,8	65,8
	Όχι	41	34,2	34,2	100,0
	Total	120	100,0	100,0	

Πίνακας 12

Ποιες είναι οι πηγές πληροφόρησης σας σχετικά με την αναζήτηση εργασίας;

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Οικογενειακό και συγγενικό περιβάλλον	52	43,3	100,0	100,0
Missing	System	68	56,7		
Total		120	100,0		

Πίνακας 13.1

Ποιες είναι οι πηγές πληροφόρησης σας σχετικά με την αναζήτηση εργασίας;

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Φιλικό περιβάλλον	47	39,2	100,0	100,0
Missing	System	73	60,8		
Total		120	100,0		

Πίνακας 13.2

Ποιες είναι οι πηγές πληροφόρησης σας σχετικά με την αναζήτηση εργασίας;

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Αγγελίες εφημερίδων	46	38,3	100,0	100,0
Missing	System	74	61,7		
Total		120	100,0		

Πίνακας 13.3

Ποιες είναι οι πηγές πληροφόρησης σας σχετικά με την αναζήτηση εργασίας;

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Απευθύνθηκα στον Ο.Α.Ε.Δ	31	25,8	100,0	100,0
Missing	System	89	74,2		
Total		120	100,0		

Πίνακας 13.4

Ποιες είναι οι πηγές πληροφόρησης σας σχετικά με την αναζήτηση εργασίας;

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Απευθύνθηκα σε εργοδότες	53	44,2	100,0	100,0
Missing	System	67	55,8		
Total		120	100,0		

Πίνακας 13.5

οιες είναι οι πηγές πληροφόρησης σας σχετικά με την αναζήτηση εργασίας

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Άλλο	5	4,2	100,0	100,0
Missing	System	115	95,8		
Total		120	100,0		

Πίνακας 13.6

Ποια θεωρείτε πως είναι τα κύρια αίτια της ανεργίας στο Νομό Ιωαννίνων;

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Υψηλός βαθμός αστικοποίησης του πληθυσμού και της παραγωγής	27	22,5	100,0	100,0
Missing	System	83	69,2		
Total		120	100,0		

Πίνακας 14.1

Ποια θεωρείτε πως είναι τα κύρια αίτια της ανεργίας στο Νομό Ιωαννίνων;

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Γενικευμένη χρήση της τεχνολογίας σε όλες τις φάσεις της παρ	33	27,5	100,0	100,0
Missing	System	87	72,5		
Total		120	100,0		

Πίνακας 14.2

Ποια θεωρείτε πως είναι τα κύρια αίτια της ανεργίας στο Νομό Ιωαννίνων;

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Γεωγραφική Απομόνωση του Νομού	37	30,8	100,0	100,0
Missing	System	93	77,5		
Total		120	100,0		

Πίνακας 14.3

Ποια θεωρείτε πως είναι τα κύρια αίτια της ανεργίας στο Νομό Ιωαννίνων;

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Αδυναμία του εκπαιδευτικού συστήματος να παρακολουθήσει τις	37	30,8	100,0	100,0
Missing	System	83	69,2		
Total		120	100,0		

Πίνακας 14.4

Ποια θεωρείτε πως είναι τα κύρια αίτια της ανεργίας στο Νομό Ιωαννίνων;

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Μικρός αριθμός επιχειρήσεων για επαρκή απορρόφηση θέσεων εργ	88	73,3	100,0	100,0
Missing	System	32	26,7		
Total		120	100,0		

Πίνακας 14.5

Ποια θεωρείτε πως είναι τα κύρια αίτια της ανεργίας στο Νομό Ιωαννίνων;

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Υπέρμετρη εισαγωγή ξένων προϊόντων	19	15,8	100,0	100,0
Missing	System	101	84,2		
Total		120	100,0		

Πίνακας 14.6

Ποια θεωρείτε πως είναι τα κύρια αίτια της ανεργίας στο Νομό Ιωαννίνων;

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Μεγάλη συγκέντρωση αλλοδαπών	32	26,7	100,0	100,0
Missing	System	88	73,3		
Total		120	100,0		

Πίνακας 14.7

Ποιες θεωρείτε ως τις σημαντικότερες συνέπειες της ανεργίας για τους νέους;

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Απώλεια της ηθικής ικανοποίησης που προσφέρει η δημιουργία	27	22,5	100,0	100,0
Missing	System	93	77,5		
Total		120	100,0		

Πίνακας 15.1

Ποιες θεωρείτε ως τις σημαντικότερες συνέπειες της ανεργίας για τους άνεργους;

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Αναγκαστική μετανάστευση προς τα μεγάλα αστικά κέντρα	47	39,2	100,0	100,0
Missing	System	73	60,8		
Total		120	100,0		

Πίνακας 15.2

Ποιες θεωρείτε ως τις σημαντικότερες συνέπειες της ανεργίας για τους άνεργους;

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Πτώση βιοτικού επιπέδου	46	38,3	100,0	100,0
Missing	System	74	61,7		
Total		120	100,0		

Πίνακας 15.3

Ποιες θεωρείτε ως τις σημαντικότερες συνέπειες της ανεργίας για τους άνεργους;

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Προβλήματα επιβίωσης, στέρηση αγαθών	39	32,5	100,0	100,0
Missing	System	81	67,5		
Total		120	100,0		

Πίνακας 15.4

Ποιες θεωρείτε ως τις σημαντικότερες συνέπειες της ανεργίας για τους άνεργους;

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Αβεβαιότητα και ανασφάλεια για το μέλλον	50	41,7	100,0	100,0
Missing	System	70	58,3		
Total		120	100,0		

Πίνακας 15.5

Ποιες θεωρείτε ως τις σημαντικότερες συνέπειες της ανεργίας για τους άνεργους;

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Αδιαφορία για τα κοινωνικά και πολιτικά δρώμενα	25	20,8	100,0	100,0
Missing	System	95	79,2		
Total		120	100,0		

Πίνακας 15.6

Ποιες θεωρείτε ως τις σημαντικότερες συνέπειες της ανεργίας για τους άνεργους;

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Αύξηση εγκληματικότητας	35	29,2	100,0	100,0
Missing	System	85	70,8		
Total		120	100,0		

Πίνακας 15.7

Πώς κρίνετε τις προσπάθειες της πολιτείας για την αντιμετώπιση του φαινομένου της ανεργίας στο Ν. Ιωαννίνων;

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Πολύ θετικά	3	2,5	2,5	2,5
	Θετικά	22	18,3	18,3	20,8
	Ούτε θετικά ούτε αρνητικά	30	25,0	25,0	45,8
	Αρνητικά	52	43,3	43,3	89,2
	Πολύ αρνητικά	13	10,8	10,8	100,0
Total		120	100,0	100,0	

Πίνακας 16

Ποιες απο τις παρακάτω προτάσεις-λύσεις προτείνετε ως τις πιο σημαντικές στην προσπάθεια αντιμετώπισης του φαινομένου της ανεργίας;

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Ενίσχυση, με τη χορήγηση κινήτρων από το κράτος, των επενδυ	34	45,0	100,0	100,0
Missing	System	73	60,8		
Total		120	100,0		

Πίνακας 17.1

Ποιες απο τις παρακάτω προτάσεις-λύσεις προτείνετε ως τις πιο σημαντικές στην προσπάθεια αντιμετώπισης του φαινομένου της ανεργίας;

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Κατασκευή έργων υποδομής και έργων κοινής ωφέλειας από το κρ	47	39,2	100,0	100,0
Missing	System	66	55,0		
Total		120	100,0		

Πίνακας 17.2

Ποιες απο τις παρακάτω προτάσεις-λύσεις προτείνετε ως τις πιο σημαντικές στην προσπάθεια αντιμετώπισης του φαινομένου της ανεργίας;

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Αποκέντρωση, παροχή κινήτρων στον αγροτικό χώρο	44	36,7	100,0	100,0
Missing	System	76	63,3		
Total		120	100,0		

Πίνακας 17.3

Ποιες απο τις παρακάτω προτάσεις-λύσεις προτείνετε ως τις πιο σημαντικές στην προσπάθεια αντιμετώπισης του φαινομένου της ανεργίας;

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Σωστότερος επαγγελματικός προσανατολισμός	44	36,7	100,0	100,0
Missing	System	76	63,3		
Total		120	100,0		

Πίνακας 17.4

Ποιες απο τις παρακάτω προτάσεις-λύσεις προτείνετε ως τις πιο σημαντικές στην προσπάθεια αντιμετώπισης του φαινομένου της ανεργίας;

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Μείωση ορίων ηλικίας συνταξιοδότησης	40	33,3	100,0	100,0
Missing	System	80	66,7		
Total		120	100,0		

Πίνακας 17.5

Ποιες απο τις παρακάτω προτάσεις-λύσεις προτείνετε ως τις πιο σημαντικές στην προσπάθεια αντιμετώπισης του φαινομένου της ανεργίας;

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Εκσυγχρονισμός και αναβάθμιση του ρόλου του Ο.Α.Ε.Δ.	35	29,2	100,0	100,0
Missing	System	85	70,8		
Total		120	100,0		

Πίνακας 17.6

Ποιες απο τις παρακάτω προτάσεις-λύσεις προτείνετε ως τις πιο σημαντικές στην προσπάθεια αντιμετώπισης του φαινομένου της ανεργίας;

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Εφαρμογή μέτρων για την πάταξη της παράνομης εργασίας αλλοδα	25	20,8	100,0	100,0
Missing	System	95	79,2		
Total		120	100,0		

Πίνακας 17.7

Ποιες απο τις παρακάτω προτάσεις-λύσεις προτείνετε ως τις πιο σημαντικές στην προσπάθεια αντιμετώπισης του φαινομένου της ανεργίας;

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Πρωώθηση νέων μορφών απασχόλησης	37	30,8	100,0	100,0
Missing	System	83	69,2		
Total		120	100,0		

Πίνακας 17.8

Βλέπετε τους αλλοδαπούς μετανάστες ως ανταγωνιστές στην αγορά εργασίας;

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Ναι	30	25,0	25,0	25,0
	Όχι	90	75,0	75,0	100,0
Total		120	100,0	100,0	

Πίνακας 18

ΔΙΑΣΤΑΥΡΩΜΕΝΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

Σε ποια ομάδα ηλικίας ανήκετε; * Πόσο χρονικό διάστημα έχει παρέλθει από την τελευταία φορά που εργασθήκατε; Crosstabulation

			Πόσο χρονικό διάστημα έχει παρέλθει από την τελευταία φορά που εργασθήκατε;			Total
			Λιγότερο από 6 μήνες	6-12 μήνες	Πάνω από 12 μήνες	
Σε ποια ομάδα ηλικίας ανήκετε;	Κάτω των 20	Count	6			6
		% of Total	5,0%			5,0%
	20-29	Count	32	16	18	66
		% of Total	26,7%	13,3%	15,0%	55,0%
	30-39	Count	7	5	15	27
		% of Total	5,8%	4,2%	12,5%	22,5%
	40-49	Count	4	4	8	16
	% of Total	3,3%	3,3%	6,7%	13,3%	
	50-59	Count			3	3
		% of Total			2,5%	2,5%
	Πάνω από 60	Count		2		2
		% of Total		1,7%		1,7%
Total		Count	49	27	44	120
		% of Total	40,8%	22,5%	36,7%	100,0%

Πίνακας 19

Ποιο είναι το φύλο σας; * Πόσο χρονικό διάστημα έχει παρέλθει από την τελευταία φορά που εργασθήκατε; Crosstabulation

			Πόσο χρονικό διάστημα έχει παρέλθει από την τελευταία φορά που εργασθήκατε;			Total
			Λιγότερο από 6 μήνες	6-12 μήνες	Πάνω από 12 μήνες	
Ποιο είναι το φύλο σας;	Ανδρας	Count	25	8	12	45
		% of Total	20,8%	6,7%	10,0%	37,5%
	Γυναίκα	Count	24	19	32	75
		% of Total	20,0%	15,8%	26,7%	62,5%
Total		Count	49	27	44	120
		% of Total	40,8%	22,5%	36,7%	100,0%

Πίνακας 20